

Pelloilta pöytään 2006

Från åkern till bordet 2006

From farm to fork 2006

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus
Jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral
Information Centre of the Ministry of Agriculture and Forestry

Helsinki 2007

Julkaisua koskevat tiedustelut
Tutkija Rami Rauhala
Puh. 020 77 2005
Tiken tietopalvelu
Puh. 020 77 21 208
S-posti: tietopalvelu@mmmtike.fi

ISSN 1796-6930
Kartat: Pohjakartta © Maanmittauslaitos, lupanro 742/MYY/06
Painettu: Edita Oy, Helsinki 2007
Ulkoasu: Viestintätoimisto Tulus Oy

■ Alkusanat

Käsillä oleva Pellolta pöytään -tilastojulkaisu ilmestyy nyt ensimmäisen kerran. Julkaisuun on koottu tietoja elintarvikeketjun toimijoista ja toiminnasta sekä elintarvike- ja rehuvalvonnasta. Lisäksi julkaisu sisältää kotieläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tietoja. Julkaisun tiedot ovat useimmiten vuosilta 2004 tai 2005.

Julkaisun kaksi ensimmäistä osaa kuvaavat elintarvikeketjua ja sen toiminnan moninaisuutta. Tarkoituksena on antaa viitekehys julkaisussa jäljempänä oleville, elintarvike- ja rehuvalvontaan sekä kotieläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyville tiedoille. Elintarvikeketjun toiminta perustuu pääosin kotimaisen raaka-aineen tuotantoon ja jalostukseen. Ketjun toiminta ja siihen liittyvät riskit luovat perustan valvonnan suunnittelulle ja toimeenpanolle.

Elintarvike- ja rehuvalvontaa koskevat tiedot muodostavat kolmannen osion julkaisusta. Pyrkimyksenä on antaa yleiskuva elintarvike- ja rehuvalvonnan toiminnasta maassamme. Julkaisuun on koottu pääkohdat kunnallisen elintarvikevalvonnan sekä vuosittain toistuvien valvontaohjelmien tiedoista. Suomessa elintarvikevalvonta on pääasiassa kuntien vastuulla. Tämän vuoksi valvontatietojen painopisteeksi on valittu kunnallisen elintarvikevalvonnan tiedot.

Julkaisun neljäs, kotieläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tietoja esittelevä osio on muita suppeampi. Varsinaisia tilastotaulukoita on osa-alueelle otettu mukaan vain muutamia. Julkaisussa on muun muassa tietoja eräiden tarttuvien eläintautien esiintymisestä, mutta ei tietoja tuotantosairauksien määristä eikä eläinlääkinnässä tehtyjen toimenpiteiden lukumääristä tai laadusta. Kotieläinten hyvinvoinnin osalta mukaan on otettu tietoja ainoastaan eläinsuojelurikoksista. Sisällöltään laajaan ja osin vaikeasti määriteltävään aihealueeseen on pureuduttu muun muassa osioon liittyvässä tekstissä. Analyysissä on kuvattu etenkin kotieläintuotannon rakennemuutosta ja siitä syntyviä haasteita.

Viime vuosina elintarvikkeiden laatuun ja turvallisuuteen liittyvän tiedon yhteiskunnallinen ja taloudellinen merkitys on kasvanut voimakkaasti. Elintarvikekriisit, niitä seurannut julkisuus sekä ku-

luttajien lisääntynyt tietoisuus ovat korostaneet elintarvikeketjun toimintaan liittyvän tiedon merkitystä.

Tiken nykyinen tilastotuotanto sisältää runsaasti tietoa, joka liittyy joko suoraan tai epäsuoraan elintarvikkeiden laatuun ja turvallisuuteen. Näitä tietoja ei ole kuitenkaan aikaisemmin koottu yhteen elintarviketurvallisuuden näkökulmasta.

Tike tilastoviranomaisena kehittää ja koordinoi elintarviketurvallisuuteen liittyvien tietojen tilastointia yhteistyössä muun muassa Elintarviketurvallisuusviraston ja maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Vuonna 2005 valmistui Tiken ja maa- ja metsätalousministeriön elintarviketalouden tiedontuotantoa käsitellyt hanke. Sen yhtenä kehittämisehdotuksena oli vuosittain koottava, keskeisimpiä saatavilla olevia elintarvikkeiden turvallisuutta ja laatua koskevia tietoja sisältävä tilastojulkaisu.

Työ elintarviketurvallisuuteen liittyvän tilastotuotannon alueella on vasta alussa. Tällä hetkellä painopisteinä on etenkin elintarvike- ja rehuvalvonnan tietojen tilastointi, jonka kehittämiseen panostetaan voimakkaasti myös EU:n tasolla. Tulevaisuudessa uusia tietokokonaisuuksia ovat muun muassa maatalouden tuotantomenetelmät ja luonnonmukainen tuotanto.

Pellolta pöytään -tilastojulkaisun tavoitteena on vastata laajeneviin, uusiin tietotarpeisiin. Tulevina vuosina käsillä olevasta julkaisusta on tarkoitus kehittää kokonaisuus, joka toimii sekä tilastotietojen lähteenä että elintarviketurvallisuuteen liittyvän tiedon tilastollisena hakuteoksena.

Julkaisun laadinnasta on vastannut tutkija Rami Rauhala.

Helsingissä, tammikuussa 2007

Marjo Bruun
Johtaja

Förord

Den föreliggande statistiska publikationen *Från åkern till bordet* utges nu för första gången. Publikationen innehåller samlad information om aktörer och verksamhet inom livsmedelskedjan samt om tillsyn över livsmedel och foder. Därtill innehåller publikationen information i anslutning till husdjurens hälsa och välbefinnande. Uppgifterna i publikationen avspeglar i de flesta fallen nivån år 2004 eller 2005.

De två första delarna i publikationen beskriver livsmedelskedjan och dess mångsidiga verksamhet. Syftet är att ange en referensram för den därefter presenterade informationen om tillsynen över livsmedel och foder samt husdjurens hälsa och välbefinnande. Livsmedelskedjans verksamhet bygger huvudsakligen på produktionen och förädlingen av inhemska råvaror. Kedjans verksamhet och därmed anknutna risker skapar en grund för planeringen och verkställandet av tillsynen.

Den tredje delen i publikationen presenterar uppgifterna om tillsynen över livsmedel och foder. Syftet är att förmedla en allmän bild av hur tillsynen över livsmedel och foder fungerar i vårt land. De huvudsakliga uppgifterna om den kommunala livsmedelstillsynen samt de årliga tillsynsprogrammen har sammanställts i publikationen. I Finland är det främst kommunerna som ansvarar för livsmedelstillsynen. Därför ligger tyngdpunkten för tillsynsuppgifterna på uppgifter om den kommunala livsmedelstillsynen.

Den fjärde delen i publikationen anknyter till uppgifter om husdjurens hälsa och välbefinnande och är snävare än de övriga delarna. Endast några egentliga statistiska tabeller har upptagits i avsnittet. I publikationen finns bland annat information om förekomsten av vissa smittsamma djursjukdomar, men inga uppgifter om antalet produktionsjukdomar eller de veterinärmedicinska åtgärdernas kvantitet eller kvalitet. I fråga om husdjurens välbefinnande har endast uppgifter om djurskyddsbrott inkluderats. Textdelen i anslutning till avsnittet presenterar det innehållsmässigt omfattande och delvis svårdefinierbara ämnesområdet. I analysen beskrivs särskilt strukturomvandlingen inom husdjursproduktionen och därmed sammanhängande utmaningar.

Under de senaste åren har den samhälleliga och ekonomiska betydelsen av information i anslutning till livsmedlens kvalitet och säkerhet ökat kraftigt. Livsmedelskriserna och den publicitet som följt

på dem samt konsumenternas ökade medvetenhet har framhävt betydelsen av den information som anknyter till livsmedelskedjans funktion.

Tikes nuvarande statistikproduktion innehåller mycket information som antingen direkt eller indirekt anknyter till livsmedlens kvalitet och säkerhet. Dessa uppgifter har dock inte tidigare sammanställts ur livsmedelssäkerhetens perspektiv.

Som statistikmyndighet utvecklar och koordinerar Tike statistiken över livsmedelssäkerheten i samarbete med bland annat Livsmedelssäkerhetsverket samt jord- och skogsbruksministeriet. Ett utvecklingsförslag i anslutning till Tikes samt jord- och skogsbruksministeriets projekt som slutfördes år 2005 och som behandlade informationsproduktionen inom livsmedelsekonomin var att ge ut en årlig statistikpublikation om de mest centrala tillgängliga uppgifterna om livsmedlens säkerhet och kvalitet.

Arbetet för produktionen av statistiskt material i anslutning till livsmedelssäkerheten har bara börjat. I dag ligger tyngdpunkten i synnerhet på statistikföring av uppgifter om tillsynen över livsmedel och foder som även varit föremål för kraftiga satsningar på EU-nivå. Nya framtida informationshelheter är bland annat produktionsmetoder inom jordbruket och ekologisk produktion.

Syftet med den statistiska publikationen *Från åkern till bordet* är att svara på ett ökande, nytt informationsbehov. Meningen är att under de kommande åren skapa en helhet som fungerar både som en källa för statistiska uppgifter och som ett statistiskt uppslagsverk över uppgifter i anslutning till livsmedelssäkerhet.

Forskaren Rami Rauhala har svarat för uppgörandet av publikation.

Helsingfors, januari 2007

Marjo Bruun
Direktör

■ Foreword

The statistical publication on hand entitled "From farm to fork" is now published for the first time. The publication is a compilation of data on the operators and operation of the food chain and on the control of foodstuffs and animal feeds. The publication also contains information relating to the health and welfare of livestock. Most of the data in the publication relates to 2004 and 2005.

The first two parts of the publication deal with the food chain and the diversity of its operation. The aim is to provide a reference framework for the data contained in the latter parts of the publication, relating to the control of foodstuffs and animal feeds and the health and welfare of livestock. The production and processing of domestic Finnish raw materials form the foundation for the operation of the food chain. The planning of control and its enforcement are based on the operation of the chain and on the related risks.

The third part of the publication comprises data pertaining to the control of foodstuffs and animal feeds. This part of the publication is a synopsis of the operation of foodstuffs and animal feed control in Finland. The publication presents the salient data relating to municipal foodstuffs control and the regular annual control programmes. The control of foodstuffs is primarily the responsibility of local authorities in Finland. Consequently, the control data presented in the publication focuses on municipal foodstuffs control.

The fourth part of the publication, relating to the health and well-being of livestock, is less extensive than the other parts. Only a few statistical tables are included in this section. The publication includes data on the occurrence of certain infectious animal diseases, but no data on the numbers of production diseases or on the numbers of veterinary procedures carried out or the nature of such procedures. With regard to livestock welfare, only data on actual violations against animal welfare legislation have been included in the publication. The written material in this part of the publication deals with this subject, which is extensive in content and in part difficult to delineate. The analysis concentrates in particular on the structural change affecting livestock farming and describes the resulting challenges.

In recent years, the social and economic significance of data pertaining to the quality and safety of foodstuffs has increased considerably. Various crises surrounding food as well as the resulting

publicity and consumers' increased awareness have highlighted the importance of information relating to the operation of the food chain.

The current statistical output of Tike (Information Centre of the Ministry of Agriculture and Forestry) includes a multitude of data that is linked either directly or indirectly to food quality and safety. However, previously this data has not been compiled from the perspective of food safety.

In its role of statistics authority, Tike collaborates with the Finnish Food Safety Authority and the Ministry of Agriculture and Forestry, among others, to develop and coordinate the production of statistics from data on food safety. In 2005, Tike and the Ministry of Agriculture and Forestry completed a project on the production of data concerning the food economy. One of the development recommendations to come out of the project was the compilation of an annual statistical publication containing the available core data on food safety and quality.

The work relating to the production of statistics on food safety is in its infancy. Current emphasis is on producing statistics from data concerning the control of foodstuffs and animal feeds. This work is also the subject of vigorous development at EU level. New data packages for the future include data relating to agricultural production methods and organic production.

The objective of the statistical publication "From farm to fork" is to meet the need for more extensive and up-to-date information. We aim to use the current publication as the basis for creating a package in future years that will act as a source of statistical data as well as a statistical reference tome for information relating to food safety.

The publication has been compiled by Rami Rauhala, Researcher.

Helsinki, January 2007

Marjo Bruun
Director

Sisällys

Alkusanat.....	5
Symbolit ja lyhenteet	13
Elintarviketurvallisuuden osatekijät – elintarvikeketju ja elintarvike- ja rehuvalvonta	14
Elintarviketurvallisuustilastoinnin kehitysnäkymiä	17
Kartta I Työvoima- ja elinkeinokeskukset.....	20
II Läänit 2005.....	21
1. Elintarvikeketjun toimijat.....	23
Kartta 1.1. Maatilojen lukumäärä vuonna 2005	24
1.2. Liha-alan laitosten lukumäärä vuonna 2005.....	26
Kuvio 1.1. Maatilojen lukumäärä vuosina 1995–2005.....	25
1.2. Elintarviketeollisuuden toimipaikkojen lukumäärä ja tuotannon bruttoarvo vuosina 1995–2005.....	26
Taulu 1.1. Maatilojen ja maatalouden perustukea saaneiden tilojen lukumäärä TE-keskuksittain vuosina 2000–2005	27
1.2. Elintarviketeollisuuden toimipaikkojen lukumäärä ja tuotannon bruttoarvo maakunnittain vuosina 1995–2004	28
1.3. Elintarviketeollisuuden toimipaikkojen lukumäärä ja tuotannon bruttoarvo toimialoitain vuosina 1995–2004.....	29
1.4. Elintarvikkeiden vähittäiskaupanalan sekä ravitsemistoimintaa harjoittavien yritysten toimipaikkojen lukumäärä ja liikevaihto toimialoitain vuosina 2001–2004.....	30
2. Elintarvikeketjun toiminta.....	33
Kartta 2.1. Maidontuotanto TE-keskuksittain vuonna 2005.....	35
2.2. Viljakasvien osuus käytössä olevasta maatalousmaasta TE-keskuksittain vuonna 2005.....	37
Kuvio 2.1. Lihan kokonaistuotanto eläinlajeittain vuosina 1995–2005	34
2.2. Maidontuotanto, myynti ja käyttö maatiloilla vuosina 1980–2005.....	36
2.3. Tärkeimpien viljelykasvien sadot vuosina 1987–2005.....	37
Taulu 2.1. Teurastettujen eläinten lukumäärä vuosina 2000–2005	38
2.2. Maidontuotanto, myynti ja käyttö maatiloilla vuosina 2000–2005.....	39
2.3. Kananmunien kokonaistuotanto ja tuotos kanaa kohden vuosina 2000–2005.....	39
2.4. Tärkeimpien viljelykasvien kokonais- ja hehtaarisadot alueittain vuonna 2005.....	40
2.5. Tärkeimpien kasviperäisten elintarvikkeiden sekä juomien kotimainen käyttö ja ulkomaankauppa vuonna 2004.....	41
2.6. Tärkeimpien eläinperäisten elintarvikkeiden sekä öljyjen ja rasvojen kotimainen käyttö ja ulkomaankauppa vuonna 2004.....	42
3. Elintarvike- ja rehuvalvonta	45
Kartta 3.1. Valvontakohteiden lukumäärä vuonna 2004.....	46
3.2. Tarkastettujen kohteiden lukumäärä vuonna 2004	48
3.3. Toimenpiteiden kokonaismäärä vuonna 2004	49
3.4. Tarkastuskäyntien lukumäärä per tarkastettu kohde 2004	49
Kuvio 3.1. Valvontakohteiden lukumäärä vuosina 1998–2004	47
3.2. Tarkastettujen kohteiden ja tarkastuskäyntien lukumäärä vuosina 1998–2004.....	48

Taulu	3.1.	Elintarvikevalvontakohteiden lukumäärä alueittain vuonna 2004 sekä koko maassa vuosina 1998–2003.....	50
	3.2.	Elintarvikevalvontakohteiden lukumäärä kohderyhmittäin vuosina 2002–2004	51
	3.3.	Elintarvikevalvonnan tarkastuskäyntien ja tarkastettujen kohteiden lukumäärä alueittain vuonna 2004 sekä koko maassa vuosina 1998–2003.....	52
	3.4.	Tarkastettujen kohteiden lukumäärä alueittain vuonna 2004 sekä koko maassa vuosina 1998–2003	53
	3.5.	Elintarvikevalvontaan osallistuneiden henkilöiden lukumäärä ja työpanos alueittain vuonna 2004 sekä koko maassa vuosina 1998–2004.....	54
	3.6.	Elintarvikevalvonnassa tutkittujen viranomaisnäytteiden sekä viranomaisten tekemien toimenpiteiden lukumäärä alueittain vuonna 2004 sekä koko maassa vuosina 1998–2003	55
	3.7.	Kunnallisen elintarvikevalvonnan laboratoriotutkimukset tuoteryhmittäin vuonna 2004.....	56
	3.8.	Hedelmien, vihannesten ja viljojen torjunta-ainejäämienvälvonnassa analysoitujen näytteiden lukumäärä ja tulokset vuonna 2004	58
	3.9.	Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainejäämien valvonnassa analysoitujen näytteiden lukumäärä ja tulokset vuonna 2004	59
	3.10.	Eräiden zoonosien raportoitujen tartuntojen lukumäärä väestössä vuosina 1995–2005	60
		4. Kotieläinten terveys ja hyvinvointi.....	63
Kartta	4.1.	Kotieläintilojen lukumäärä vuonna 2005	64
Kuvio	4.1.	Kotieläinten lukumäärä vuosina 1995–2005	65
Taulu	4.1.	Kotieläinten lukumäärä 1.5.2005 ja 1.5.2004	66
	4.2.	Eräiden tarttuvien eläintautien esiintyminen Suomessa vuoteen 2004	67
	4.3.	Eläinten lääkintään käytettävien mikrobilääkkeiden myynti lääkkeen antotavan mukaan vuosina 2001–2005	68
	4.4.	Eläinsuojelurikoksista ja -rikkomuksista annettujen tuomioiden määrä ensimmäisessä oikeusasteessa vuosina 2003–2005	69
Laatuseloste			70
Käsitteitä ja määritelmiä			72
Karttaluettelo			74

Innehåll

Förord.....	6
Symboler och förkortningar	13
Delfaktorer inom livsmedelssäkerheten – livsmedelskedjan samt tillsyn över livsmedel och foder	15
Utvecklingsperspektiv för statistik över livsmedelssäkerheten	18
Karta	
I Arbetskrafts- och näringscentraler 2005	20
II Län 2005	21
1. Aktörer inom livsmedelskedjan	23
Karta	
1.1. Antal gårdar 2005	24
1.2. Antal anläggningar inom köttbranschen 2005	26
Figur	
1.1. Antal gårdar 1995–2005	25
1.2. Antal arbetsställen inom livsmedelsindustri och värdet av produktion 1995–2005	26
Tabell	
1.1. Antal gårdar och gårdar som har erhållit lantbrukets basstöd områdesvis åren 2000–2005	27
1.2. Antal arbetsställen inom livsmedelsindustri och värdet av produkter områdesvis åren 1995–2004	28
1.3. Antal arbetsställen inom livsmedelsindustri och värdet av produkter industrigrensvis åren 1995–2004	29
1.4. Antal arbetsställen inom butikshandel med livsmedel och restaurangverksamhet och omsättning enligt näringsgrensindelning åren 2001–2004	30
2. Livsmedelskedjans verksamhet	33
Karta	
2.1. Mjolkproduktion enligt TE-central 2005	35
2.2. Andel sädesväxter av utnyttjad jordbruksareal enligt TE-central 2005	37
Figur	
2.1. Totalproduktionen av kött enligt djurslag 1995–2005	34
2.2. Mjolkproduktion, försäljning förbrukning på gårdar 1980–2005	36
2.3. De viktigaste odlingsväxternas totalskörd 1987–2005	37
Tabell	
2.1. Antal slaktade djur åren 2000–2005	38
2.2. Mjolkproduktion, försäljning och förbrukning på gårdar åren 2000–2005	39
2.3. Totalproduktion av ägg och produktion per höna åren 2000–2005	39
2.4. De viktigaste odlingsväxternas total- och hektarskorrdar områdesvis år 2005	40
2.5. Inrikes användning och utrikeshandel för de viktigaste livsmedlens av vegetabiliskt ursprung och drycker år 2004	41
2.6. Inrikes användning och utrikeshandel för de viktigaste livsmedlens av animaliskt ursprung och oljor och fett år 2004	42
3. Livsmedels- och fodertillsyn	45
Karta	
3.1. Antal tillsynsobjekt enligt län 2004	46
3.2. Antal inspekterade objekt enligt län 2004	48
3.3. Antal åtgärder enligt län 2004	49
3.4. Antal tillsynsbesök per inspekterade objekt enligt län 2004	49
Figur	
3.1. Antal tillsynsobjekt 1998–2004	47
3.2. Antal inspekterade objekt och tillsynsbesök 1998–2004	48

Tabell	3.1.	Antal tillsynsobjekt för livsmedelstillsyn områdesvis år 2004 och i hela landet åren 1998–2005	50
	3.2.	Antal livsmedelstillsynsobjekt enligt objektkategori åren 2002–2004	51
	3.3.	Antal tillsynsbesök och inspekterade objekt områdesvis år 2004 och i hela landet åren 1998–2005	52
	3.4.	Antal inspekterade objekt områdesvis år 2004 och i hela landet åren 1998–2005	53
	3.5.	Antal personer som deltog i livsmedelstillsyn och arbetsinsats områdesvis år 2004 och i hela landet åren 1998–2003	54
	3.6.	Antal prov tog i livsmedelstillsyn och åtgärder gjort av tillsynsmyndigheter områdesvis år 2004 och i hela landet åren 1998–2005	55
	3.7.	Laboratoriumundersökningar i den kommunala livsmedelstillsyn enligt produktgrupp år 2004	56
	3.8.	Antal analyserade prover och resultat av bekämpningsmedelsresterstillsyn i frukt, grönsaker och spannmål år 2004	58
	3.9.	Antal analyserade prover och resultat av främmande ämnen i animaliska livsmedel år 2004	59
	3.10.	Antal av några zoonoser rapporterade smittor hos människa åren 1995–2005	60
		4. Husdjurens hälsa och välbefinnande	63
Karta	4.1.	Antal gårdar med husdjur 2005	64
Figur	4.1.	Antal husdjur 1995–2005	65
Tabell	4.1.	Antal husdjur 1.5.2005 och 1.5.2004	66
	4.2.	Sjukdomsutbrott av några djursjukdomar i Finland tills år 2004	67
	4.3.	Försäljning av antimikrobika för djur enligt administrationssätt åren 2001–2005	68
	4.4.	Antal brottmål för djurskyddsbrott och djurskyddsförseelse i första rättsinstans åren 2003–2005	69
		Kvalitetsbeskrivning	70
		Begrepp och definitioner	72
		Förteckning över kartor	74

Contents

		Foreword	7
		Symbols and abbreviations	13
		The components of food safety – the food chain and the control of foodstuffs and animal feeds	16
		Prospects for developing food safety statistics	19
Map	I	Employment and Economic Development Centres, 2005	20
	II	Provinces 2005	21
		1. Operators of the food chain	23
Map	1.1.	Number of farms, 2005	24
	1.2.	Establishments in meat branch, 2005	26
Figure	1.1.	Number of farms, 1995 - 2005	25
	1.2.	Number of establishments in food industry and production value, 1995–2004	26
Table	1.1.	Number of farms and farms receiving basic agricultural aid by TE-Centre, 2000–2005	27

	1.2.	Number of establishments in food industry and production value by region, 1995–2004	28
	1.3.	Number of establishments in food industry and production value by branch, 1995–2004	29
	1.4.	Number of establishments in retail sale of food and restaurants and turnover by branch, 2001–2004	30
	2.	Dynamics of the food chain	33
Map	2.1.	Milkproduction by TE Centre, 2005	35
	2.2.	Production of cereals as percentage of utilized agricultural area by TE Centre, 2005	37
Figure	2.1.	Total meat production by species, 1995–2005	34
	2.2.	Production, sales and use of milk on farms, 1980–2005	36
	2.3.	Total yields of the most important crops, 1987–2005	37
Table	2.1.	Number of slaughtered animals, 2000–2005	38
	2.2.	Production, sales and use of milk on farms, 2000–2005	39
	2.3.	Total egg production and production per hen, 2000–2005	39
	2.4.	Total yields and yields per hectare of the most important crops by region, 2005	40
	2.5.	Domestic utilization and foreign trade for the most important food commodities in plant origin and beverages, 2004	41
	2.6.	Domestic utilization and foreign trade for the most important food commodities in animal origin and oils and fats, 2004	42
	3.	Food and feed control	45
Map	3.1.	Number of official food control objects by county, 2004	46
	3.2.	Number of controlled objects by county, 2004	48
	3.3.	Number of actions taken by county, 2004	49
	3.4.	Number of visits per controlled object by county, 2004	49
Figure	3.1.	Number of official food control objects, 1998–2004	47
	3.2.	Number of controlled objects and visits, 1998–2004	48
Table	3.1.	Number of official food control objects by province, 2004 and in the whole country in 1998–2003	50
	3.2.	Number of official food control objects by objectcategory in 2002–2004	51
	3.3.	Number of visits and controlled objects by province, 2004 and in the whole country in 1998–2003	52
	3.4.	Number of controlled objects by province, 2004 and in the whole country in 1998–2003	53
	3.5.	Number of persons involved in official food control and their work contribution by province, 2004 and in the whole country in 1998–2003	54
	3.6.	Number of samples analysed in official food control and number of actions taken by food safety authorities by province, 2004 and in the whole country in 1998–2003	55
	3.7.	Laboratoryanalyses in municipal food control by product category, 2004	56
	3.8.	Number of samples and results of pesticide residue monitoring of fruit, vegetables and cereals, 2004	58
	3.9.	Number of samples and results of residue examination of products of animal origin, 2004	59
	3.10.	Number of selected zoonoses cases reported in humans, 1995–2005	60
	4.	Animal health and welfare	63
Map	4.1.	Number of farms with livestock, 2005	64
Figure	4.1.	Number of livestock, 1995–2005	65
Table	4.1.	Number of livestock on 1.5.2005 and 1.5.2004	66
	4.2.	Outbreaks of selected animal diseases in Finland, until 2004	67
	4.3.	Sales of veterinary antimicrobials by the route of administration, 2001–2005	68
	4.4.	Number of criminal cases against act on animal welfare decided by district courts, 2003–2005	69
	Quality description		70
	Concepts and definitions		72
	List of Maps		74

Symbolit ja lyhenteet

Symboler och förkortningar

Symbols and abbreviations

-	Ei yhtään – Värdet noll – <i>Magnitude nil</i>	ADI	Acceptable Daily Intake
...	Tietoa ei julkaista – Uppgift offentliggörs inte – <i>Data not published</i>	BSE	Bovine Spongiform Encephalopathy
..	Tietoa ei ole saatu – Uppgift ej tillgänglig – <i>Data not available</i>	EFSA	Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen – Europeiska livsmedelsmyndigheten – <i>European Food Safety Authority</i>
.	Tieto epälooginen esitettäväksi – Uppgift kan inte förekomma – <i>Category not applicable</i>	EHEC	Enterohaemorrhagic Escherichia coli
0,0	Suure on pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä – Mindre än hälften av den använda enheten – <i>Magnitude less than half of unit employed</i>	ELTU	Elintarvikevalvonnan ja -tutkimuksen tiedonkeruu – Insamlingen av uppgifter om livsmedelstillsyn och –undersökning – <i>Data collection on food control and investigations</i>
	Vaaka- tai pystysuora viiva, joka katkaisee aikasarjan, osoittaa, että viivan eri puolilla olevat tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia	EU	Euroopan unioni – Europeiska unionen – <i>European Union</i>
	– En horisontal eller vertikal linje, som avskär en tidsserie, visar att uppgifterna på olika sidor om linjen inte är fullt jämförbara	Evira	Elintarviketurvallisuusvirasto – Livsmedelssäkerhetsverket – <i>Finnish Food Safety Authority</i>
	– <i>Horizontal or vertical line cutting the time series indicates that the data on either side of the line are not fully comparable.</i>	Ha	Hehtaari – Hektar – <i>Hectare</i>
		Ha/tila	Hehtaaria/tila – Hektar/gård – <i>Hectare/farm</i>
		Kpl	Kappale – Stycke – <i>Number</i>
		LOD	Limit of detection
		LOQ	Limit of quantification
		MANCP	Single Multiannual National Control Plan
		MRL	Maximum Residue Limit
		MRPL	Minimum Required Performance Limit
		OIE	Maailman eläintautijärjestö – Internationella byrån för epizootiska sjukdomar – <i>World Organisation for Animal Health</i>
		STTV	Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus – Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral – <i>National Product Control Agency for Welfare and Health</i>
		TE-centralen	Arbetskrafts- och näringscentralen
		TE centre	<i>Employment and Economic Development Centre</i>
		TE-keskus	Työvoima- ja elinkeinokeskus
		VHS	Viral haemorrhagic septicaemia

Elintarviketurvallisuuden osatekijät – elintarvikeketju ja elintarvike- ja rehuvalvonta

Alkutuotannon tehostuminen

Viime vuosikymmenten aikana elintarvikkeiden alkutuotanto on ollut voimakkaan rakenteellisen muutoksen kohteena. Viimeksi kuluneen kymmenen vuoden aikana joka neljäs maatila on lopettanut maatalouden harjoittamisen, mutta samalla keskimääräinen tilakoko on kasvanut hyvin voimakkaasti. Vuonna 2005 maatiloja oli kaikkiaan noin 69 500, ja maatilojen keskimääräinen peltoala oli noin 30 hehtaaria.

Maatilojen kokorakenteen lisäksi myös tuotantorakenne on muuttunut voimakkaasti. Vielä 1970-luvulla kotieläimiä oli noin 70 prosentilla ja vuonna 1990 runsaalla 62 prosentilla maataloista. Vuonna 2005 kotieläintuotannon osuus oli enää 43 prosenttia. Entistä useampi kotieläintuotannosta luopuva tila jatkaa kasvinviljelytilana peltojen viljelyä, eikä lopeta kokonaan maatalouden harjoittamista.

Pienentyneestä tilamäärästä huolimatta maataloustuotteiden tuotantomäärät ovat säilyneet korkealla tasolla. Tosin eri tuoteryhmien sisällä on tapahtunut merkittäviä muutoksia etenkin lihan tuotannossa. Sian- ja erityisesti siipikarjanlihan tuotanto on lisääntynyt huomattavasti huomattavien tuotannollisten investointien ja muuttuneiden kulustottumusten myötä. Vuonna 2005 sianlihaa tuotettiin runsaat 203 ja siipikarjanlihaa lähes 87 miljoonaa kiloa, kun vielä vuonna 1980 vastaavat tuotantomäärät olivat 169 ja 15 miljoonaa kiloa. Sen sijaan naudanlihan tuotanto on vähentynyt vastaavana ajanjaksona 112 miljoonasta kilosta vajaan 87 miljoonaan kiloon.

Elintarviketeollisuuden ja kaupan keskittyminen jatkuu

Elintarvikkeita jalostava teollisuus on Suomessa voimakkaasti keskittynyt. Yritysfuusiot, pienten tuotantolaitosten sulkeminen ja tuotannon voimakas keskittäminen jäljellejääneisiin laitoksiin ovat vähentäneet elintarviketeollisuuden toimipaikkojen määrää. Teollisuuden alue- ja toimialatilaston mukaan vuonna 2004 maidonjalostusta harjoitettiin 79 toimipaikalla ja teurastusta sekä lihanjalostusta 245 toimipaikalla. Vuonna 2004 koko elintarviketeollisuuden (lukuun ottamatta tupakkatuotteiden valmistusta) tuotannon bruttoarvo oli noin 8,6 miljardia euroa.

Pohjoismaiseen tapaan päivittäistavarakauppa on Suomessa hyvin keskittynyt. Muutama suuri kotimainen kaupan ryhmittymä vastaa suurimmasta osasta päivittäistavarakaupan myynnistä. Viime vuosina kaupan rakenne on voimakkaasti muuttunut pienten myymälöiden osuuden vähentyttyä ja suurmyymälöiden ja -mar-

kettien osuuden lisääntyttyä. Hintakilpailua on lisännyt muun muassa yhden ulkomaisen toimijan tulo markkinoille.

Elintarvike- ja rehuvalvonnan painopisteitä ja tuloksia

Elintarvikevalvonnan painopistettä on viime vuosina pyritty siirtämään aiempaa enemmän lopputuotteiden tutkimuksesta tuotantoketjun eri vaiheiden ja erityisesti alkutuotannon hygieenisen toiminnan varmistamiseen, toimijoiden omavalvonnan kehittämiseen ja omavalvonnan toimivuuden seurantaan. Pyrkimyksenä on taata elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuus varmistamalla raaka-aineiden turvallisuus.

Elintarvikevalvontakohteiden (lukuun ottamatta maidontuotantotiloja) lukumäärä on kasvanut hieman vuodesta 1998, jolloin nykyinen tiedonkeruu aloitettiin. Vuonna 2004 valvontakohteita oli runsaat 50 000. Näistä suurimman ryhmän (noin 85 %) muodostivat tarjoilupaikat ja suurtaloudet sekä myyntipaikat.

Viime vuosina tarkastuksia on tehty lähes kahdella kolmesta elintarvikevalvontakohteesta. Vuonna 2004 tarkastettiin kaikkiaan lähes 33 000 kohdetta, ja tarkastuskäyntejä tehtiin kaikkiaan runsaat 86 000 kappaletta. Viranomaistoimien piteitä kirjattiin yhteensä noin 17 000 kappaletta.

Elintarvikkeiden ja rehujen valvontaohjelmissa otettujen näytteiden perusteella markkinoilla olevat tuotteet olivat turvallisia ja täyttivät niille säännöksissä annetut vaatimukset koskien muun muassa hedelmien, vihannesten ja viljojen torjunta-ainevalvontaa, eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainetutkimuksia sekä zoonoosivalvontaa.

Eläintautitilanne säilyi hyvänä

Vuonna 2004 eläintautitilanne säilyi edelleen hyvänä. Helposti leviävistä vastustettavista eläintaudeista todettiin Newcastle'n tauti yhdeltä kalkkunatilalta ja kirjolohen verenvuotoseptikemia (VHS) kahdelta kirjolohikasvattamolta. Suomessa todetaan erittäin harvoin vakavia eläintautiepidemioita, sillä maassamme on tehty määrätietoisesti työtä tautien vastustamiseksi. Tautien vastustamiseen kuuluu ilmoitusvelvollisuus, sairaiden eläinten tutkimus vakavien tautien varalta ja erilliset seuranta- ja tutkimukset. Tautivapauteen perustuen Suomelle on myönnetty virallinen vapaus useiden virallisesti vastustettavien tautien suhteen. ■

Delfaktorer inom livsmedelssäkerheten – livsmedelskedjan samt tillsyn över livsmedel och foder

Primärproduktionen har effektiviserats

Under de senaste årtiondena har primärproduktionen av livsmedel varit föremål för en kraftig strukturomvandling. Under de senaste tio åren har var fjärde gård lagt ner jordbruksverksamheten, men samtidigt har den genomsnittliga gårdsstorleken ökat mycket kraftigt. År 2005 fanns det totalt ca 69 500 gårdar, och den genomsnittliga åkerarealen var ca 30 hektar.

Utöver gårdarnas storleksstruktur har också produktionsstrukturen ändrats kraftigt. Ännu på 1970-talet hade ca 70 procent av gårdarna husdjur, medan motsvarande siffra år 1990 var dryga 62 procent. År 2005 hade endast 43 procent av gårdarna husdjur. Allt fler gårdar som slutar föda upp husdjur fortsätter med åkerodling, och slutar således inte helt och hållet med jordbruket.

Trots att antalet gårdar har minskat är jordbruksprodukternas stora produktionsvolym oförändrad. Å andra sidan har det skett betydande förändringar inom olika produktgrupper, i synnerhet inom köttproduktion. Produktionen av gris- och i synnerhet fjäderfäkött har ökat betydligt på grund av omfattande investeringar i produktion och ändrade konsumtionsmönster. År 2005 producerades drygt 203 miljoner kilo griskött och nästan 87 miljoner kilo fjäderfäkött, medan motsvarande produktionsvolymerna år 1980 var 169 respektive 15 miljoner kilo. Däremot har produktionen av nötkött minskat under motsvarande period från 112 miljoner kilo till knappt 87 miljoner kilo.

Koncentrationen inom livsmedelsindustrin och handeln fortsätter

Den livsmedelsförädlingsindustrin är starkt koncentrerad i Finland. Företagsfusioner, nedläggning av små produktionsanläggningar och en kraftig koncentration av produktionen till de kvarstående anläggningarna har minskat antalet arbetsställen inom livsmedelsindustrin. Enligt områdes- och näringsgrensstatistiken över industrin utövades mjölkförädling på 79 arbetsställen samt slakt och köttförädling på 245 arbetsställen år 2004. Produktionens bruttovärde inom hela livsmedelsindustrin (utom tillverkningen av tobaksprodukter) uppgick till ca 8,6 miljarder euro år 2004.

Liksom i de övriga nordiska länderna är dagligvaruhandeln i Finland mycket koncentrerad. Några stora inhemska butiksgrepp svarar för största delen av försäljningen inom dagligvaruhandeln. Under de senaste åren har handelns struktur förändrats kraftigt då andelen små butiker minskat medan andelen stormarknader och

–marketer ökat. Priskonkurrensen har ökat bland annat genom en utländsk aktörs inträde på marknaden.

Livsmedels- och fodertillsynens tyngdpunkter och resultat

Under de senaste åren har man i allt högre grad strävat efter att flytta livsmedelstillsynens tyngdpunkt från undersökningen av slutprodukter till säkrandet av produktionskedjans olika faser och i synnerhet till kontrollen av den hygieniska verksamheten inom primärproduktionen, utvecklingen av aktörernas egenkontroll och uppföljningen av egenkontrollens resultat. Målsättningen är att garantera livsmedels- och fodersäkerheten genom att garantera råvarornas säkerhet.

Antalet tillsynsobjekt för livsmedelstillsynen (utom mjölkproduktionsgårdar) har ökat något sedan år 1998, då den nuvarande informationssamlingen inleddes. År 2004 fanns det drygt 50 000 tillsynsobjekt. Av dessa utgjorde serveringsställen och storkök samt försäljningsställen den största gruppen (ca 85 %).

Under de senaste åren har inspektioner gjorts i nästan två tredjedelar av tillsynsobjekten för livsmedelstillsynen. År 2004 inspekterades allt som allt nästan 33 000 objekt, och antalet inspektionsbesök uppgick till dryga 86 000. Antalet registrerade myndighetsåtgärder var totalt ca 17 000.

På basis av de prov som tagits inom tillsynsprogrammen för livsmedel och foder var produkterna på marknaden säkra och uppfyllde de krav som ställts på dem enligt bestämmelserna och som gällde bland annat tillsynen över bekämpningsmedel i frukter, grönsaker och spannmål, undersökningar av främmande ämnen i djurbaserade livsmedel samt zoonostillsyn.

Djursjukdomssituationen är fortsatt god

Djursjukdomssituationen år 2004 var fortsatt god. Bland de djursjukdomar som skall bekämpas och som sprider sig lätt konstaterades Newcastlejukan på en kalkonuppfödningsgård och hemorragisk septikemi (VHS) i två forellodlingar. I Finland upptäcks väldigt sällan allvarliga djursjukdomsepidemier eftersom man utfört målmedvetet arbete för att bekämpa sjukdomarna. Sjukdomsbekämpningen inkluderar anmälningsskyldighet, undersökning av sjuka djur med tanke på allvarliga sjukdomar och separata uppföljningsundersökningar. På basis av sjukdomsfrihet har Finland beviljats officiell frihet i fråga om flera offentligt bekämpade sjukdomar. ■

The components of food safety – the food chain and the control of foodstuffs and animal feeds

Increased efficiency in primary production

Over the last few decades, primary food production has undergone vigorous structural change. In the last decade, one in four farms ceased farming, but at the same time the average size of farms expanded very rapidly. In 2005, we had about 69,500 farms. The average arable area was about 30 hectares per farm.

Not just the size of farms, but also the production structure has changed considerably. While some 70 per cent of farms had livestock in the 1970s and a good 62 per cent in the 1990s, in 2005 only 43 per cent of farms reared livestock. More and more farmers who give up their livestock, continue arable farming, instead of entirely forsaking agriculture.

Despite the number of farms decreasing, agricultural production volumes remain at a high level. However, there have been significant shifts within the different product groups, in the case of meat production in particular. As a result of sizeable investments in production as well as altered consumer behaviour, there has been a noticeable increase in the production of pork and, in particular, poultry meat. A good 203 million kilogrammes of pork and almost 87 million kilogrammes of poultry meat were produced in 2005. Back in 1980, the equivalent figures were 169 and 15 million kilogrammes. In the same period, beef production slumped from 112 million kilogrammes to just under 87 million kilogrammes.

Ongoing centralisation of the food industry and commerce

The food processing industry is strongly centralised in Finland. Operating locations in the food industry have decreased in number as a result of company mergers, the closure of small production plants and the vigorous centralisation of production in the few remaining plants. According to the statistics on the regions and sectors of industry, in 2004 milk was produced in 79 locations, while 245 locations were engaged in slaughtering and meat processing. The gross value of production in the food industry overall (excluding the manufacture of tobacco products) amounted to about 8.6 billion euros in 2004.

In line with the other Nordic countries, trade in perishable goods is highly centralised in Finland. Just a couple of large Finnish commercial groups dominate sales of perishable goods. In recent years, retail trade has undergone significant structural change. Smaller shops have lost some of their standing and major outlets and su-

permarkets have increased their share. The appearance of a new foreign operator in the markets has increased price competition.

Priorities and results of foodstuffs and animal feed control

In recent years, efforts have been made to shift the emphasis in foodstuffs control from inspecting the end products to safeguarding hygiene in the various phases of the production process and, in particular, primary production as well as developing in-house control by the operators and monitoring its effectiveness. The ultimate aim is to guarantee the safety of foodstuffs and animal feeds by safeguarding the safety of the raw materials.

The number of food control sites (excluding dairy farms) has risen slightly from the number targeted in 1998, when the current data collection operation was commenced. In 2004, there were a good 50,000 control sites. The largest group of sites (about 85%) consisted of locations where food is served as well as industrial kitchens and sales outlets.

In recent years, almost two in three of the control sites have been inspected. In 2004, almost 33,000 sites were inspected and a total of over 86,000 inspection visits were made. A total of 17,000 measures by the authorities were recorded.

The samples taken during programmes to control foodstuffs and animal feeds indicate that the products that are available in the markets are safe and meet the regulatory requirements set for them concerning, for example, pesticides in fruit, vegetables and grain, residues found in food of animal origin as well as zoonosis.

Good status retained in animal diseases

The situation regarding animal diseases remained positive in 2004. With regard to highly infectious, combatable animal diseases, Newcastle disease was found on a turkey farm and viral hemorrhagic septicaemia (VHS) of rainbow trout at two rainbow trout fisheries. Very few serious epidemics of animal disease are encountered in Finland. This country has worked systematically to counter such diseases. Occurrence of these diseases is combated through an obligation to notify, examination of sick animals to rule out serious disease as well as separate control examinations. On the basis of freedom from these diseases, Finland has been granted official exemption with regard to several officially combatable diseases. ■

Elintarviketurvallisuustilastoinnin kehitysnäkymiä

Elintarvikeketjua kuvaavaan tilastointiin kohdistuu voimakkaita kehittämispaineita. Uusia tilastointitarpeita on noussut esille muun muassa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan muutosten myötä. Kiinnostus elintarvikkeiden laatuun ja turvallisuuteen liittyvää tietoa kohtaan on kasvanut koko yhteiskunnassa muun muassa elintarvikekriisien, niitä seuranneen julkisuuden sekä kuluttajien lisääntyneen tietoisuuden myötä.

Tällä hetkellä elintarvikeketjua tilastoidaan varsin laajasti. Sen sijaan elintarvikkeiden laatuun ja turvallisuuteen liittyvä tiedontuotanto on jakautunut useamman viranomaisen vastuulle, eikä niihin liittyviä tietoja tilastoida tilastoviranomaisen toimesta.

Elintarvikkeiden laatuun ja turvallisuuteen sekä kotieläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät tiedot muodostavat keskeisen osan Tiken uusista tiedontuotannon osa-alueista. Yhtenä strategisena päämääränä onkin kehittää näille osa-alueille asiakaslähtöisesti laadukkaita ja hyvin toimivia tilasto- ja tietopalvelukokonaisuuksia.

Elintarviketurvallisuustilastoinnin visio 2010 ja tavoitteet

Tiken tavoitteena on, että elintarviketurvallisuustilastot tuottavat luotettavaa ja objektiivista tietoa elintarvikkeiden laadusta ja turvallisuudesta sekä kotieläinten terveydestä ja hyvinvoinnista, ja toimivat oman alansa arvostettuna tietolähteenä. Tiken roolina on tilastoviranomaisena kehittää ja koordinoida elintarvikkeiden turvallisuustietojen tilastointia yhteistyössä muiden viranomaistahojen kanssa.

Tilastoinnin avulla parannetaan tiedontuotantoa kokoamalla elintarvikeketjun toimintaan, elintarvikkeiden laatuun ja turvallisuuteen sekä kotieläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tietoja yhteen kokonaisuuteen. Samalla parannetaan tietojen löydettävyyttä ja käytettävyyttä. Lisäksi tilastoinnin tavoitteena on tarjota uusia näkökulmia koko elintarvikeketjuun muun muassa yhdistämällä eri tietokokonaisuuksia toisiinsa. Yhtenä kehittämiskohteena ovat tilastolliset indikaattorit, joiden avulla pyritään kuvaamaan elintarvikkeiden laatuun ja turvallisuuteen liittyviä trendejä.

EU:n elintarviketurvallisuus-tilastoinnin kehittäminen

Vuonna 2000 EU:n komissio asetti yhdeksi strategiseksi tavoitteekseen elintarvikkeiden turvallisuuden edistämisen. Elintarviketurvallisuustilastoinnin kehittämisen kannalta keskeistä oli linjaus koko elintarvikeketjua koskevan tiedon kokoamisen ja analysoinnin merkityksestä osana elintarviketurvallisuuspolitiikkaa.

Vuonna 2002 EU:n komission tilastotoimisto Eurostat käynnisti elintarvikkeiden turvallisuutta kuvaavien tilastojen kehittämisen ja sisällytti sen tilasto-ohjelmaansa nimellä Food Safety Statistics.

EU:n komission valmistelemissa tilasto-ohjelmassa vuosille 2008 – 2012 turvallisuus on nostettu yhdeksi tilastoinnin strategiseksi painopisteeksi. Komission tavoitteena on kehittää tiedontuotantoa vahvistamaan kuluttajien luottamusta eurooppalaista elintarviketuotantoa kohtaan. Pääpaino on elintarvikkeiden turvallisuuden ja laadun todentamisessa tilastoinnin keinoin. Tämä tarkoittaa muun muassa nykyisten kehittämistoimenpiteiden jatkamista elintarvikevalvontatietojen tilastoinnin osalta.

Uuden tilasto-ohjelman myötä elintarviketurvallisuustilastojen kehittämiseen liittyvät tehtävät lisääntyvät Eurostatissa. Samalla se asettaa haasteen elintarviketurvallisuustilastojen kehittämiselle kansallisella tasolla. ■

Elintarviketurvallisuustilastot sisältävät tietoja koko elintarvikeketjusta pellolta pöytään saakka:

- Elintarvikeketjun tuotantopanokset
- Alkutuotanto mukaan lukien luonnonmukainen maataloustuotanto
- Elintarvikkeiden jalostus
- Elintarvikkeiden kulutus
- Elintarvikeketjun toimijat
- Elintarvike- ja rehuvalvonta
- Kotieläinten terveys ja hyvinvointi

Utvecklingsperspektiv för statistik över livsmedelssäkerheten

Den statistik som beskriver livsmedelskedjan utsätts för ett starkt utvecklingstryck. Nya statistiska behov har dykt upp bland annat på grund av förändringarna i EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Intresset för information om livsmedlens kvalitet och säkerhet har ökat i hela samhället bland annat på grund av livsmedelskriser, den därmed sammanhängande publiciteten samt konsumenternas ökade medvetenhet.

I dag upprättas statistik över livsmedelskedjan på en rätt omfattande nivå. Däremot har ansvaret för informationsproduktionen i anslutning till livsmedlens kvalitet och säkerhet fördelats mellan flera myndigheter, och ingen statistik över uppgifter i anslutning till dem upprättas av statistikmyndigheten.

Information om livsmedlens kvalitet och säkerhet samt husdjurens hälsa och välbefinnande utgör en central del av Tikes nya delområden inom informationsproduktionen. En strategisk målsättning är att för dessa delområden kundinriktat utveckla statistik och datatjänsteheter som har hög kvalitet och fungerar väl.

Vision 2010 och målsättningar för statistiken över livsmedelssäkerheten

Tike har som målsättning att statistiken över livsmedelssäkerheten skall producera tillförlitlig och objektiv information om livsmedlens kvalitet och säkerhet samt om husdjurens hälsa och välbefinnande. Tikes roll som statistikmyndighet är att utveckla och koordinera statistiken över säkerhetsuppgifterna om livsmedel i samarbete med andra myndigheter.

Med hjälp av statistik förbättras informationsproduktionen då uppgifter om livsmedelskedjans verksamhet, livsmedlens kvalitet och säkerhet samt husdjurens hälsa och välbefinnande sammanställs i en helhet. Samtidigt blir det lättare att hitta och utnyttja uppgifterna. Därtill har statistiken som målsättning att erbjuda nya perspektiv på hela livsmedelskedjan bland annat genom att kombinera olika informationshelheter med varandra. Ett utvecklingsmål är statistiska indikatorer med vars hjälp man strävar efter att beskriva trender i anslutning till livsmedlens kvalitet och säkerhet.

Utveckling av EU:s statistik över livsmedelssäkerhet

År 2000 antog EU-kommissionen som en av sina strategiska målsättningar att främja livsmedelssäkerheten. Det centrala med tanke på utvecklingen av statistiken över livsmedelssäkerheten var linjdragningen om att sammanställa uppgifter om hela livsmedelskedjan och analysens betydelse som en del av livsmedelssäkerhetspolitiken.

År 2002 inledde EU-kommissionens statistikbyrå Eurostat utvecklandet av statistik som beskriver livsmedlens säkerhet och inkluderade den i sitt statistikprogram Food Safety Statistics.

I statistikprogrammet för åren 2008–2012 som EU-kommissionen berett har säkerheten lyfts fram som ett strategiskt tyngdpunktsområde i upprättandet av statistiken. Kommissionen har som målsättning att utveckla informationsproduktionen för att förstärka konsumenternas förtroende för den europeiska livsmedelsproduktionen. Tyngdpunkten ligger på att verifiera livsmedlens säkerhet och kvalitet genom statistiska metoder. Det här innebär antagligen bland annat en fortsättning för de nuvarande utvecklingsåtgärderna i fråga om upprättandet av statistik över livsmedelstillsynsuppgifterna.

Med det nya statistikprogrammet ökar uppgifterna i anslutning till utvecklingen av livsmedelssäkerhetsstatistiken vid Eurostat. Samtidigt utgör det en utmaning för att utveckla livsmedelssäkerhetsstatistiken på nationell nivå. ■

Statistiken över livsmedelssäkerheten omfattar uppgifter från hela livsmedelskedjan från åkern till matbordet:

- Livsmedelskedjans produktionsinsatser
- Primärproduktion inklusive ekologisk jordbruksproduktion
- Förädling av livsmedel
- Konsumtion av livsmedel
- Aktörer inom livsmedelskedjan
- Tillsyn över livsmedel och foder
- Husdjurens hälsa och välbefinnande

Prospects for developing food safety statistics

The production of statistics illustrating the food chain is subject to vigorous development requirements. The changes affecting the EU's Common Agricultural Policy provide one of the reasons that new statistics are required. Society as a whole is showing more interest in information relating to the quality and safety of foodstuffs as a result of, for example, food crises and the subsequent publicity and increased consumer awareness.

The food chain is currently the subject of very extensive statistics. The production of data relating to food safety and quality, however, is the shared responsibility of several different authorities, and the statistical authority does not produce statistics from that information.

Data pertaining to food safety and quality as well as that relating to the health and welfare of livestock are at the core of Tike's new data production components. Consequently, one of our strategic goals is to develop statistical and data service packages relating to these component areas that our customers can utilise effectively and to a high degree.

Vision and goals for food safety statistics in 2010

Tike's goal is to produce food safety statistics that provide reliable and objective data on the quality and safety of foodstuffs and on the health and welfare of livestock as well as acting as a valued reference source for the sector. As the statistical authority, it is Tike's role to develop and coordinate in cooperation with other authorities the production of statistics from food safety data.

The statistical work will serve to improve data production by compiling under one umbrella data on the operation of the food chain, the quality and safety of foodstuffs and the health and welfare of livestock. The accessibility of the data and its usability will also improve. A further aim of the new statistics is to offer new perspectives on the food chain as a whole, for example, by combining different kinds of statistics packages. One development target is statistical indicators, which are used to illustrate the trends in food safety and quality.

Developing food safety statistics in the EU

In 2000, the EU set as one of its strategic goals the promotion of food safety. The important point in terms of the development of statistics in the field of food safety was the emphasis on compiling and analysing the data on the whole food chain as part of the food safety policy.

In 2002, the EU Commission's Statistical Office, Eurostat, launched a programme to develop statistics that illustrate food safety and

included it in its statistical programme under the title Food Safety Statistics.

In the statistical programme that the EU Commission is drafting for 2008–2012, safety has been raised to a level of strategic emphasis in the production of statistics. The Commission aims to develop data production to the extent that it boosts consumers' faith in European food production. The main point of emphasis is on using statistics to verify the safety and quality of food. We assume that this means continuing the current development measures with regard to the production of statistics from food control data.

As a consequence of the new statistical programme, Eurostat will assume increased responsibilities with regard to developing food safety statistics. The new programme also poses a challenge at the national level to develop the statistics on food safety. ■

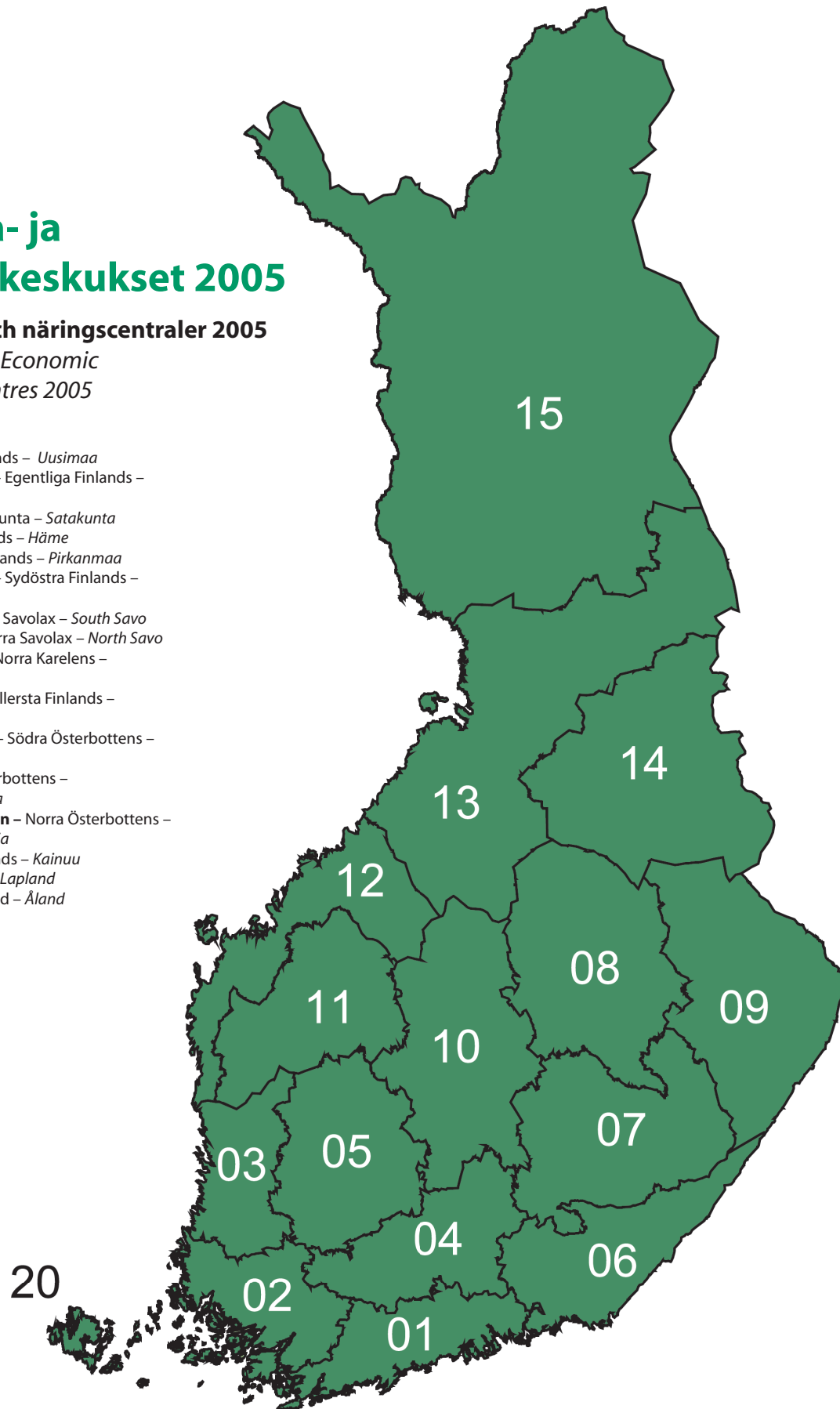
Food safety statistics contain data on the entire food chain from farm to fork:

- Investment in production in the food chain
- Primary production, including organic agricultural production
- Food processing and refining
- Food consumption
- Food chain operators
- Food and feed control
- Health and welfare of livestock

Työvoima- ja elinkeinokeskukset 2005

Arbetskrafts- och näringscentraler 2005
Employment and Economic Development Centres 2005

01. **Uudenmaan** – Nylands – *Uusimaa*
02. **Varsinais-Suomen** – Egentliga Finlands – *Varsinais-Suomi*
03. **Satakunnan** – Satakunta – *Satakunta*
04. **Hämeen** – Tavastlands – *Häme*
05. **Pirkanmaan** – Birkalands – *Pirkanmaa*
06. **Kaakkois-Suomen** – Sydöstra Finlands – *Southeastern Finland*
07. **Etelä-Savon** – Södra Savolax – *South Savo*
08. **Pohjois-Savon** – Norra Savolax – *North Savo*
09. **Pohjois-Karjalan** – Norra Karelen – *North Karelia*
10. **Keski-Suomen** – Mellersta Finlands – *Central Finland*
11. **Etelä-Pohjanmaan** – Södra Österbottens – *South Ostrobothnia*
12. **Pohjanmaan** – Österbottens – *Swedish Ostrobothnia*
13. **Pohjois-Pohjanmaan** – Norra Österbottens – *Northern Ostrobothnia*
14. **Kainuun** – Kajanalands – *Kainuu*
15. **Lapin** – Lapplands – *Lapland*
20. **Ahvenanmaa** – Åland – *Åland*

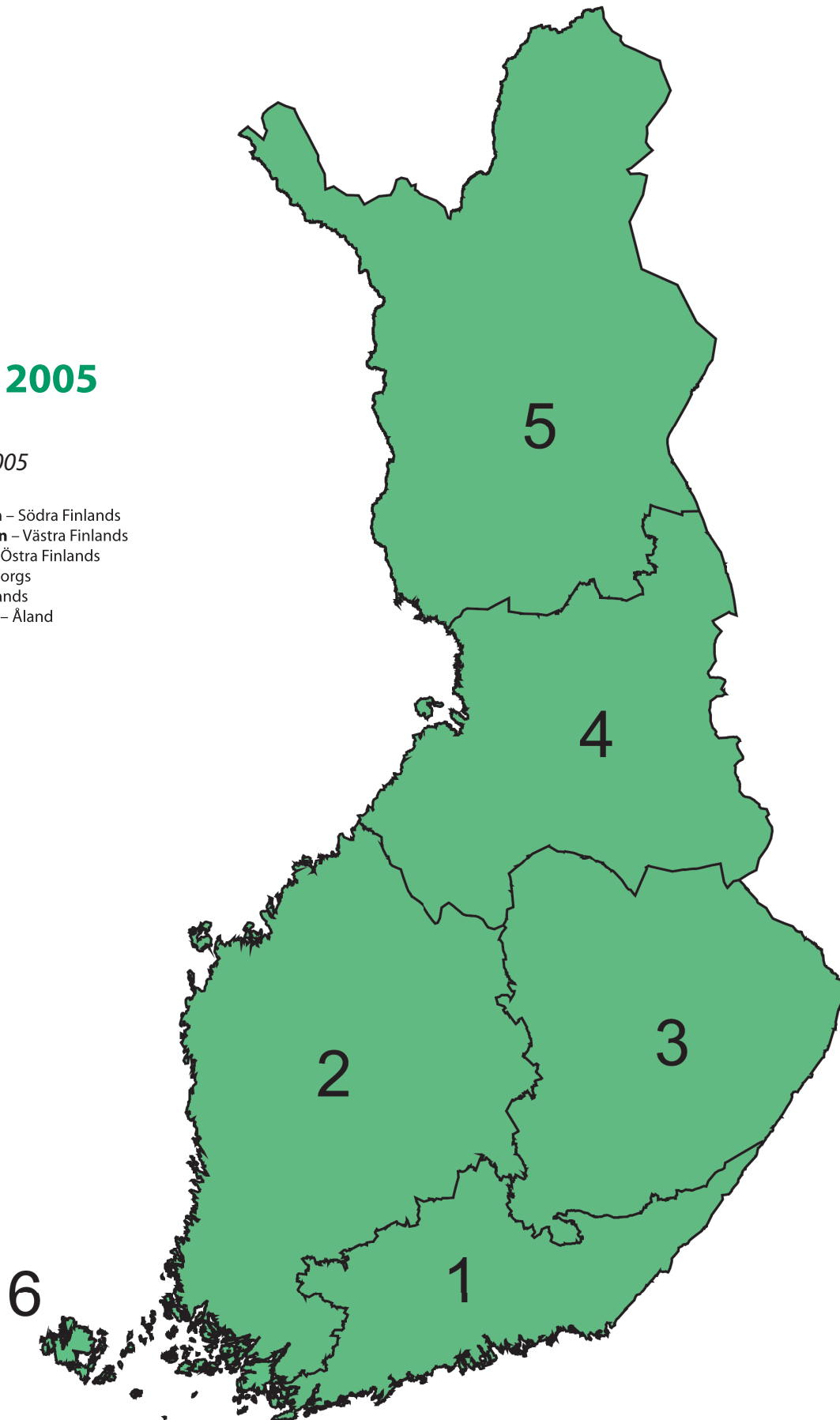

Läänit 2005

Län 2005

Provinces 2005

- 1 **Etelä-Suomen** – Södra Finland
- 2 **Länsi-Suomen** – Västra Finland
- 3 **Itä-Suomen** – Östra Finland
- 4 **Oulun** – Uleåborgs
- 5 **Lapin** – Lapplands
- 6 **Ahvenanmaa** – Åland

Elintarvikeketjun toimijat

Aktörer inom livsmedelskedjan ▪ Operators of the food chain

Elintarviketalous muodostaa ketjun, jonka osina toimivat tuotteita ja palveluita tuottavat yritykset sekä yrityksiä tukevat toimijat kuten viranomaiset, tutkimus, neuvonta, koulutus ja etujärjestöt. Ketjun viimeisenä lenkinä ovat kuluttajat.

1

Elintarvikeketjun toimijat

Vuonna 2004 elintarvikesektori työllisti Suomessa noin 131 000 henkeä, josta alkutuotanto eli maa-, riista- ja kalatalous noin 93 000 henkeä ja jalostava teollisuus vajaat 38 000 henkeä. Vuodesta 1995 elintarvikesektorin työpaikat ovat vähentyneet lähes kolmanneksella. Tuotannon bruttoarvolla mitattuna elintarviketeollisuus on maamme viidenneksi suurin teollisuudenala. Vuonna 2004 tuotannon bruttoarvo oli noin 8,6 miljardia euroa ja jalostusarvo 2,1 miljardia euroa.

Alkutuotanto

Elintarvikkeiden alkutuotanto on ollut voimakkaan rakenteellisen muutoksen kohteena viime vuosikymmenten aikana. 1960- ja 70-luvuilla pienten tilojen määrän väheneminen sekä tuotantomäärien hillitsemiseksi käyttöön otetut tuotannonohjaussopimukset ja väestön yleinen muutto kasvukeskuksiin olivat rakennemuutoksen moottoreina. 1990-luvulla alkutuotannon rakennemuutos nopeutui maamme EU-jäsenyyden myötä. EU-jäsenyyden jopa pelättiin ajavan maa- ja elintarviketalouden ja erityisesti alkutuotannon vakavaan kriisiin.

Jälkikäteen tarkasteltuna EU:n yhteinen maatalouspolitiikka ei aiheuttanut pelättyä romahdusta maataloudelle, mutta osaltaan se muovasi tilarakenteen muutosta. Vielä 1990-luvun alkupuolella sekä kotieläin- että kasvituotantotilojen lukumäärät laskivat, mutta kotieläintilojen nopeammin kuin kasvinviljelytilojen. 1990-luvun puolivälin jälkeen kehityssuunta muuttui, kun kasvinviljelytilojen lukumäärä ei enää jatkanutkaan laskuaan. Sen sijaan kotieläintiloilla lopettamisvauhti säilyi lähes ennallaan. Vuonna 2001 kotieläintilojen osuus laski ensimmäistä kertaa alle puoleen kaikista maataloista.

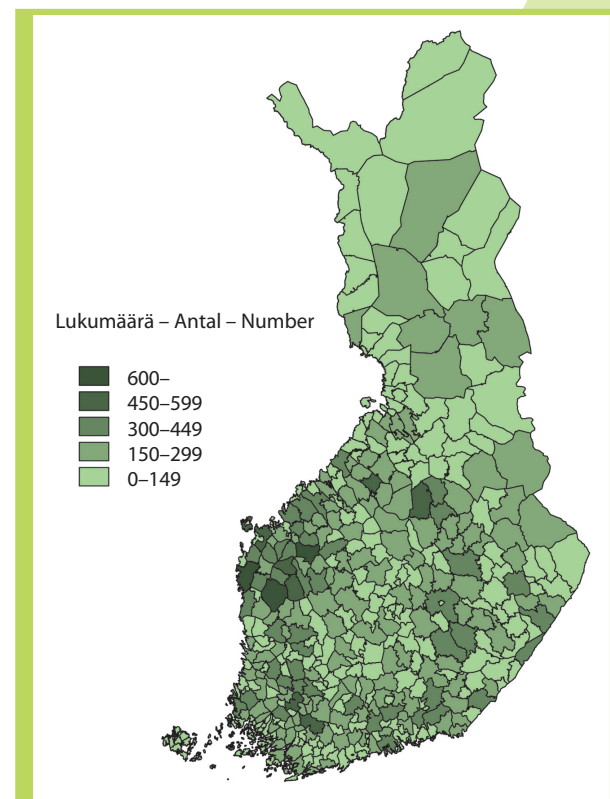
Muutos on ollut merkittävä, kun otetaan huomioon, että vielä 1970-luvulla kotieläimiä oli noin 70 %:lla ja vielä vuonna 1990 runsaalla 62 %:lla maataloista. Viljelijöiden ilmoittamien päätuotantosuuntien mukaan kotieläintilojen lukumäärä on laskenut viime vuosina keskimäärin 6 % vuodessa. Viime vuonna kotieläintilojen osuus oli enää 43 % kaikista maataloista. Vuonna 2005 yleisimmät tuotantosuunnat olivat viljanviljely (41 %) ja lypsykarjatalous (24 %). Lypsykarjataloutta harjoittavien tilojen lukumäärä laski edellisvuodesta lähes 6 %.

Tilarakenteen muuttuminen kasvinviljelyvaltaisemmaksi selittyi sillä, että entistä useampi kotieläintuotannosta luopunut tila jatkaa peltojen viljelyä, eikä lopeta kokonaan maatalouden harjoittamista. Esimerkiksi vuonna 2004 kotieläintuotannon tuotantosuunnakseen ilmoittaneista tiloista noin 4 % jatkoi toimintaansa kasvituotantotilana vuonna 2005. Lukumääräisesti eniten kasvituotantoon vaihtaneita oli lypsykarjatalouden ja muun nautakarjatalouden tuotantosuunnakseen ilmoittaneissa tiloissa.

Kasvituotannossa viljelijöitä houkuttelee se, että nykyisessä tukijärjestelmässä suurin osa viljelijäistä on peltoalaan sidottuja

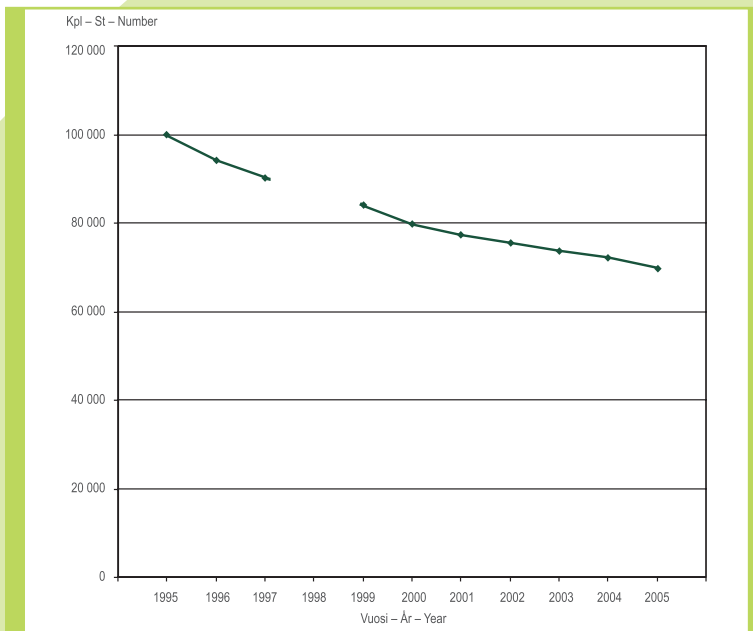
ja esimerkiksi viljakasveille maksetaan korkeampaa hehtaaritukea kuin rehukasveille. Tuotantosuunnan muutos ei yleensä aiheuta suuria investointeja, koska lähes kaikilla kotieläintiloilla on jo ennestään ainakin suurin osa viljanviljelyyn tarvittavista koneista ja laitteista. Useimmiten eläintenpitoa jatketaan niin kauan kuin olemassa oleviin tuotantorakennuksiin ei tarvitse tehdä suuria investointeja.

Samalla kun maatilojen lukumäärä on laskenut ja tuotantorakenteen painopiste siirtynyt kohti kasvituotantoa, on tilojen yksikkö-

1.1. ■ Maatilojen lukumäärä vuonna 2005

■ Antal gårdar 2005
■ Number of farms, 2005

1.1. ■ Maatilojen lukumäärä vuosina 1995–2005

- Figur 1.1. Antal gårdar 1995–2005
- Figure 1.1. Number of farms, 1995–2005

koko kasvanut. Viime vuosina maatilojen keskimääräinen peltoala on kasvanut noin hehtaarilla vuodessa. Vielä 1990-luvun alkupuolella kasvu oli hieman hitaampaa. Vuodesta 1995 keskipeltoala on kasvanut lähes 12 hehtaaria, ja on tällä hetkellä jo 33 hehtaaria.

Keskimääräisen peltoalan kasvua ovat vauhdittaneet maatilojen lukumäärän pieneneminen, peltojen vapautuminen tuotannonohjauksopimuksista ja pellonvuokrauksen yleistyminen.

Elintarviketeollisuus

Elintarvikkeita jalostava teollisuus on Suomessa voimakkaasti keskittynyt. Yritysfuusiot, pienten tuotantolaitosten sulkeminen ja tuotannon voimakas keskittäminen jäljellejääneisiin laitoksiin ovat vähentäneet elintarviketeollisuuden toimipaikkojen määrää. Vuodesta 1995 elintarviketeollisuuden tuotannon bruttoarvo on noussut runsaat 7 %, ja oli vuonna 2004 kaikkiaan noin 8,6 miljardia euroa. Vastaavasti elintarviketeollisuudessa työskennelleen henkilöstön määrä on laskenut runsaat 15 % noin 37 000 henkeen.

Tuotannon bruttoarvolla mitattuna suurimmat elintarviketeollisuuden toimialat ovat teurastus ja lihanjalostus sekä maitotaloustuotteiden valmistus. Vuonna 2004 niiden osuus koko elintarviketeollisuuden tosiasiallisesta tuotannosta oli lähes puolet.

Vuonna 2004 teurastustoiminnan tuotannon bruttoarvo oli lähes 271 miljoonaa euroa ja lihanjalostusteollisuuden tuotannon bruttoarvo 2 057 miljoonaa euroa. Koko teurastus ja lihanjalostusteollisuuden tuotannon bruttoarvo oli noin 2,3 miljardia euroa.

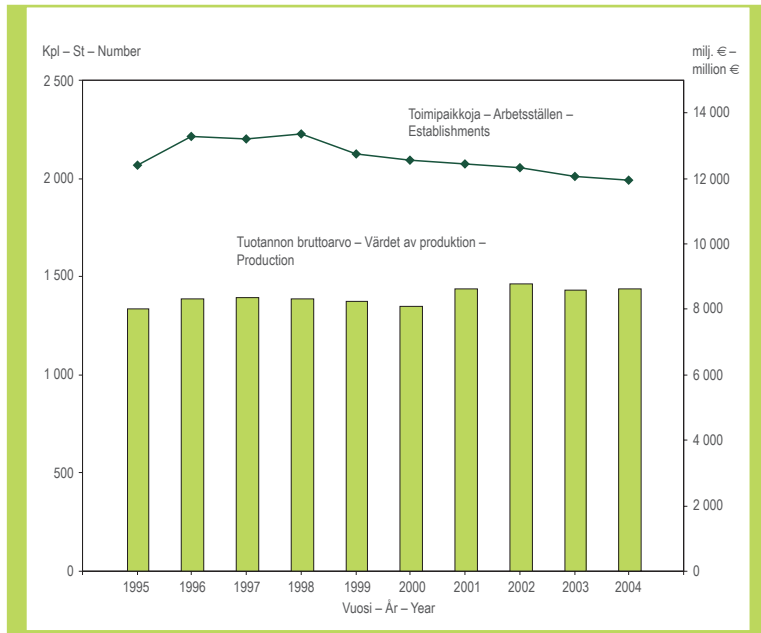
Teurastustoimintaan kuuluvat teurastukseen ja lihan säilyvyyskäsittelyyn liittyvät toiminnot kuten kotieläinten teurastus mukaan lukien porojen ja riistaeläinten teurastaminen teurastamoissa, tuoreen, jäädytetyn tai jäädytetyn jalostamattoman lihan tuotanto sekä teurastuksen sivutuotteiden kuten raakanahkojen, -vuotien sekä rasvavillan, höyhenten ja untuvien tuotanto. Lihanjalostus sisältää lihan paloittelun, palvauksen, savustuksen sekä lihanjalostuksen ja lihasta, eläimenosista tai verestä valmistetut tuotteiden kuten makkaroiden valmistuksen, suolauksen, savustuksen, kuivauksen ja pakastuksen. Lisäksi lihanjalostukseen luetaan lihaeinstein kuten lihapiirakoiden, -laatikoiden ja -salaattien valmistus.

Liha-alan yrityskenttä on jakautunut kahteen ryhmään. Toisen pääryhmän muodostavat osuuskuntamuotoiset ja valtakunnallisesti toimivat yritykset, jotka myös vievät osan tuotannostaan ulkomaille. Yhteistä näille on myös ulkomaantoimintojen voimakas kehittäminen. Toisena pääryhmänä ovat pienet ja keskusuurit yritykset, jotka useimmiten toimivat paikallisesti tai alueellisesti. Liha-alalla ollut kireä kilpailutilanne on johtanut toimialalla keskittymiskehityksen voimistumiseen erityisesti pienten ja keskusuurten yritysten ryhmässä.

Liha-alan toimipaikkoja oli vuonna 2004 kaikkiaan 245, joista 48 teurastustoimintaan ja 197 lihanjalostukseen keskittyneitä. Verrattuna vuoteen 1995, on teurastustoimintaan keskittyneiden toimipaikkojen määrä säilynyt lähes ennallaan, mutta lihanjalostuksen toimipaikkojen määrä kasvanut 26 toimipaikalla. Liha-alan toimipaikoista suurin osa on alle 10 henkilöä työllistäviä. Pääosa liha-alan tuotannon bruttoarvosta muodostuu kymmenessä suurimmassa yrityksessä.

Tuotannon bruttoarvolla mitattuna maitotaloustuotteiden valmistus oli toiseksi suurin elintarviketeollisuuden toimiala. Vuonna 2004 maitotaloustuotteiden ja juuston valmistuksen tuotannon bruttoarvo oli noin 1 788 miljoonaa euroa ja jäätelön valmistuksen bruttoarvo lähes 74 miljoonaa euroa. Koko meijeriteollisuuden tuotannon bruttoarvo oli lähes 1,9 miljardia euroa.

Maitotaloustuotteiden ja juuston valmistukseen kuuluvat muun muassa meijeritoiminnot kuten maidon vastaanotto, pastörointi, sterilointi ja homogenointi sekä pakkaaminen ja maitotuotteiden kuten maitojauheen, jogurtin, juuston, piimän ja voin sekä maitopohjaisten virvoitusjuomien valmistus ja jatkojalostus. Lisäksi siihen luetaan mukaan maidon fraktioiden kuten laktoosin valmistus. Jäätelön valmistukseen luetaan maito- ja kermajäätelöiden valmis-

1.2. Elintarviketeollisuuden toimipaikkojen lukumäärä ja tuotannon bruttoarvo vuosina 1995–2004

- Antal arbetsställen inom livsmedelsindustri och värdet av produktion åren 1995–2004
- Number of establishments in food industry and production value, 1995–2004

tuksen lisäksi mehujään, sorbetin ja tofujäätelön valmistus sekä muiden jäätelötuotteiden valmistus.

Meijeriteollisuuden suuri rakennemuutos paikallisista kylämeijereistä valtakunnallisesti toimiviin meijereihin on jo suurimmaksi osaksi toteutunut. Suurten yksikköjen ohella alalle on syntynyt kasvava joukko pienyrityksiä kuten juustoloita. Meijeriteollisuuden toiminta perustuu kotimaisen raaka-aineen jalostukseen Suomessa, mutta alan kansainvälinen yhteistyö on lisääntynyt muun muassa juustonvalmistuksessa. Maidontuotannon jatkuvuutta Suomessa turvaa muun muassa maantieteellinen sijainti ja tuotantokiintiöjärjestelmä. Maantiede tosin lisää alan kustannuksia, kun pääosa tuotannosta on keskittynyt kulutusmarkkinoita huomattavasti pohjoisemmaksi.

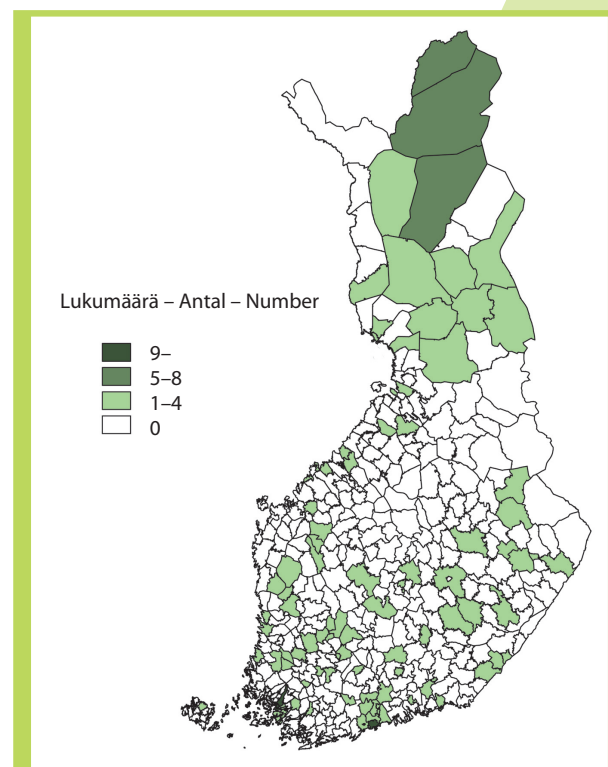
Meijeriteollisuuden toimipaikkoja oli vuonna 2004 kaikkiaan 79, joista 73 oli maitotaloustuotteiden ja juuston valmistukseen ja 6 jäätelön valmistukseen keskittyneitä. Verrattuna vuoteen 1995, on maitotaloustuotteiden ja juuston valmistuksessa toimipaikkojen määrä vähentynyt lähes kolmanneksella. Sen sijaan jäätelön valmistuksessa toimipaikkojen määrä on säilynyt ennallaan.

Kauppa

Pohjoismaiseen tapaan päivittäistavarakauppa on Suomessa hyvin keskittynyttä. Muutama suuri kotimainen kaupan ryhmittymä vastaa suurimmasta osasta päivittäistavarakaupan myynnistä. Viime vuosikymmenten aikana kaupan rakenne on voimakkaasti muuttunut pienten myymälöiden osuuden vähentyttyä ja suurmyymälöiden ja -markettien osuuden lisääntyttyä. Viime vuosina suurin osa päivittäistavarakaupan myynnin kasvusta on tapahtunut hypermarketeissa ja isoissa supermarketeissa. Sen sijaan pienten ja keskisuurten myymälöiden myynti on säilynyt lähes ennallaan.

Kaupanalan hintakilpailua on lisännyt muun muassa yhden ulkomaisen toimijan tulo markkinoille. Lisääntyneeseen kilpailuun

on vastattu muun muassa tavaravirtojen toimintavarmuutta kehittämällä, varastoja pienentämällä ja tavaroiden kiertonopeutta lisäämällä. Tämä on johtanut myymälässä olevien tuotevarastojen vähenemiseen ja valikoimien jatkuvaan täydentämiseen. Lisäksi suuntauksena on ollut tuotemerkkien määrän vähentäminen ja kaupan omien tuotemerkkien lisääntyminen myös elintarvikkeissa. ■

1.2. Liha-alan laitokset vuonna 2005

- Antal anläggningar inom köttbranschen 2005
- Establishments in meat branch, 2005

1.1.

Maatilojen ja maatalouden perustukea saaneiden tilojen lukumäärä TE-keskuksittain vuosina 2000–2005

Antal gårdar och gårdar som har erhållit lantbrukets basstöd områdesvis åren 2000–2005

Number of farms and farms receiving basic agricultural aid by TE-Centre, 2000–2005

Työvoima- ja elinkeinokeskus
Arbetskrafts- och näringscentral
Employment and Economic Development Centre

		2000	2001	2002	2003	2004	2005
Uudenmaan	A	5 031	4 885	4 764	4 666	4 616	4 446
	B	4 918	4 776	4 662	4 564	4 503	4 356
Varsinais-Suomen	A	8 635	8 358	8 125	7 966	7 775	7 456
	B	8 496	8 210	7 998	7 837	7 664	7 376
Satakunnan	A	5 643	5 452	5 316	5 195	5 057	4 539
	B	5 503	5 340	5 199	5 081	4 960	4 478
Hämeen	A	5 733	5 545	5 400	5 275	5 167	4 962
	B	5 565	5 401	5 239	5 128	5 036	4 868
Pirkanmaan	A	5 466	5 233	5 094	4 994	4 909	5 105
	B	5 260	5 060	4 938	4 863	4 772	4 983
Kaakkois-Suomen	A	5 029	4 876	4 757	4 659	4 533	4 348
	B	4 881	4 737	4 631	4 552	4 436	4 273
Etelä-Savon	A	3 993	3 853	3 694	3 569	3 449	3 300
	B	3 800	3 663	3 521	3 403	3 327	3 209
Pohjois-Savon	A	5 596	5 416	5 372	5 223	5 102	4 916
	B	5 374	5 221	5 176	5 056	4 964	4 791
Pohjois-Karjalan	A	3 417	3 265	3 184	3 090	3 001	2 888
	B	3 222	3 111	3 052	2 972	2 909	2 819
Keski-Suomen	A	4 133	4 049	3 966	3 857	3 751	3 605
	B	3 946	3 886	3 787	3 705	3 629	3 511
Etelä-Pohjanmaan	A	8 963	8 704	8 482	8 301	8 131	7 916
	B	8 820	8 559	8 353	8 183	8 042	7 831
Pohjanmaan	A	7 360	7 177	7 020	6 862	6 749	6 559
	B	7 247	7 072	6 913	6 763	6 660	6 479
Pohjois-Pohjanmaan	A	6 534	6 368	6 235	6 100	5 986	5 818
	B	6 321	6 169	6 022	5 943	5 837	5 693
Kainuun	A	1 342	1 291	1 262	1 218	1 173	1 113
	B	1 243	1 216	1 176	1 148	1 116	1 064
Lapin	A	2 195	2 161	2 125	2 072	2 006	1 932
	B	2 071	2 066	2 019	1 979	1 941	1 870
Ahvenanmaa	A	713	687	678	667	649	614
	B	686	650	627	612	611	586
Koko maa - Hela landet - Whole country	A	79 783	77 320	75 474	73 714	72 054	69 517
	B	77 353	75 137	73 313	71 789	70 407	68 187

A= Kaikki maatilat – Alla gårdar – All farms

B= Maatalouden perustukea saaneet tilat – Gårdar som har erhållit lantbrukets basstöd – Farms receiving basic agricultural aid

Lähde: Tike, Maatilarekisteri

Källa: Tike, Lantbruksregister

Source: Tike, Farm Register

1.2.

Elintarviketeollisuuden toimipaikkojen lukumäärä ja tuotannon bruttoarvo maakunnittain vuosina 1995–2004 ¹⁾

Antal arbetsställen inom livsmedelsindustri och värdet av produkter områdesvis åren 1995–2004 ¹⁾

Number of establishments in food industry and production value by region, 1995–2004 ¹⁾

Maakunta Landskapet Region		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Uusimaa	A	228	239	236	237	233	233	228	226	234	224
	B	1717,2	1791,7	1803,5	1832,5	1765,7	1699,0	1805,8	1851,1	1610,9	1545,9
Itä-Uusimaa	A	36	37	40	43	42	40	40	41	35	34
	B	148,4	168,6	127,6	134,5	131,6	140,8	175,4	179,7	188,8	191,4
Varsinais-Suomi	A	235	260	269	271	250	252	251	246	227	223
	B	1088,8	1070,7	1090,1	1071,1	1032,7	966,8	1099,6	1114,4	1108,0	1003,6
Satakunta	A	120	139	129	128	120	110	106	103	100	99
	B	382,1	402,9	426,4	447,7	446,5	426,9	450,1	474,1	467,7	476,4
Kanta-Häme	A	90	95	90	86	81	84	81	80	80	79
	B	609,7	635,9	674,2	575,9	551,9	526,7	487,4	525,1	552,6	647,4
Pirkanmaa	A	150	162	166	169	154	150	148	146	149	150
	B	456,6	506,9	504,3	447,0	510,1	466,3	509,1	535,3	559,3	551,3
Päijät-Häme	A	72	85	78	79	77	71	71	71	75	72
	B	263,8	312,0	328,4	311,9	285,8	288,4	298,9	318,0	412,7	407,6
Kymenlaakso	A	82	82	84	86	83	82	78	74	68	63
	B	288,4	294,7	272,5	276,6	340,2	352,5	325,9	332,1	343,9	299,1
Etelä-Karjala	A	64	70	67	67	66	64	66	69	58	62
	B	202,8	171,7	185,8	161,9	135,4	131,7	159,1	160,6	147,8	152,7
Etelä-Savo	A	72	75	77	77	79	84	87	88	83	84
	B	85,5	104,5	101,5	106,4	114,2	141,1	154,0	159,9	151,4	148,4
Pohjois-Savo	A	114	119	115	121	116	110	100	97	100	102
	B	478,7	462,8	498,1	514,9	488,3	410,5	442,4	444,8	393,7	433,7
Pohjois-Karjala	A	105	107	110	111	108	103	100	103	101	99
	B	171,2	173,2	174,1	195,2	216,3	190,6	209,2	222,3	225,1	211,1
Keski-Suomi	A	89	96	97	93	92	92	91	90	90	91
	B	307,5	323,4	257,9	237,6	202,8	184,5	226,7	252,9	269,0	238,4
Etelä-Pohjanmaa	A	143	138	145	142	140	141	142	138	134	136
	B	727,7	811,6	810,3	871,8	966,3	1112,3	1105,2	1091,5	1049,6	1172,2
Pohjanmaa	A	125	132	135	137	131	127	124	124	132	132
	B	280,1	272,8	330,0	337,4	304,7	305,3	352,1	325,4	318,0	313,7
Keski-Pohjanmaa	A	53	58	53	52	50	44	44	44	45	46
	B	175,5	186,7	182,0	179,3	165,7	165,2	169,0	179,2	178,7	225,9
Pohjois-Pohjanmaa	A	138	145	137	144	129	128	129	130	125	129
	B	344,3	347,1	309,8	318,4	301,0	344,8	387,3	392,2	394,8	406,2
Kainuu	A	45	55	56	57	58	56	54	56	51	50
	B	73,7	89,4	100,3	94,5	80,4	39,7	53,9	43,4	32,9	26,9
Lappi	A	84	90	88	96	89	91	96	93	94	93
	B	162,5	145,4	138,2	141,9	138,3	133,4	139,0	124,9	120,7	105,5
Ahvenanmaa	A	25	27	29	31	29	31	34	33	31	24
	B	58,5	65,7	62,0	80,7	79,2	60,7	57,3	65,0	62,6	60,9
Koko maa - Hela landet - Whole country	A	2 070	2 211	2 201	2 227	2 127	2 094	2 071	2 052	2 012	1 993
	B	8 022,7	8 337,6	8 377,1	8 337,2	8 257,1	8 087,5	8 607,4	8 791,8	8 588,3	8 618,1

A= Toimipaikat – Arbetsställen – Establishments B= Tuotannon bruttoarvo, milj. € – Värdet av produktion, milj. € – Production value, million €

¹⁾ Sisältää elintarvikkeiden, juomien ja tupakan valmistuksen –
Inkluderar livsmedels-, dryckesvaru- och tobaksvarufremställning – Includes manufacture of food products, beverages and tobacco

Lähde: Tilastokeskus, Teollisuuden alue- ja toimialatilasto – Källa: Statistikcentralen, Områdes- och näringsgrensstatistik över industrin –
Source: Statistics Finland, Regional and industrial statistics on manufacturing

1.3.

Elintarviketeollisuuden toimipaikkojen lukumäärä ja tuotannon bruttoarvo toimialoittain vuosina 1995–2004 ¹⁾Antal arbetsställen inom livsmedelsindustri och värdet av produkter industrigrensvis åren 1995–2004 ¹⁾Number of establishments in food industry and production value by branch, 1995–2004 ¹⁾

Toimiala Industrigren Branch		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Maidonjalostus – Mjölkförädling – Manufacture of dairy products	A	114	109	100	94	91	88	85	82	82	79
	B	1 942,2	1 982,2	1 808,7	1 733,5	1 737,1	1 725,8	1 933,9	1 991,1	1 893,0	1 862,2
Teurastus ja lihanjalostus – Slakt och köttförädling – Slaughtering, preparing and preserving meat	A	220	236	230	246	241	241	250	254	243	245
	B	1 975,1	2 127,1	2 140,2	2 097,1	2 184,6	2 173,5	2 309,2	2 364,0	2 226,0	2 327,8
Ölji- ja rasvojen valmistus – Olje och fett tillverkning – Manufacture of vegetable and animal oils and fats	A	16	16	17	15	16	18	20	21	19	17
	B	274,2	289,8	247,4	246,3	215,7	179,7	179,6	177,2	195,5	193,8
Myllytuotteiden valmistus – Tillverkning av kvampprodukter – Manufacture of grain mill products	A	93	93	87	92	85	82	77	77	72	73
	B	155,5	165,3	164,0	155,1	139,3	140,5	153,0	155,1	156,0	167,4
Hedelmien, marjojen ja vihannesten jalostus – Förädling av frukter, bär och grönsaker – Processing of fruits, berries and vegetables	A	174	206	211	220	212	204	199	205	194	204
	B	358,1	408,9	391,3	406,3	449,6	417,9	414,7	428,2	455,5	453,4
Sokerin valmistus – Sockertillverkning – Manufacture of sugar factories and refineries	A	9	9	9	9	4	5	5	5	6	6
	B	281,0	273,7	315,7	303,3	272,8	221,0	288,3	281,3	248,0	252,7
Tärkkelyksen valmistus – Tillverkning av stärkelse – Manufacture of starch	A	8	9	9	9	9	8	7	8	9	9
	B	118,7	125,2	136,8	123,7	126,1	162,0	104,3	116,5	97,2	91,2
Rehujen valmistus ²⁾ – Fodertillverkning ²⁾ – Manufacture of prepared animal feeds ²⁾	A	93	93	93	94	88	88	84	87	82	85
	B	484,4	491,1	538,7	544,2	477,1	418,0	507,8	526,2	517,4	519,8
Kalatuotteiden valmistus – Framställning av fiskprodukter – Canning and preserving of fish	A	149	156	166	172	152	160	153	154	160	158
	B	83,3	76,7	79,8	100,5	93,9	81,4	81,9	102,3	114,7	126,2
Juomien valmistus – Tillverkning av drycker – Manufacture of beverages	A	69	77	85	87	93	100	101	102	104	108
	B	696,2	722,3	794,9	834,0	854,1	887,3	939,7	991,4	994,7	975,6
Muu elintarvikkeiden valmistus – Övrig tillverkning av livsmedel – Other manufacture of food	A	1 120	1 203	1 190	1 184	1 133	1 097	1 086	1 052	1 037	1 007
	B	1 500,2	1 559,8	1 651,7	1 678,0	1 609,9	1 586,3	1 594,7	1 561,7	1 598,9	1 624,1
Yhteensä – Totalt – Total	A	2 065	2 207	2 197	2 222	2 124	2 091	2 067	2 047	2 008	1 991
	B	7 868,8	8 222,0	8 269,0	8 222,1	8 160,2	7 993,4	8 507,1	8 694,9	8 496,9	8 594,4

A= Toimipaikat – Arbetsställen – Establishments

B= Tuotannon bruttoarvo, milj. € – Värdet av produktion, milj. € – Production value, million €

1) Sisältää elintarvikkeiden ja juomien valmistuksen – Inkluder livsmedels- och dryckesvaruförädling – Includes manufacture of food products and beverages

2) Sisältää myös lemmikkieläinten ruokien valmistuksen – Inkluder även tillverkning av foder för sällskapsdjur – Includes manufacture of feed for pets

Lähde: Tilastokeskus, Teollisuuden alue- ja toimialatilasto

Källa: Statistikcentralen, Områdes- och näringsgrensstatistik över industrin

Source: Statistics Finland, Regional and industrial statistics on manufacturing

1.4.

Elintarvikkeiden vähittäiskaupanalan sekä ravitsemistoimintaa harjoittavien yritysten toimipaikkojen lukumäärä ja liikevaihto toimialoittain vuosina 2001–2004

Antal arbetsställen inom butikshandel med livsmedel och restaurangverksamhet och omsättning enligt näringsgrensindelning åren 2001–2004

Number of establishments in retail sale of food and restaurants and turnover by branch, 2001–2004

Toimiala Näringsgren Branch		2001	2002	2003	2004
Vähittäiskauppa erikoistumattomissa myymälöissä – Butikshandel med brett sortiment – Retail sale in non-specialized stores	A	6 189	5 988	5 921	5 898
	B	11 832,9	12 215,4	12 547,7	12 891,1
Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan vähittäiskauppa erikoismyymälöissä – Specialiserad butikshandel med livsmedel, drycker och tobak – Retail sale of food, beverages and tobacco in specialized stores	A	1 742	1 736	1 709	1 675
	B	670,2	717,9	750,4	790,8
Ravintolat, kahvila-ravintolat ja ruokakioskit – Restaurang-, kafé- och livsmedelskioskverksamhet – Restaurants	A	7 364	7 499	7 548	7 556
	B	2 211,4	2 307,5	2 391,9	2 473,1
Olut- ja drinkkibaarit, kahvilat ja kahvibaarit – Öl- och drinkbarer, kaféer och kaffebarer – Bars	A	1 604	1 543	1 507	1 535
	B	262,7	261,8	264,9	279,6
Henkilöstö- ja laitosruokalat, ateriapalvelu – Drift av personalmatsalar, catering och storköksverksamhet – Canteens and catering	A	2 664	2 675	2 658	2 653
	B	687,9	693,7	685,2	732,7
Yhteensä – Totalt – Total	A	19 563	19 441	19 343	19 317
	B	15 665,1	16 196,4	16 640,1	17 167,4

A= Toimipaikat – Arbetsställen – Establishments

B= Liikevaihto, milj. € – Omsättning, milj. € – Turnover, million €

Lähde: Tilastokeskus, Yritysrekisterin vuositilasto

Källa: Statistikcentralen, Årsstatistik över företag i företagsregistret

Source: Statistics Finland, Finnish enterprises

Elintarvikeketjun toiminta

Livsmedelskedjans verksamhet ■ Dynamics of the food chain

Elintarvikeketjun toiminta perustuu kotimaisen raaka-aineen tuotantoon ja jalostukseen. Valtaosa kotimaassa tuotetuista maataloustuotteista jalostetaan ja kulutetaan kotimaan markkinoilla. Elintarvikeketjun toiminnassa korostuvat aiempaa enemmän elintarvikemarkkinoiden ja kuluttajan käyttäytymisen muutosten seuranta.

2

Elintarvikeketjun toiminta

Elintarvikeketjun toiminta perustuu edelleen kotimaisen raaka-aineen tuotantoon ja jalostukseen. Elintarvikeketjun toimintaan kohdistuu kuitenkin aiempaa enemmän avoimen talouden ja globalisaation vaikutuksia. Kotimaisen elintarviketuotannon tulevaisuuden kannalta keskeinen tekijä on kuluttajien luottamuksen säilyminen tuotteiden turvallisuuteen ja laatuun.

Elintarvikeketjun toiminta perustuu edelleen kotimaisen raaka-aineen tuotantoon ja jalostukseen. Valtaosa kotimaassa tuotetuista maataloustuotteista jalostetaan ja käytetään kotimaan markkinoilla. Tähän on syynä muun muassa elintarviketeollisuuden rakenne ja omistussuhteet, maantieteellinen sijainti ja pitkistä välimatkoista johtuvat korkeat kuljetuskustannukset sekä osin kulutus- ja maku-tottumusten erot eri maiden välillä. Lisäksi etenkin jalostettujen tuotteiden vienti vaatii voimakasta panostusta tuottaakseen tulosta. Ulkomaantoimintojen kehittäminen näyttääkin onnistuvan parhaiten, mikäli ainakin osa tuotteiden raaka-aineesta tuotetaan paikallisesti.

Elintarvikeketjun toimintaan kohdistuu aiempaa enemmän avoimen talouden ja globalisaation vaikutuksia. Näitä ovat muun muassa toimialan ja kaupan rakenteelliset muutokset sekä kilpailun kiristyminen kotimarkkinoilla. Lisäksi muospaineita aiheuttavat EU:n laajentuminen, EU:n yhteisen maatalouspolitiikkaan liittyvät tekijät sekä kaupan vapautuminen ja kaupan esteiden poistuminen.

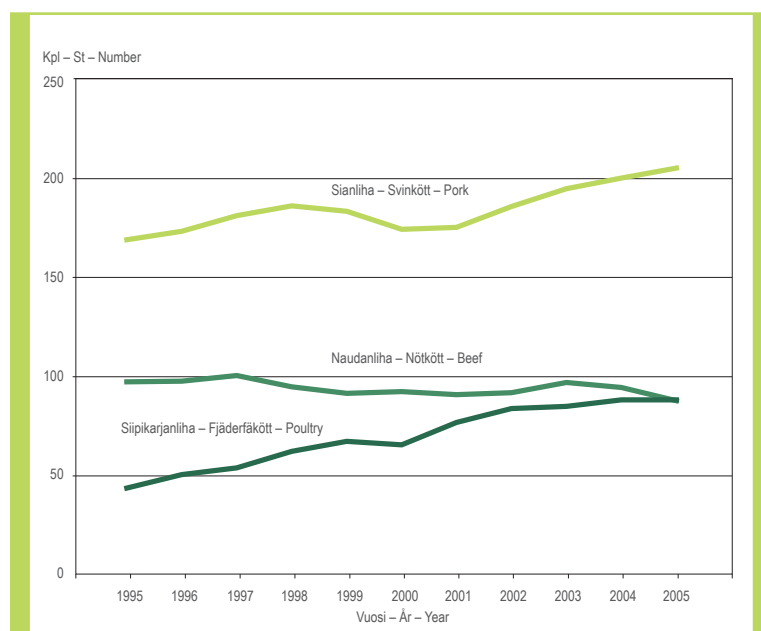
Viime vuosina elintarvikeketjun toiminnassa on korostunut aiempaa enemmän elintarvikemarkkinoiden ja kuluttajan käyttäytymi-

sen muutosten seuranta. Tämä on johtanut yhteistyön lisääntymiseen elintarviketeollisuuden ja vähittäiskaupan välillä. Kuluttajien ostopäätökset perustuvat hinnan lisäksi yhä enemmän myös tuotteiden laatuun, makuun, terveellisyteen, ympäristöystävällisyyteen ja mielikuvaan tuotteen turvallisuudesta esimerkiksi eläintautien suhteen. Luomutuotteiden kulutus on kasvanut hitaasti, eikä kuluttajatutkimuksissa todettu kiinnostus luonnonmukaisesti tuotettuja tuotteita kohtaan ole siirtynyt ostokäyttäytymiseen.

Lihaketju

Vuonna 2005 Suomessa tuotettiin lihaa kaikkiaan 378 miljoonaa kiloa, mikä oli 0,4 % vähemmän kuin edellisvuonna. Määrä sisältää teollisen teurastustoiminnan lisäksi myös nautojen, sikojen, lampaiden ja siipikarjan kotiteurastukset. Niiden määrä oli viime vuonna 2,5 miljoonaa kiloa.

Vuonna 2005 naudanlihaa tuotettiin 86,7 miljoonaa kiloa. Yhtä vähän naudanlihaa tuotettiin viimeksi 1960-luvulla. Naudanlihantuot-

2.1. ■ Lihan kokonaistuotanto eläinlajeittain vuosina 1995–2005
■ Totalproduktionen av kött enligt djurslag 1995–2005
■ Total meat production by species, 1995–2005

tannosta suurin osa, noin 60 %, oli sonnilihaa, lehmänlihan osuus oli 30 % ja hiehonlihan 10 %. Edellisvuodesta naudanlihan tuotanto väheni 7 %. Nautoja teurastettiin kaikkiaan noin 306 000 kappaletta. Ruhopainot olivat keskimäärin samalla tasolla kuin vuonna 2004: sonninihain paino oli 318 kg, hiehon 228 kg ja lehmän 262 kg.

Vuonna 2005 sianlihan tuotanto ylitti ensimmäistä kertaa 200 miljoonaa kiloa: määrä oli yhteensä 203,6 miljoonaa kiloa. Sianlihan tuotettiin lähes kolme prosenttia enemmän kuin vuonna 2004. Sianlihan tuotanto on kasvanut yhtäjaksoisesti vuodesta 2000 lähtien. Sikoja teurastettiin yhteensä 2,4 miljoonaa kappaletta, mistä lihasian ruhoja oli 2,3 miljoonaa kappaletta. Lihasikojen keskimääräinen ruhopaino nousi edellisestä vuodesta kilon verran eli 83 kiloon.

Vuonna 2005 siipikarjanlihan tuotanto ylitti ensimmäistä kertaa naudanlihan tuotannon, kun siipikarjanlihaa tuotettiin noin 87 miljoonaa kiloa. Broilerinlihan tuotanto lisääntyi reilun prosentin, eli se oli viime vuonna 71 miljoonaa kiloa. Kalkkunanlihan tuotanto väheni viisi prosenttia vajaan 14 miljoonaan kiloon.

Lihatutotteiden kulutus on pysynyt viime vuosina melko vakaana. Siipikarjanlihan ja etenkin kevyttuotteiden osuus kulutuksesta on kasvanut. Vuonna 2004 lihaa kulutettiin kokonaisuudessaan 432,4 miljoonaa kiloa. Eniten kulutettiin sianlihaa, jonka kulutus henkeä kohti oli noin 33,8 kiloa vuodessa. Naudanlihan kulutus oli vastaavasti 19,0 kiloa henkeä kohti vuodessa. Siipikarjanlihan kulutus näyttää tasaantuneen 1990-luvun alkupuolella alkaneen voimakkaan nousun jälkeen, ja oli 15,9 kiloa henkeä kohti vuodessa.

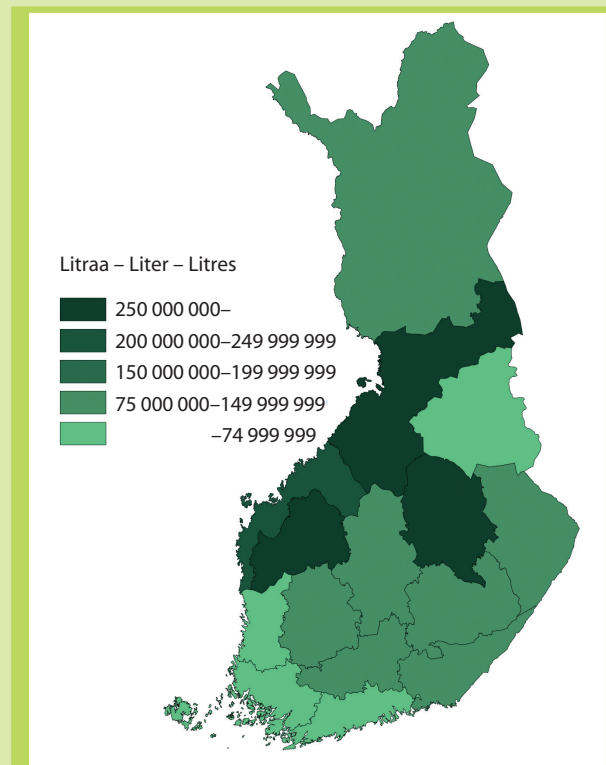
Vuonna 2004 lihan kokonaistuonti oli 35,6 miljoonaa kiloa. Lihaa vietiin kaksinkertainen määrä tuontiin verrattuna, eli noin 70,7 miljoonaa kiloa. Lihan tuonti on kasvanut hitaasti, eivätkä tuontituotteet ole saavuttaneet merkittävää suosiota kuluttajien keskuudessa.

Maitoketju

Vuonna 2005 maitoa tuotettiin yhteensä 2 362 miljoonaa litraa. Maidon tuotanto väheni noin 16 miljoonaa litraa (0,7 %) edellisvuodesta. Maidon tuotannon väheneminen on linjassa viime vuosien kehityksen kanssa, vaikka vuonna 2005 kokonaistuotannon lasku hieman hidastui.

Maidon kokonaistuotannosta meijerimaidon osuus oli 2 293 miljoonaa litraa ja maidon maatilakäyttö 69 miljoonaa litraa. Maidon maatilakäyttö sisältää maidon suoramyynnin, käytön ruokataloudessa, käytön kotivoin ja kotijuuston valmistuksessa sekä kotieläimille annettuna maidon.

Luomumaidon osuus meijerimaidon kokonaismäärästä on säilynyt matalalla tasolla. Vuonna 2005 luomumaidon osuus oli noin 1 %, eli noin 27 miljoonaa litraa. 2000-luvun alussa luomumaidon tuotanto lisääntyi vuosi vuodelta, mutta vuonna 2005 tuotanto kääntyi

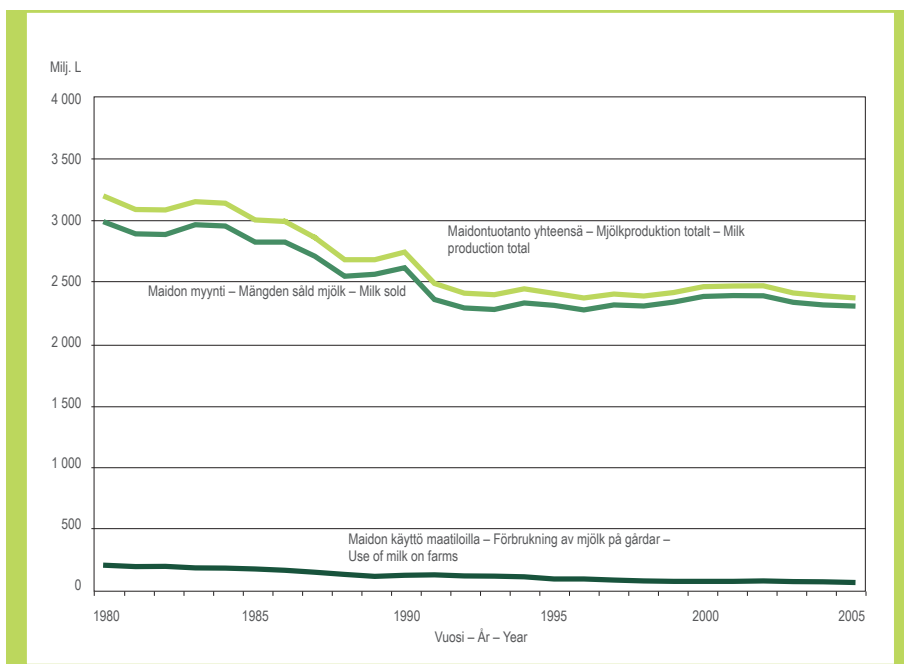

2.1. ■ Maidontuotanto TE-keskuksittain vuonna 2005
■ Mjölproduktion enligt TE-central 2005
■ Milkproduction by TE Centre, 2005

ensimmäistä kertaa laskuun. Vuonna 2005 luomumaitoa tuotettiin noin 5 miljoonaa litraa (15 %) vähemmän kuin vuonna 2004.

Vuoden 2005 lopulla maidontuottajia oli kaikkiaan 15 350, joista luomumaidontuottajia oli 133. Maidontuottajien lukumäärä pieneni vuoden aikana lähes 7 %. Luomumaidontuottajia oli jopa viidennes vähemmän kuin vuonna 2004. Lypsylehmiä oli joulukuun alussa 312 900. Niiden määrä on vähentynyt 1,5 % edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Maidon ja maitotuotteiden kulutukselle on jo vuosikymmeniä ollut luonteenomaista perinteisten volyymituotteiden, maidon, voion ja piimän kulutuksen väheneminen. Sen sijaan uusien, aiempaa vähärasvaisempien tuotteiden ja erityisesti juuston kulutus on kasvanut. Vuonna 2004 rasvatonta maitoa kulutettiin 43,3 kiloa henkeä kohden vuodessa. Täysmaidon kulutus oli sen sijaan enää 12,3 kiloa vuodessa. Kymmenessä vuodessa rasvattoman maidon kulutus on lisääntynyt kolmanneksella. Täysmaidon kulutus on sen sijaan puonnut samassa ajassa alle puoleen.

2.2. ■ Maidontuotanto, myynti ja käyttö maatiloilla vuosina 1980–2005

- Mjölproduktion, försäljning förbrukning på gårdar 1980–2005
- Production, sales and use of milk on farms, 1980–2005

Maitotuotteista jogurttia kulutettiin 18,3 kiloa henkeä kohti. Piimää kulutettiin 14,2 kiloa, viiliä 5,6 kiloa ja kermaa 6,6 kiloa henkeä kohti. Kaikkiaan vuonna 2004 käytettiin nestemäisiä maitotuotteita henkeä kohti 189,5 kiloa, mikä oli vajaa kilo enemmän kuin edellisvuonna. Vuonna 2004 jäätelöä kulutettiin 13,2 litraa henkeä kohti. Juuston kulutus kasvoi runsaat puoli kiloa, ja oli 17,2 kiloa henkeä kohti.

Maitotuotteista eniten tuotiin juustoja, lähes 29 miljoonaa kiloa, ja jogurtteja, runsaat 11 miljoonaa kiloa. Eniten vietiin maito- ja herajauhetta (noin 45 miljoonaa kiloa), juustoja (noin 35 miljoonaa kiloa) ja jogurttia (noin 23 miljoonaa kiloa).

Kananmunaketju

Vuonna 2005 kananmunia tuotettiin noin 58 miljoonaa kiloa. Kananmunien kokonaistuotanto kasvoi 0,5 % edellisvuodesta. Kokonaistuotanto on ollut kasvussa koko 2000-luvun ajan, mutta kasvu hidastui viime vuonna.

Kananmunapakkaamot vastaanottivat munia noin 57 miljoonaa kiloa. Kananmunien suoramyynti ja käyttö maatilojen omassa ruokataloudessa oli yhteensä noin miljoona kiloa. Pakkaamoiden vastaanottamista kananmunista A-luokan kananmunia oli 54 miljoonaa kiloa ja B-luokan kananmunia 3 miljoonaa kiloa. A-luokan kananmunista valtaosa, noin 88 %, tuotettiin häkkikanaloissa. Lattiakanaloiden osuus oli noin 10 % ja luomukanaloiden noin 2 %.

Vuonna 2005 kananmunien tuottajahintoja tilastoitiin ensimmäisen kerran tuotantotavoittain. Tuotantotavalla on varsin suuri merkitys tuottajahintaan; häkkimunista maksettiin tuottajalle 57 €/100 kg, lattiamunista 78 €/100 kg ja luomumunista 183 €/100 kg.

Viime vuosina kananmunien kulutus näyttää vakiintuneen 1990-luvun puolivälistä jatkuneen kulutuksen hidastumisen jälkeen. Vuonna 2004 kananmunia kulutettiin 9,3 kiloa henkeä kohti.

Viljaketju

Vuonna 2005 kotimaisen viljan kauppantulomäärä oli yhteensä 1 785 miljoonaa kiloa eli 3 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Viljalajeista ruista markkinoille tuli 32 miljoonaa kiloa eli kolmanneksi vähiten kymmenen vuoteen. Lähes koko ruissato käytetään leivän valmistukseen, ja sato päättyy lähes yksinomaan kotimaan markkinoille.

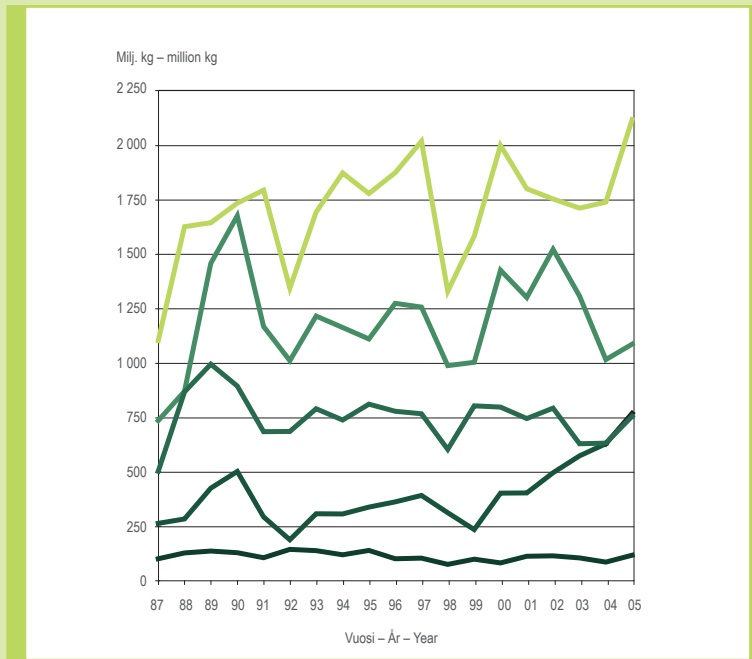
Rehuohraa maatilat myivät vuoden 2005 aikana huomattavasti keskimääräistä vähemmän. Vuonna 2005 rehuohraa tuli markkinoille kaikkiaan 497 miljoonaa kiloa. Viimeksi kauppantulomäärä alitti 500 miljoonaa kiloa vuonna 1999, jolloin ohraa oli kahtena vuotena peräkkäin korjattu vain noin 1,1 miljardia kiloa. Vuonna 2005 rehuohrasadon määrä oli kuitenkin lähes 1,5 miljardia kiloa.

Vuonna 2005 saatu vehnän ennätyskellisen suuri sato, noin 800 miljoonaa kiloa, näkyi kymmenvuotisjakson suurimpana kauppantulomääränä. Vuoden 2005 aikana tilat myivät vehnää yhteensä 577

2.3. ■ Tärkeimpien viljelykasvien sadot vuosina 1987–2005

- De viktigaste odlingsväxternas totalskörd 1987–2005
- Total yields of the most important crops, 1987–2005

Ohra
Kom
Barley
Kaura
Havre
Oats
Peruna
Potatis
Potatoes
Kevätvehnä
Värvete
Spring wheat
Rypsi ja rapsi
Ryps och raps
Turnip rape and rape

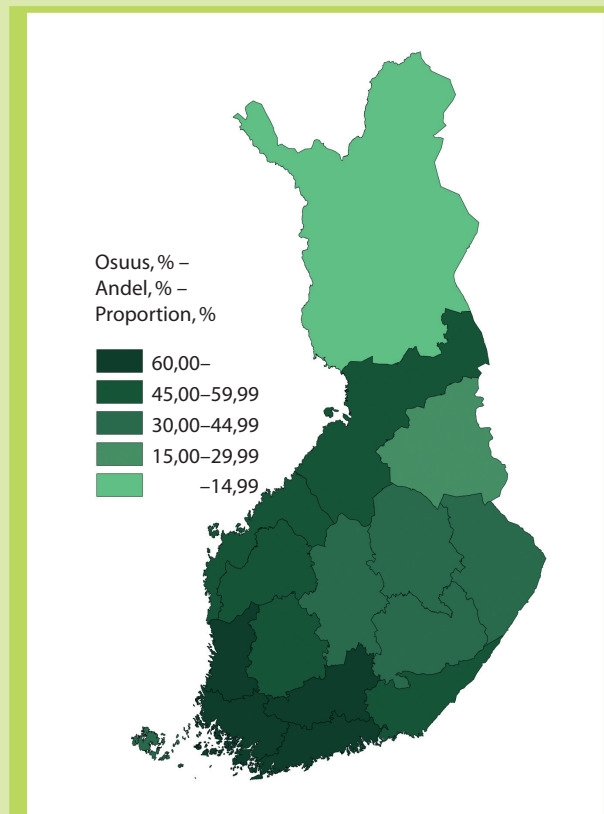
miljoonaa kiloa. Myös mallasohran kauppantulomäärä, 221 miljoonaa kiloa, oli suurin kymmeneen vuoteen. Tosin vuotta aikaisemmin mallasohran kauppantulomäärä oli vain 135 miljoonaa kiloa.

Viljan kotimainen käyttö vuonna 2004 oli yhteensä 3,4 miljardia kiloa. Tämä sisältää kotimaisten viljalajien käytön lisäksi myös maissin ja riisin käytön. Kaksi kolmasosaa viljasta käytettiin rehuksi. Ruokakäytön osuus oli noin 15 %. Lähes yhtä paljon, 14 %, viljaa kuului teolliseen käyttöön. Siemenkäytön osuus oli vajaa prosentti, eli noin 271 miljoonaa kiloa.

Henkeä kohti laskettu viljan kulutus vuonna 2004 oli 77,4 kiloa, eli lähes kilon enemmän kuin edellisellä vuonna. Vehnän kulutus oli 49,3 kiloa, rukiin 15,3 kiloa ja muiden leipäviljojen 3,0 kiloa henkeä kohti. Riisin kulutus oli 4,3 kiloa henkeä kohti. ■

2.2. ■ Viljakasvien osuus käytössä olevasta maatalousmaasta TE-keskuksittain vuonna 2005

- Andel sädesväxter av utnyttjad jordbruksareal enligt TE-central 2005
- Production of cereals as percentage of utilized agricultural area by TE Centre, 2005

2.1. Teurastettujen eläinten lukumäärä vuosina 2000–2005

Antal slaktade djur åren 2000–2005

Number of slaughtered animals, 2000–2005

Teurastuspaikka/Eläinlaji Slaktplats/Djurslag Slaughteringplace/Species	2000	2001	2002	2003	2004	2005
	1 000 kpl – st – thousands					
Teurastamoissa – I slakterier – At slaughterhouses						
Nautaeläimet – Nötkreatur – Cattle	360,0	342,5	332,6	337,3	318,6	295,8
Lehmät ja hieholehmät – Kor och kokvigor – Cows and heifer cows	123,7	115,6	121,8	114,5	105,2	97,4
Sonnit – Tjurar – Bulls, (Teuraspaino – Slaktvikt – Carcass weight ≥ 130 kg)	182,6	176,2	165,0	174,3	170,1	158,6
Hiehot – Kvigor – Heifers, (Teuraspaino – Slaktvikt – Carcass weight ≥ 130 kg)	44,8	44,0	41,5	45,0	40,5	36,8
Mullit – Ungnöt – Young cattle, (Teuraspaino – Slaktvikt – Carcass weight 80–129 kg)	4,0	3,3	2,3	1,9	1,7	1,9
Vasikat – Kalvar – Calves, (Teuraspaino – Slaktvikt – Carcass weight – 79 kg)	4,9	3,4	2,0	1,6	1,1	1,2
Siat – Svin – Pigs	2 045,7	2 036,2	2 142,6	2 289,7	2 351,2	2 399,3
Karjut – Galtar – Boars	21,4	22,2	23,2	24,0	23,3	22,5
Emakot – Suggor – Sows	51,8	50,7	54,6	54,4	52,2	51,3
Lihasiat – Gödsvin – Fattening pigs	1 972,5	1 963,3	2 064,8	2 211,3	2 275,7	2 325,5
Siipikarja – Fjäderfän – Poultry	46 114,1	52 753,7	54 909,3	53 009,4	54 789,6	55 102,2
Kanat ja kukot – Hönor och tuppar – Hens and cockerels	1 321,2	1 433,1	990,5	457,6	981,7	761,7
Broilerit – Broiler – Broilers	43 593,7	49 671,6	51 872,3	50 431,8	51 712,0	52 348,1
Broileriemot ja muu siipikarja – Broilermödrar och annat fjäderfä – Broiler hens and other poultry	1 199,2	1 649,0	2 046,5	2 120,0	2 095,9	1 992,4
Lampaat ja karitsat – Får och lamm – Sheep and lambs	34,3	31,7	30,2	29,3	32,0	30,0
Hevoset – Hästar – Horses	1,4	1,4	1,1	0,7	0,3	0,2
Maatiloilla – På gårdar – On farms						
Nautaeläimet – Nötkreatur – Cattle	8,0	7,8	6,5	8,5	9,2	10,4
Naudat – Nötkreatur – Cattle, (Teuraspaino – Slaktvikt – Carcass weight ≥ 130 kg)	4,3	4,9	4,6	6,6	6,9	6,6
Mullit – Ungnöt – Young cattle, (Teuraspaino – Slaktvikt – Carcass weight 80 - 129 kg)	2,0	1,5	1,3	1,1	1,2	1,7
Vasikat – Kalvar – Calves, (Teuraspaino – Slaktvikt – Carcass weight – 79 kg)	1,7	1,4	0,6	0,8	1,1	2,2
Siat – Svin – Pigs	5,9	4,0	4,1	2,4	4,8	3,3
Siipikarja – Fjäderfän – Poultry	20,7	8,0	14,2	2,6	6,1	7,6
Kanat ja poikaset – Hönor och kycklingar – Hens and chickens	14,5	6,8	11,9	0,7	3,9	5,4
Muu siipikarja – Annat fjäderfä – Other poultry	6,2	1,2	2,3	1,9	2,2	2,2
Lampaat ja karitsat – Får och lamm – Sheep and lambs	6,7	3,9	3,4	2,1	3,4	3,9

Lähde: Tike, Teurastamotilasto ja maatilatutkimukset
Källa: Tike, Slakteristatistiken och gårdsundersökningar
Source: Tike, Slaughterhousestatistics and farm surveys

2.2.**Maidontuotanto, myynti ja käyttö maataloilla vuosina 2000–2005**

Mjölproduktion, försäljning och förbrukning på gårdar åren 2000–2005

Production, sales and use of milk on farms, 2000–2005

Tuotanto Produktion Production	2000	2001	2002	2003	2004	2005
	milj. l – milj. l					
Myynti maataloilta – Försäljning – sales from farms	2 372,4	2 379,4	2 377,5	2 324,4	2 304,5	2 294,2
Meijeriin – Till mejerierna – To dairy	2 371,0	2 378,0	2 376,2	2 323,3	2 303,5	2 293,0
Suoramyyntiin – Till direktförsäljningen – For direct sale	1,4	1,4	1,3	1,1	1,0	1,2
Käyttö maataloilla – Förbrukning på gårdar – Use on farms	77,7	76,7	80,8	75,2	73,1	68,1
Maataloilla ruokatalouteen – Till mathållningen på gårdarna – For food management on farms	24,9	22,2	21,8	18,3	17,3	15,4
Kotieläimille – Till husdjur – For domestic animals	49,6	52,1	54,9	54,4	51,8	50,7
Kotivoin ja -juuston valmistukseen – För framställning av bondsmör och -ost – For home made butter and cheese	3,2	2,4	4,1	2,5	4,0	2,0
Maidontuotanto yhteensä – Mjölproduktion totalt – Total milk production	2 450,1	2 455,9	2 458,3	2 399,7	2 377,7	2 362,3

Lähde: Tike, Meijeritilasto ja maatilatutkimukset
 Källa: Tike, Mejeristatistiken och gårdsundersökningar
 Source: Tike, Dairy statistics and farm surveys

2.3.**Kananmunien kokonaistuotanto ja tuotos kanaa kohden vuosina 2000–2005**

Totalproduktion av ägg och produktion per höna åren 2000–2005

Total egg production and production per hen, 2000–2005

Tuotanto Produktion Production	2000	2001	2002	2003	2004	2005
	milj. kg – million kg					
Kokonaistuotanto – Totalproduktion – Total production	59,0	56,5	54,7	56,2	58,0	58,2
Kg/kana – Kg/höna – Kg/hen	17,6	17,2	16,9	17,7	18,1	18,3

Lähde: Tike, Kananmunien tuotantotilasto (2001 –) ja maatilatutkimukset (2000)
 Källa: Tike, Produktionstatistiken för hönsägg och (2001 –) och gårdsundersökningar (2000)
 Source: Tike, Egg production statistics (2001 –) and farm surveys (2000)

2.4.

Tärkeimpien viljelykasvien kokonais- ja hehtaarisadot alueittain vuonna 2005

De viktigaste odlingsväxternas total- och hektarskördar områdesvis år 2005

Total yields and yields per hectare of the most important crops by region, 2005

Työvoima- ja elinkeinokeskus Arbetskrafts- och näringscentral Employment and Economic Development Centre	Syys-vehnä Höstvete Winter wheat	Kevät-vehnä Vårvete Spring wheat	Ruis Råg Rye	Ohra Korn Barley	Kaura Havre Oats	Rypsi ja rapsi Ryps och raps Turnip rape and rape	Herne Ärter Peas	Peruna Potatis Potatoes	Sokerijuurikas Socker-beta Sugar beet	Kuivaheinä Vallhö Hay	Säilö-rehu ¹⁾ Ensilage ¹⁾ Silage ¹⁾	
Uudenmaan	A	3,1	205,5	1,8	152,5	54,3	16,0	1,3	9,2	92,7	24,3	199,3
	B	42,0	37,1	15,4	35,2	30,9	13,3	16,7	176,9	344,5	41,4	177,8
Varsinais-Suomen	A	28,0	256,4	7,3	373,9	102,9	28,7	4,3	25,6	489,7	20,5	223,4
	B	40,9	39,6	25,4	39,9	37,3	15,3	24,5	150,5	397,7	41,6	166,2
Satakunnan	A	3,4	36,4	3,6	173,0	117,8	5,4	0,3	128,2	300,7	18,8	214,2
	B	38,5	40,5	25,2	39,6	34,6	14,5	22,8	274,9	385,9	46,2	188,7
Hämeen	A	3,2	59,8	3,1	240,9	116,4	11,1	0,6	34,2	171,9	33,0	317,9
	B	36,9	37,5	24,0	37,2	34,6	14,0	18,1	231,3	356,7	45,5	205,3
Pirkanmaan	A	2,3	34,1	3,4	133,8	125,3	9,5	0,4	14,7	5,3	36,3	350,0
	B	26,0	36,1	21,4	35,6	29,4	12,9	21,5	297,8	309,0	37,1	174,7
Kaakkois-Suomen	A	1,0	47,8	2,0	90,3	71,3	7,3	0,6	13,1	11,9	31,3	290,4
	B	32,2	29,8	20,6	26,9	26,2	12,8	24,9	200,1	319,2	38,7	182,1
Etelä-Savon	A	0,2	4,3	1,0	32,7	31,9	0,2	0,0	11,7	7,8	22,2	378,4
	B	36,9	30,4	21,2	28,6	27,4	16,1	..	204,2	249,3	35,5	186,9
Pohjois-Savon	A	0,1	7,3	0,4	85,0	42,2	0,7	0,0	6,5	-	32,4	886,0
	B	12,5	34,5	10,6	29,8	26,6	12,7	..	157,6	-	33,7	182,9
Pohjois-Karjalan	A	0,1	4,0	0,4	30,5	36,0	0,3	0,0	3,5	-	30,4	422,3
	B	..	22,5	13,4	26,4	24,2	10,0	19,8	143,4	-	28,5	176,0
Keski-Suomen	A	0,2	4,9	1,2	49,1	51,3	1,3	0,0	4,3	-	27,2	369,0
	B	36,1	26,0	24,0	29,5	28,1	11,8	11,3	172,0	-	33,1	158,6
Etelä-Pohjanmaan	A	0,6	40,4	2,4	255,1	159,0	14,9	0,1	191,8	11,1	19,3	802,9
	B	32,4	37,2	21,9	36,2	32,0	13,3	18,9	280,3	286,5	38,4	186,4
Pohjanmaan	A	0,5	34,2	3,5	264,9	70,0	8,7	0,4	153,8	37,5	21,3	785,0
	B	30,4	39,4	31,0	37,5	34,0	13,3	30,7	254,7	320,8	34,8	175,0
Pohjois-Pohjanmaan	A	0,2	17,4	1,6	199,6	83,5	1,3	0,0	119,1	-	29,1	1 060,7
	B	12,3	35,4	22,1	33,2	29,8	12,9	32,8	305,0	-	33,7	168,4
Kainuun	A	-	0,2	0,0	11,6	4,7	..	-	2,4	-	7,6	193,8
	B	-	..	7,6	27,5	27,6	..	-	170,3	-	30,3	134,6
Lapin	A	0,0	-	0,0	5,9	0,8	..	..	2,9	-	19,0	364,8
	B	5,3	-	4,0	23,1	29,5	..	..	125,8	-	21,4	145,2
Ahvenanmaa	A	1,9	3,8	0,7	3,8	6,1	0,1	0,0	21,6	52,7	5,1	57,0
	B	51,2	39,6	33,4	36,9	32,6	17,8	25,9	289,1	451,8	44,4	157,1
Koko maa – Hela landet – Whole country	A	44,8	756,4	32,4	2 102,9	1 073,3	105,6	8,1	742,7	1 181,3	377,9	6 915,1
	B	38,5	37,2	22,9	35,4	31,1	13,8	22,0	257,0	378,7	35,3	174,0

A= Kokonaissato, milj. kg – Totalskörd, milj. kg – Total yield, million kg
 B= Hehtaarisato, 100 kg/ha – Hektarskörd, 100 kg/ha – Yield per hectare, 100 kg/ha
 1) Ilman odelmaa – Utan återväxt till ensilage – Without second hay crop for silage

Lähde: Tike, Viljelykasvien satotiedustelu
 Källa: Tike, Förfrågan om skörden av odlingsväxter
 Source: Tike, Crop yield survey

2.5.

Tärkeimpien kasvipäristen elintarvikkeiden sekä juomien kotimainen käyttö ja ulkomaankauppa vuonna 2004 (milj. kg)

Inrikes användning och utrikeshandel för de viktigaste livsmedlens av vegetabiliskt ursprung och drycker år 2004 (milj. kg)

Domestic utilization and foreign trade for the most important food commodities in plant origin and beverages, 2004 (million kg)

Elintarvike Livsmedel Commodity	Kotimainen käyttö – Inrikes användning – Domestic utilization						Ulkomaankauppa – Utrikeshandel – Foreign trade	
	Teollisuuskäyttö – Industrianvändning – Industrial usage					Yhteensä Totalt Total	Tuonti Import Import	Vienti Export Export
	Ruoka ²⁾ Mat ²⁾ Food ²⁾	Rehu Foder Feed	Siemen Utsäde Seed	Elintarviketeollisuus Livsmedelsindustri Food industry	Muu teollisuus Övrig industri Other industry			
Viljat – Spannmål – Cereals								
Vehnä – Vete – Wheat	343,4	299,9	58,7	-	65,1	767,1	153,2	83,3
Ruis – Råg – Rye	81,4	20,4	3,2	-	-	105,0	54,5	13,7
Muu leipävilja – Övrig brödsäd – Other bread grain	15,8	-	-	-	-	15,8	19,0	3,3
Ohra – Korn – Barley	7,2	1 097,1	124,5	23,7	383,4	1 635,9	77,2	155,0
Kaura – Havre – Oats	30,5	695,1	84,6	-	-	810,2	0,0	404,2
Seosvilja ja maissi – Blandsäd och majs – Mixed grain and maize	5,4	47,2	-	-	-	52,6	8,4	0,0
Riisi – Ris – Rice	22,5	-	-	-	-	22,5	23,1	0,6
Peruna – Potatis – Potatoes								
Peruna, tuore – Potatis, färsk – Potatoes, fresh	326,9	3,7	65,0	122,2	127,9	645,7	26,5	6,1
Perunajauho – Potatismjöl – Potato flour	8,0	-	-	5,4	31,6	45,0	0,2	0,0
Sokeri – Socker – Sugar ¹⁾	165,3	0,5	-	-	25,3	191,1	68,8	27,2
Melassi – Melass – Molasses	1,8	21,2	-	-	-	23,1	0,4	0,1
Herne – Ärtor – Peas	6,3	2,5	0,8	-	-	9,6	4,2	0,2
Rypsi – Ryps – Turnip rape	-	109,3	0,8	71,8	0,3	182,2	107,4	0,0
Auringonkukka, soja – Solros, soja – Sunflower, soya bean	0,4	74,2	-	17,1	-	91,6	91,6	0,0
Pähkinät, kaakao – Nötter, kakao – Nuts, cocoa	12,6	-	-	-	-	12,6	17,3	4,6
Vihannekset – Grönsaker – Vegetables								
Tuoreet – Färska – Fresh	277,7	-	-	50,1	-	327,8	82,9	0,7
Säilytyt – Konserverade – Canned	69,9	-	-	-	-	69,9	52,6	2,1
Hedelmät ja marjat – Frukt och bär – Fruits and berries								
Sitruhedelmät – Citrusfrukter – Citrus fruits	67,7	-	-	-	-	67,7	68,0	0,3
Muut tuoreet hedelmät – Övriga färska frukter – Other fresh fruits	175,7	-	-	-	-	175,7	171,7	0,2
Marjat – Bär – Berries	75,6	-	-	-	-	75,6	18,2	7,8
Juomat (milj. l) – Drycker (milj. l) – Beverages (million l)								
Sokeroidut mehut – Sockrade safter – Juices (sugar added)	243,5	-	-	-	-	243,5	49,5	2,7
Muut virvoitusjuomat – Övriga läskedrycker – Other soft drinks	337,6	-	-	-	-	337,6	52,0	7,5
Olut – Öl – Beer	437,0	-	-	-	-	437,0	31,8	25,1
Viini – Vin – Wine	133,6	-	-	-	-	133,6	63,0	8,6
Muut alkoholijuomat – Övriga alkoholdrycker – Other alcoholic beverages	33,5	-	-	-	-	33,5	17,1	20,0

1) Sisältää sokerin, siirapin ja hunajan – Inkluderar socker, sirap och honung – Includes sugar, syrup and honey

2) Viljojen kulutus jyväpainoisena jauhatusmääränä – Förbrukningen av malen säd räknad enligt komens vikt – Consumption of ground grains expressed in grain weight

Lähde: Tike, Ravintotase

Källa: Tike, Näringsbalans

Source: Tike, Balance sheet for food commodities

2.6.

Tärkeimpien eläinperäisten elintarvikkeiden sekä öljyjen ja rasvojen kotimainen käyttö ja ulkomaankauppa vuonna 2004 (milj. kg)

Inrikes användning och utrikeshandel för de viktigaste livsmedlens av animaliskt ursprung och oljor och fett år 2004 (milj. kg)
Domestic utilization and foreign trade for the most important food commodities in animal origin and oils and fats, 2004 (million kg)

Elintarvike Livsmedel Commodity	Kotimainen käyttö – Inrikes användning – Domestic utilization					Ulkomaankauppa – Utrikeshandel – Foreign trade		
	Teollisuuskäyttö – Industri användning – Industrial usage					Yhteensä Totalt Total	Tuonti Import Import	Vienti Export Export
	Ruoka Mat Food	Rehu Foder Feed	Elintarvike- teollisuus Livsmedelsindustri Food industry	Muu teollisuus Övrig industri Other industry				
Liha – Kött – Meat								
Naudan- ja vasikanliha – Nöt- och kalvkött – <i>Beef and veal</i>	99,2	-	-	-	99,2	9,9	4,9	
Sianliha – Svin kött – <i>Pork</i>	176,9	-	-	-	176,9	15,8	38,6	
Lampaanliha – Färskött – <i>Mutton</i>	1,7	-	-	-	1,7	1,1	0,0	
Siipikarjanliha – Fjäderfäskött – <i>Poultry meat</i>	83,3	-	-	-	83,3	6,5	10,0	
Muu liha – Övrig kött – <i>Other meat</i>	14,8	-	-	-	14,8	1,1	0,1	
Syötävät elimet – Ätbara organ – <i>Edible offals</i>	7,9	-	-	-	7,9	0,1	6,7	
Kananmuna – Ägg – Eggs	48,6	-	-	-	48,6	1,1	10,4	
Kala – Fisk – Fish ¹⁾								
Tuore ja pakastettu – Rå och djupfrost – <i>Fresh and frozen</i>	49,5	65,8	-	-	115,3	45,9	9,5	
Muu kala – Övrig fisk – <i>Other fish</i>	25,3	17,6	-	-	42,9	34,4	0,2	
Maito – Mjök – Milk								
Nestemäinen maito – Flytande mjök – <i>Liquid milk</i>	756,9	59,6	-	-	816,5	0,1	0,2	
Piimä – Surmjök – <i>Sour milk</i>	74,3	-	-	-	74,3	-	-	
Jogurtti – Yoghurt – <i>Yoghurt</i>	95,6	-	-	-	95,6	11,4	23,0	
Villi – Filmjök – <i>Curdled milk</i>	29,3	-	-	-	29,3	3,0	5,7	
Kerma – Grädde – <i>Cream</i>	34,6	-	-	-	34,6	0,4	5,5	
Maito- ja herajauhe – Mjök- och vasslepulver – <i>Milk and whey powder</i>	2,6	6,5	5,7	-	14,8	2,0	45,0	
Juusto – Ost – <i>Cheese</i>	90,4	-	-	-	90,4	26,9	35,4	
Öljyt ja rasvat – Oljor och fett – Oils and fats								
Voi – Smör – <i>Butter</i>	14,4	-	-	-	14,4	0,2	36,9	
Margariini – Margarin – <i>Margarine</i>	39,1	-	-	-	39,1	21,4	22,7	
Rasvaseokset – Fettblandningar – <i>Fat/oil mixtures</i>	16,1	-	-	-	16,1	-	-	

1) Vuoden 2003 tiedot – Uppgifterna avser 2003 – *Figures refer to 2003*

Lähde: Tike, Ravintotase

Källa: Tike, Näringsbalans

Source: Tike, Balance sheet for food commodities

Elintarvike- ja rehuvalvonta

Livsmedels- och fodertillsyn ■ Food and feed control

Elintarvikealan toimijan oman riskinhallinnan eli omavalvonnan merkitys on lisääntynyt elintarvikkeiden turvallisuuden ja laadun varmistamisessa. Viranomaisvalvonnan tavoitteena on lisätä valvonnan suunnitelmallisuutta ja valvonnan kohdistamista riskeihin.

3

Elintarvike- ja rehuvalvonta

Elintarvikevalvonnan painopistettä on pyritty siirtämään aiempaa enemmän lopputuotteiden tutkimuksesta tuotantoketjun eri vaiheiden ja erityisesti alkutuotannon hygieenisen toiminnan varmistamiseen, toimijoiden omavalvonnan kehittämiseen ja omavalvonnan toimivuuden seurantaan. Pyrkimyksenä on taata elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuus varmistamalla raaka-aineiden turvallisuus.

Elintarvike- ja rehuvalvonnan tietojen luonteesta johtuen on tietoa tulkittaessa noudatettava tiettyä varovaisuutta. On huomattava, että useimmiten valvontatoimia suunnataan aiemmin ongelmalliseksi havaittuihin tuotteisiin. Tämä saattaa vääristää tuotteiden turvallisuudesta syntyvää kuvaa. Lisäksi eri vuosina valvontaohjelmien painopistettä suunnataan eri alueisiin, mikä vaikeuttaa tietojen vertailukelpoisuutta. Tietojen analysoinnissa on lisäksi otettava huomioon muun muassa elintarvikkeiden kulutustiedot ja erot väestöryhmien kulutustottumuksissa sekä tiettyjen erityisryhmien kuten raskaana olevien tai lasten suurempi alttius ravinnon ei-toivotuille ominaisuuksille.

Suomessa elintarvike- ja rehuvalvonnan suunnittelusta ja ohjauksesta vastaa Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. Valvontatoimien järjestämisen ohjaamiseksi ja yhteensovittamiseksi Evira laatii val-

vontaohjelmat koskien sekä elintarvike- että rehuvalvontaa. Valvontaohjelmat ovat osa EY:n valvonta-asetuksen (EY) N:o 882/2004 mukaista koko tuotantoketjun kattavaa monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa (Single Multiannual National Control Plan, MANCP).

EY:n valvonta-asetus vaikuttaa elintarvikevalvonnan tiedonkeruuseen ja raportoinnin tietosisältöön. Suomessa elintarvikevalvonnan tiedonkeruuta kehitetään yhdessä muun ympäristöterveydenhuollon kanssa siten, että aluksi toteutetaan valvontakohderekisteri ja myöhemmin valvontatietojen keruuhanke. Lainsäädännön muutosten ja tietojärjestelmien kehittämisen lisäksi valvontatietojen keruuseen ja tietojen vertailukelpoisuuteen vaikuttavat tulevana vuosina myös valvontakohteiden riskinarvioinnin kehittyminen.

Viime vuosina elintarvikevalvontaa koskeva elintarvikelainsäädäntö on uudistettu lähes kokonaisuudessaan. Uudistusten myötä elintarvikealan toimijan oman riskinhallinnan eli omavalvonnan merkitys on lisääntynyt elintarvikkeiden turvallisuuden ja laadun varmistamisessa. Viranomaisvalvonnan osalta on pyritty lisäämään valvonnan suunnitelmallisuutta ja valvonnan kohdistamista riskeihin.

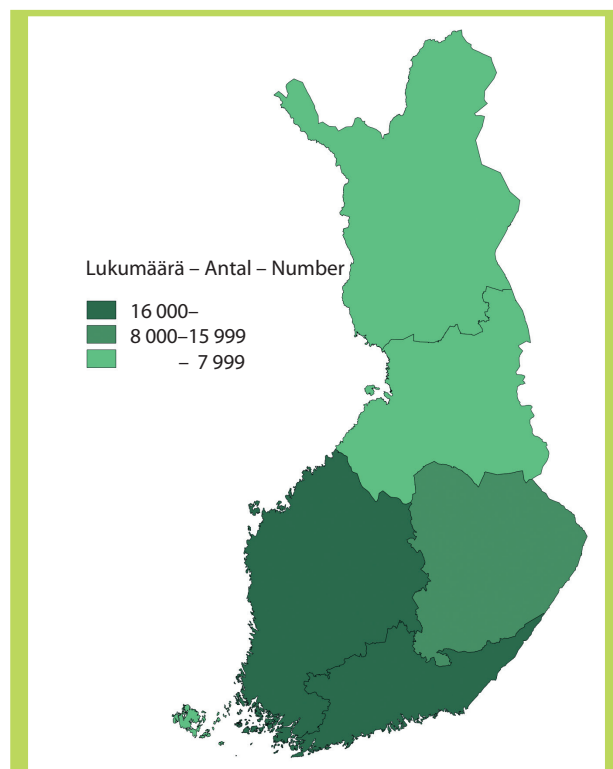
Arviolta noin puoli miljoonaa ihmistä sairastuu Suomessa vuosittain elintarvikevälikkeisiin tartuntatauteihin. Kansanterveyslaitoksen ylläpitämään tartuntatautirekisteriin päätyy vain pieni osa sairastuneista, koska suuri osa heistä ei hakeudu lainkaan lääkäriin, vain osasta hoitoon hakeutuneista otetaan näytteitä, eikä kaikista näytteistä saada eristetyksi taudinaiheuttajaa.

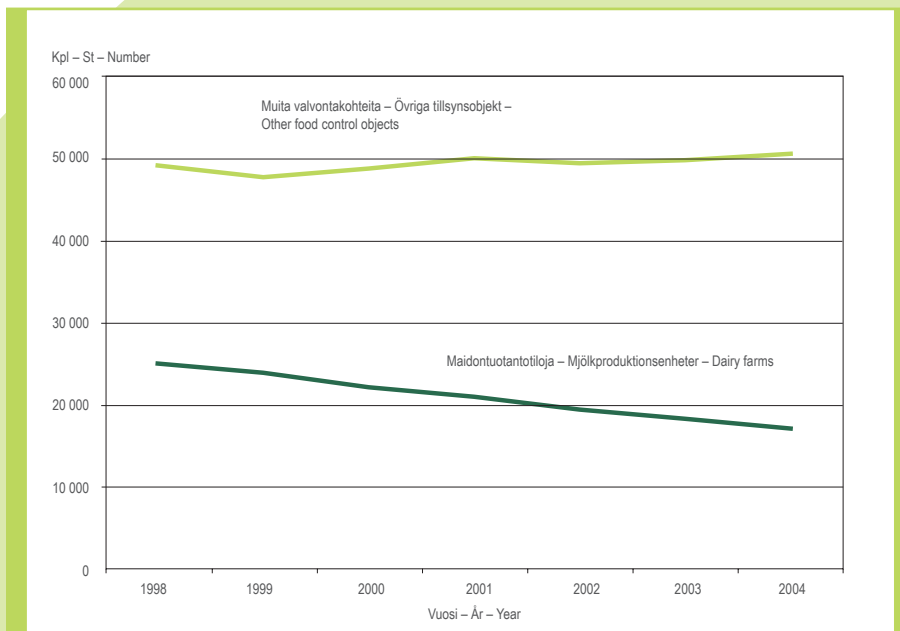
Ruokamyrkytykset

Eläinperäisten elintarvikkeiden, kuten maidon, lihan, kananmunien ja kalan, turvallisuus ja laatu perustuvat etenkin eläintautien ennaltaehkäisyyn. Lihatuotteet aiheuttavat eniten ruokamyrkytyksiä, mutta viime vuosina eniten on kasvanut kasviperäisten tuotteiden aiheuttamien ruokamyrkytysten määrä. Aiemmin ruokamyrkytysten aiheuttajat olivat yleensä bakteereja, mutta nykyisin yleisin aiheuttaja on kalikiviruksiin kuuluva norovirus.

3.1. ■ Valvontakohteiden lukumäärä vuonna 2004

- Antal tillsynsobjekt enligt län 2004
- Number of official food control objects by county, 2004

3.1. ■ Valvontakohteiden lukumäärä vuosina 1998–2004

- Antal tillsynsobjekt 1998–2004
- Number of official food control objects, 1998–2004

Noroviruksen merkitystä ruokamyrkytysten aiheuttajana on lisännyt etenkin sen todentamiseen tarvittavan diagnostiikan kehittyminen.

Vuonna 2004 rekisteröitiin kaikkiaan 48 elintarvike- tai vesivälitteistä ruokamyrkytys epidemiaa, joista suurin osa oli elintarvikevälikkeisiä (85 %). Elintarvikkeiden välityksellä sairastuneiden määrä oli 994 ja talousveden välityksellä 277 henkilöä. 2000-luvun alkupuolella käynnistynyt ruokamyrkytysten määrän lasku pysähtyi vuonna 2004 ensimmäistä kertaa. Luokiteltujen epidemioiden määrä oli viime vuonna 45 % suurempi kuin vuonna 2003. Vuonna 2004 yleisin elintarvike- ja vesivälitteisten ruokamyrkytysten aiheuttaja oli norovirus. Virus oli syynä seitsemään (17 %) elintarvikevälitteiseen epidemiaan ja lähes puoleen vesiepidemiaista.

Kunnallinen elintarvikevalvonta

Valtaosa käytännön elintarvikevalvonnasta on kuntien vastuulla. Kunnan valvontaan kuuluvat suuria teurastamoja ja poroteurastamoja lukuun ottamatta kaikki elintarvikehuoneistot. Kunnissa elintarvikevalvonta on yleensä osa ympäristöterveydenhuoltoa. Ympäristöterveydenhuollon tehtävät koostuvat muun muassa elintarvikkeiden, talousveden, kemikaalien, kuluttajapalvelusten ja asumisterveyden valvonnasta sekä eläinlääkintähuollosta.

Vuonna 2004 kunnallisen elintarvikevalvonnan tiedot kerättiin yhteensä 275 kunnasta tai kuntayhtymästä. Valvontayksiköt ovat yleensä henkilöresursseiltaan pieniä verrattuna niiden vastuulla olevaan ympäristöterveydenhuollon tehtäväkenttään. Tulevaisuus-

nessa yksiköiden määrää pyritään pienentämään noin 50–85 yksikköön, koska tavoitteena on muodostaa suurempia, seudullisia valvontayksiköitä.

Elintarvikevalvontakohteiden (lukuun ottamatta maidontuotantiloja) lukumäärä on kasvanut hieman vuodesta 1998, jolloin nykyisen muotoinen tiedonkeruu aloitettiin. Vuonna 2004 valvontakohteita oli runsaat 50 000. Näistä suurin osa (noin 85 %) oli tarjoulupaikkoja, suurtalouksia sekä myyntipaikkoja.

Viime vuosina tarkastuksia on tehty lähes kahdella kolmesta elintarvikevalvontakohteesta. Vuonna 2004 tarkastettiin kaikkiaan lähes 33 000 kohdetta, ja tarkastuskäyntejä tehtiin kaikkiaan runsaat 86 000 kappaletta. Viranomaistoimenpiteitä kirjattiin yhteensä noin 17 000 kappaletta.

Hedelmien, vihannesten ja viljojen torjunta-ainejäämien valvonta

Vuonna 2004 tutkittiin hedelmien, vihannesten ja viljojen torjunta-ainejäämien valvonnassa kaikkiaan lähes 2 200 kasviperäisestä elintarvikkeesta 199 eri torjunta-ainetta.

Suurin osa tutkituista näytteistä oli tuoreita hedelmiä ja vihannuksia (75,1 %), loput prosessoituja elintarvikkeita (18,4 %) ja viljaa (6,5 %). Aiemmin määräysten vastaiseksi todetuista tuotteista otettiin yhteensä 63 seurantanäytettä.

Torjunta-ainejäämien valvontanäytteistä lähes joka toinen (45 %) sisälsi torjunta-ainejäämiä. Näytteistä 98 (4,6 %) oli määräysten vastaisia eli niissä todettu jäämien määrä ylitti sallitun enimmäis-

pitoisuuden. Seurantanäytteistä kymmenessä oli jäämiä yli sallitun enimmäismäärän. Jokaisesta varmistetusta enimmäispitoisuuden ylityksestä seurasi valvontatoimenpide.

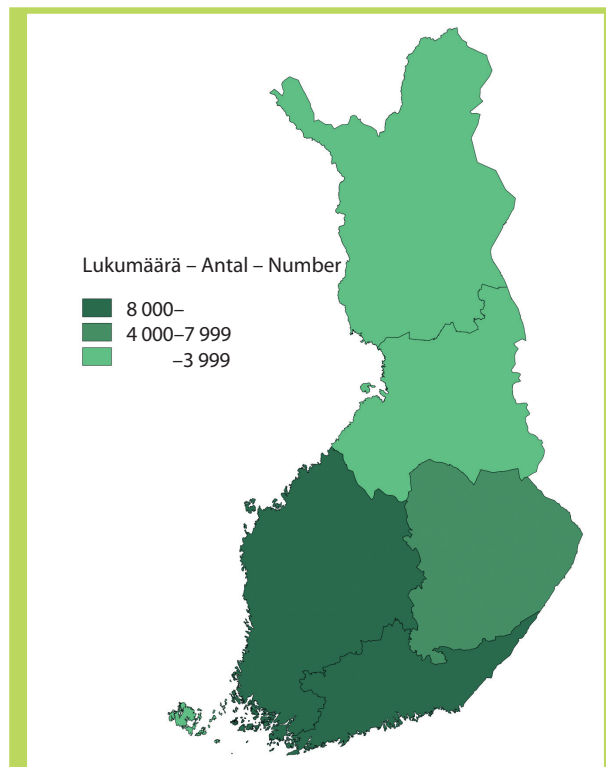
Torjunta-aineiden ja muiden vierasaineiden todellisen saannin arviointia vaikeuttavat muun muassa tuotteiden ja tuote-erien jäämäpitoisuuksien voimakas vaihtelu sekä elintarvikkeiden käyttömäärien vaihtelu eri kuluttajaryhmien välillä. Lisäksi elintarvikkeiden käsittely ja raaka-aineiden valmistus lopulliseksi tuotteeksi vaikuttavat yleensä jäämäpitoisuuksia pienentävästi. Jäämien aiheuttamien terveydellisten vaikutusten arvioinnissa on otettava huomioon myös eri aineille määritetyt hyväksytyt päiväsaantitasot (ADI-arvot).

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainetutkimukset

Vuonna 2004 tutkittiin eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainetutkimuksissa kaikkiaan noin 12 600 näytettä, joista suurin osa oli sioista ja nautoista saatavista elintarvikkeista sekä maidosta. Eniten tutkittiin mikrobilääkeaineiden jäämiä sekä muiden kiellettyjen aineiden jäämiä.

Vierasaineet ovat ravintoon kuulumattomia, sinne joutuneita tai jääneitä kemiallisia aineita. Vierasaineet eivät ole elintarvikkeen valmistuksessa käytettyjä aineita eivätkä lisäaineita. Vierasainevalvonnan avulla pyritään varmistamaan, että elintarvikkeissa ei esiinny eläinlääkkeiden jäämiä, kiellettyjä aineita tai ympäristömyrkyjä. Vierasainevalvonnan näytteenotosta vastaavat kunnalliset elintarvikevalvontaviranomaiset, tarkastuseläinlääkärit ja elävien eläinten osalta lääninhallitusten määräämät eläinlääkärit.

Vierasainetutkimuksissa löytyi vuonna 2004 vain yksittäisiä jäämälöytöjä. Lähes kaikki (99,7 %) tutkitut näytteet olivat määrysten mukaisia, eli niistä ei todettu toimenpiderajan ylittäviä jäämäpitoisuuksia. Toimenpiderajana pidetään joko jäämän enimmäispitoisuutta, jonka elintarvike voi sisältää vaarantamatta kuluttajan

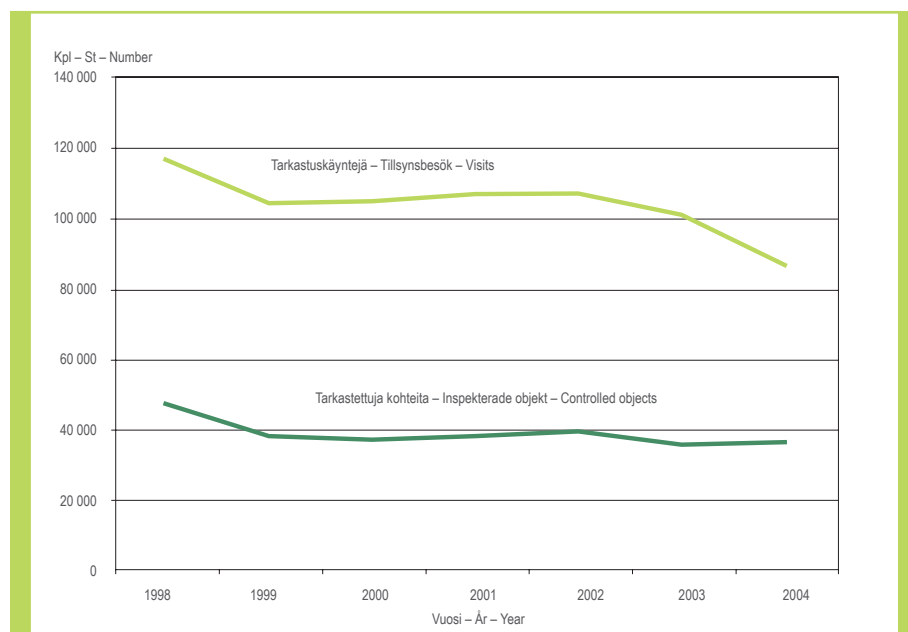

3.2. ■ Tarkastettujen kohteiden lukumäärä vuonna 2004

- Antal inspekterade objekt enligt län 2004
- Number of controlled objects by county, 2004

terveyttä (MRL-arvo), näytteessä olevaa pienintä jäämäpitoisuutta, joka on vähintään voitava osoittaa ja varmistaa laboratoriotutkimuksissa (MRPL-arvo) tai analyysimenetelmän määritysrajaa (LOQ) sekä havaitsemisrajaa (LOD).

Vuonna 2004 sallittujen eläinlääkkeiden jäämiä ei todettu lihas- ta, maidosta, kalasta eikä kananmunista. Hormonien tai muiden

3.2. ■ Tarkastettujen kohteiden ja tarkastuskäyntien lukumäärä vuosina 1998–2004

- Antal inspekterade objekt och tillsynsbesök 1998–2004
- Number of controlled objects and visits, 1998–2004

kiellettyjen kasvua edistävien aineiden jäämiä ei havaittu lainkaan. Muutamassa kirjolohinäytteenä todettiin kiellettyä malakiittivihreää ja/tai sen aineenvaihduntatuotetta leukomalakiittivihreää. Myös hunajasta löytyi sulfayhdisteitä.

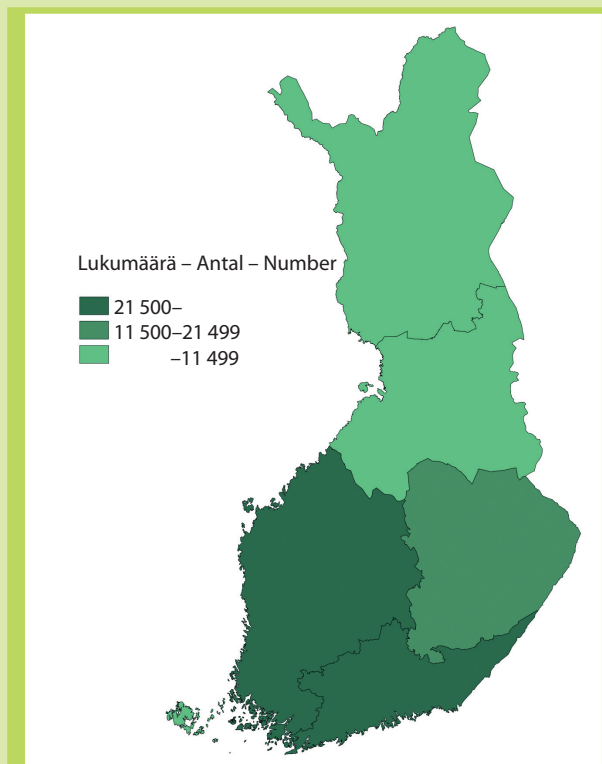
Zoonoosit

Zoonoosit ovat tartuntatauteja, jotka voivat tarttua suoraan tai välillisesti eläimen ja ihmisen välillä. Välillinen tartunta voi tapahtua esimerkiksi elintarvikkeiden, veden tai hyönteisten välityksellä. Zoonoosien aiheuttajiin kuuluu bakteereita, viruksia, loisia ja sieniä. Osa zoonooseista aiheuttaa melko lieviä sairastumisia, mutta eräät zoonoosit ovat ihmiselle hengenvaarallisia. Kokonaisuutena zoonoosit aiheuttavat merkittäviä taloudellisia menetyksiä yhteiskunnalle.

Väestössä esiintyvät laboratoriovarmistetut zoonoosi-tapaukset kirjataan Suomessa Kansanterveyslaitoksen ylläpitämään tartuntatautirekisteriin. Tartuntatautirekisterissä tilastoitujen tapauslukumäärien suhde mikrobin aiheuttamaan kokonaissairastuvuuteen väestössä vaihtelee tautikohtaisesti. Suhteeseen vaikuttaa muun muassa, kuinka suuri osa tautiin sairastuneista hakeutuu terveydenhuoltoon ja kuinka suurelle osalle näistä tehdään mikrobiologisia tutkimuksia aiheuttajan toteamiseksi. Todellisen sairastuvuuden muutosten lisäksi muutoksia tapausmäärissä voivat aiheuttaa esimerkiksi muutokset terveydenhuoltojärjestelmän diagnostisissa käytännöissä.

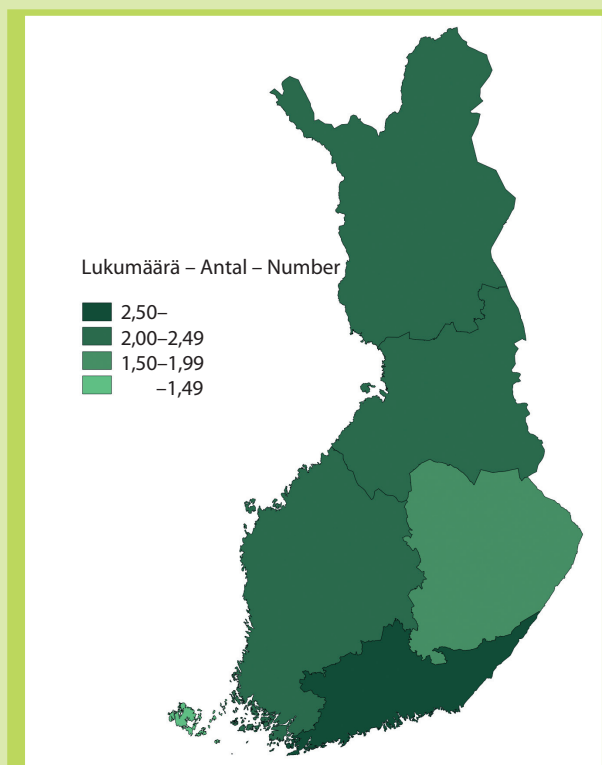
Vuonna 2005 tartuntatautirekisteriin kirjattiin väestön zoonoositarunnoista eniten kampylobakterioosi- (noin 3 600 tapausta), salmonelloosi (noin 2 500 tapausta) ja yersinioositartuntoja (noin 700 tapausta). Edellä mainitut bakteerit aiheuttavat suolistoinfektioita ja tarttuvat useimmiten elintarvikkeiden tai veden välityksellä.

Muulla kuin elintarvikkeiden ja veden välityksellä tarttuvista zoonooseista merkittävimmät ovat myyräkuume, borrelioosi ja jänisrutto. Vuonna 2005 niiden tartuntoja rekisteröitiin kaikkiaan noin 2500, 1 200 ja 60 tapausta. Myyräkuumeen, jänisruton ja borrelioosin tartuntalähteinä ovat luonnonvaraiset eläimet. Väestön tartuntojen määrät saattavat vaihdella huomattavasti vuosittain riippuen eläinkantojen vahvuudesta. Esimerkiksi vuonna 2005 myyräkuumetartuntojen määrä oli lähes kaksinkertainen ja jänisruttotartuntojen määrä alle puolet edelliseen vuoteen verrattuna. Sen sijaan borrelioositapausten määrä kasvoi vain hieman edellisvuoteen verrattuna. ■

3.3. ■ Toimenpiteiden kokonaismäärä vuonna 2004

- Antal åtgärder enligt län 2004
- Number of actions taken by county, 2004

3.4. ■ Tarkastuskäyntien lukumäärä per tarkastettu kohde 2004

- Antal tillsynsbesök per inspekterade objekt enligt län 2004
- Number of visits per controlled object by county, 2004

3.1.

Elintarvikevalvontakohteiden lukumäärä alueittain vuonna 2004 sekä koko maassa vuosina 1998–2003

Antal tillsynsobjekt för livsmedelstillsyn områdesvis år 2004 och i hela landet åren 1998–2003

Number of official food control objects by province, 2004 and in the whole country in 1998–2003

Lääni Län Province		Maidontuotantiloja Mjolkproduktionsenheter Dairy farms	Muita valvontakohteita Övriga tillsynsobjekt Other food control objects	Yhteensä Totalt Total	Muiden valvontakohteiden osuus kaikista kohteista Andel övriga tillsynsobjekt av objekten totalt Proportion of other food control objects
Etelä-Suomi	A	2 344	18 443	20 787	88,7 %
	B	13,8 %	36,6 %	30,9 %	
Länsi-Suomi	A	6 670	18 245	24 915	73,2 %
	B	39,2 %	36,2 %	37,0 %	
Itä-Suomi	A	4 544	6 146	10 690	57,5 %
	B	26,7 %	12,2 %	15,9 %	
Oulu	A	2 641	4 578	7 219	63,4 %
	B	15,5 %	9,1 %	10,7 %	
Lappi	A	729	2 409	3 138	76,8 %
	B	4,3 %	4,8 %	4,7 %	
Ahvenanmaa	A	103	528	631	83,7 %
	B	0,6 %	1,1 %	0,9 %	
Koko maa – Hela landet – Whole country	A	17 031	50 349	67 380	74,7 %
	B	100,0 %	100,0 %	100,0 %	
1998		24 899	48 897	73 796	66,3 %
1999		23 788	47 481	71 269	66,6 %
2000		22 041	48 524	70 565	68,8 %
2001		20 876	49 776	70 652	70,5 %
2002		19 320	49 179	68 499	71,8 %
2003		18 219	49 554	67 773	73,1 %

A = kappaletta – stycke – number

B = %

Lähde: Elintarviketurvallisuusvirasto, Kunnallisen elintarvikevalvonnan riittävyyden arviointi

Källa: Livsmedelssäkerhetsverket, Bedömning av den kommunala livsmedelstillsynens tillräcklighet

Source: Finnish Food Safety Authority, Evaluation of the adequacy of municipal food control

3.2.

Elintarvikevalvontakohteiden lukumäärä kohderyhmittäin vuosina 2002–2004

Antal livsmedelstillsynsobjekt enligt objektkategori åren 2002–2004

Number of official food control objects by objectcategory in 2002–2004

Kohderyhmä Objektkategori Objectcategory	2002	2003	2004	Kohderyhmä Objektkategori Objectcategory	2002	2003	2004
Maidontuotantotilat – Mjölproduktionenheter – Dairy farms	19 320	18 219	17 031	Elintarvikkeiden valmistus – Tillverkning av livsmedel – Manufacture of foodstuff	2 392	2 410	2 440
Liha-alan laitokset – Anläggningar inom köttbranschen – Establishments in meat branch	534	523	497	Leipomot ja viljavalmistelaitokset – Bagerier och anläggningar för spannmål- sprodukter – Bakeries and grain mill processing plants	1 166	1 129	1 111
Kylmävarastot – Kyllager – Cold stores	71	68	65	Ruokavalmistetehtaat ja eineskeittöt – Matfabriker och handelskök – Establishments for food products and prepared food	211	214	228
Lihavalmistelaitokset – Köttberedningsinrättningar – Meat processing plants	62	65	66	Pienet kala-alan elintarvikelaitokset – Små anläggningar för livsmedel inom fiskeri- branschen Establishments for fish branch in small size	194	175	168
Pienimuotoiset teurastamot – Småskaliga slakterier – Low-capacity slaughterhouses	94	98	87	Pääasiassa kuluttajille suoraan myyvät valm- istajat – Tillverkare som huvudsakligen säljer direkt till konsumenterna – Manufacturers selling primarily to consumers directly	286	340	353
Muut pienimuotoiset liha-alan laitokset – Övriga småskaliga anläggningar – Other low-capacity establishments	259	259	241	Muut valmistuslaitokset – Övriga tillverkningsanläggningar – Other processing plants	535	552	580
Kylmävarastot – Kyllager – Cold stores	48	33	38	Pakkaamot, tukkukaupat ja varastot – Packerier, partiäffärer och lager – Establishments engaged in packing, wholesale trade and storing activities	2 240	2 339	2 344
Kala-alan laitokset – Anläggningar inom fiskbranschen – Establishments in fish branch	415	407	412	Pakkaamot – Packerier – Packing centres	270	274	273
Kalasatamat – Fiskhamnar – Fishing harbours	29	25	25	Tukkukaupat, varastot ja kuljetukset – Partiäffärer, lager och transporter – Wholesale trade, storing and transport activities	1 970	2 065	2 071
Kalojen perkuulaitokset – Rensnings anläggningar – Gutting establishments	89	106	76	Tarjoilupaikat ja suurtaloudet – Ställen med servering och storhushåll – Serving points and industrial kitchens	29 171	29 776	30 215
Kalan käsittelylaitokset – Fiskberedningsinrättningar – Fish processing plants	254	257	271	Ravintolat ja muut tarjoilupaikat – Restauranger och andra ställen med servering – Restaurants and other serving points	16 865	17 230	17 511
Kylmävarastot – Kyllager – Cold stores	43	19	40	Laitos- ja keskuskeittöt sekä muut suurtaloudet – Storkök, centralkök och övriga storhushåll – Industrial kitchens and canteens	12 306	12 546	12 704
Maitoalan laitokset – Anläggningar inom mjölkbranschen – Establishments in dairy branch	154	146	140	Myyntipaikat – Försäljningsställen – Selling points	12 526	12 317	12 582
Raakamaitoa vast. ottavat laitokset – Anläggningar med råmjölmottagning – Establishments receiving rawmilk	109	105	98	Mymälät, vähintään 100 m ² – Affärer, minst 100 m ² – Retail stores, at least 100 m ²	3 665	3 569	3 607
Muut laitokset – Övriga anläggningar – Other establishments	24	21	27	Myyntipaikat, alle 100 m ² – Försäljningsställen, minst 100 m ² – Selling points, at least 100 m ²	5 698	5 670	5 738
Kylmävarastot – Kyllager – Cold stores	21	20	15	Torit ja muut myyntipaikat – Torg och övriga försäljningsställen – Market places and other selling points	3 163	3 078	3 237
Muna-alan laitokset – Anläggningar inom äggbranschen – Establishments in egg branch	152	145	134	Yhteensä – Totalt – Total	68 499	67 773	67 380
Munapakkaamot – Äggpackerier – Egg packing centres	148	142	130				
Munavalmistelaitokset – Anläggningar för äggprodukter – Egg processing plants	4	3	4				
Maatiloilla tapahtuva suoramyynti, pakkaaminen ja valmistustoiminta – Direktförsäljning, förpackning och tillverkning i anslutning till gårdsbruk – Direct sales, packing and manufacturing on farms	1 595	1 491	1 585				

Lähde: Elintarviketurvallisuusvirasto, Kunnallisen elintarvikevalvonnan riittävyyden arviointi
Källa: Livsmedels säkerhetsverket, Bedömning av den kommunala livsmedelstillsynens tillräcklighet
Source: Finnish Food Safety Authority, Evaluation of the adequacy of municipal food control

3.3. Elintarvikevalvonnan tarkastuskäyntien ja tarkastettujen kohteiden lukumäärä alueittain vuonna 2004 sekä koko maassa vuosina 1998–2003

Antal tillsynsbesök och inspekterade anläggningar områdesvis år 2004 och i hela landet åren 1998–2003
Number of visits and controlled objects by province, 2004 and in the whole country in 1998–2003

Lääni Län Province		Tarkastuskäyntejä Tillsynsbesök Visits	Tarkastettuja kohteita Inspekterade anläggningar Controlled objects	Tarkastuskäyntejä/ tarkastettu kohde Tillsynsbesök/ inspekterade anläggningar Visits/controlled objects
Etelä-Suomi	A	31 900	12 277	2,60
	B	36,9 %	34,1 %	
Länsi-Suomi	A	31 478	12 675	2,48
	B	36,4 %	35,2 %	
Itä-Suomi	A	10 514	5 272	1,99
	B	12,2 %	14,7 %	
Oulu	A	7 937	3 707	2,14
	B	9,2 %	10,3 %	
Lappi	A	4 357	1 869	2,33
	B	5,0 %	5,2 %	
Ahvenanmaa	A	227	173	1,31
	B	0,3 %	0,5 %	
Koko maa – Hela landet – Whole country	A	86 413	35 973	2,40
	B	100,0 %	100,0 %	
1998		116 413	46 865	2,48
1999		104 014	37 675	2,76
2000		104 600	36 678	2,85
2001		106 605	37 687	2,83
2002		106 741	39 085	2,73
2003		100 757	35 246	2,86

A = kappaletta – stycke – number
B = %

Lähde: Elintarvikeeturvallisuusvirasto, Kunnallisen elintarvikevalvonnan riittävyyden arviointi
Källa: Livsmedelssäkerhetsverket, Bedömning av den kommunala livsmedelstillsynens tillräcklighet
Source: Finnish Food Safety Authority, Evaluation of the adequacy of municipal food control

3.4.**Tarkastettujen kohteiden lukumäärä alueittain vuonna 2004 sekä koko maassa vuosina 1998–2003**

Antal inspekterade objekt områdesvis år 2004 och i hela landet åren 1998–2003

Number of controlled objects by province, 2004 and in the whole country in 1998–2003

Lääni Län Province		Tarkastettuja kohteita Inspekterade objekt Controlled objects	Kohteita yhteensä ¹⁾ Objekt totalt ¹⁾ Objects, total ¹⁾	Tarkastettujen kohteiden osuus Andel inspekterade objekt Proportion of controlled objects
Etelä-Suomi	A	12 277	20 787	59,1 %
	B	34,1 %	30,9 %	
Länsi-Suomi	A	12 675	24 915	50,9 %
	B	35,2 %	37,0 %	
Itä-Suomi	A	5 272	10 690	49,3 %
	B	14,7 %	15,9 %	
Oulu	A	3 707	7 219	51,4 %
	B	10,3 %	10,7 %	
Lappi	A	1 869	3 138	59,6 %
	B	5,2 %	4,7 %	
Ahvenanmaa	A	173	631	27,4 %
	B	0,5 %	0,9 %	
Koko maa – Hela landet – Whole country	A	35 973	67 380	53,4 %
	B	100,0 %	100,0 %	
1998		46 865	73 796	63,5 %
1999		37 675	71 269	52,9 %
2000		36 678	70 565	52,0 %
2001		37 687	70 652	53,3 %
2002		39 085	68 499	57,1 %
2003		35 246	67 773	52,0 %

A = kappaletta – stycke – number

B = %

1) Sisältää maidontuotantotilat – Inkluderar mjölkproduktionsenheter – Dairy farms included

Lähde: Elintarviketurvallisuusvirasto, Kunnallisen elintarvikevalvonnan riittävyyden arviointi

Källa: Livsmedelsverket, Bedömning av den kommunala livsmedelstillsynens tillräcklighet

Source: Finnish Food Safety Authority, Evaluation of the adequacy of municipal food control

3.5.

Elintarvikevalvontaan osallistuneiden henkilöiden lukumäärä ja työpanos alueittain vuonna 2004 sekä koko maassa vuosina 1998–2003

Antal personer som deltog livsmedelstillsyn och arbetsinsats områdesvis år 2004 och i hela landet åren 1998–2003

Number of persons involved in official food control and their work contribution by province, 2004 and in the whole country in 1998–2003

Lääni Län Province		Henkilöiden lukumäärä Antal personer Number of persons	Työpanos, htv Arbetsinsats, AWU Work contribution, AWU	Työpanos/kohde ¹⁾ Arbetsinsats/objekt ¹⁾ Work contribution/control object ¹⁾
Etelä-Suomi	A	310,6	87,5	0,004
	B	30,3 %	35,9 %	
Länsi-Suomi	A	363,8	84,3	0,003
	B	35,4 %	34,5 %	
Itä-Suomi	A	183,5	33,9	0,003
	B	17,9 %	13,9 %	
Oulu	A	109,3	24,2	0,003
	B	10,6 %	9,9 %	
Lappi	A	49,5	11,0	0,004
	B	4,8 %	4,5 %	
Ahvenanmaa	A	10,0	3,3	0,005
	B	1,0 %	1,3 %	
Koko maa – Hela landet – Whole country	A	1 027	244,2	0,004
	B	100,0 %	100,0 %	
1998		915	258	0,004
1999		921	258	0,004
2000		966	263	0,004
2001		959	279	0,004
2002		992	283	0,004
2003		1 000	286	0,004

A = kappaletta – stycke – number

B = %

1) Sisältää maidontuotantotilat – Inkluderar mjölkproduktionsenheter – Dairy farms included

Lähde: Elintarviketurvallisuusvirasto, Kunnallisen elintarvikevalvonnan riittävyyden arviointi

Källa: Livsmedelssäkerhetsverket, Bedömning av den kommunala livsmedelstillsynens tillräcklighet

Source: Finnish Food Safety Authority, Evaluation of the adequacy of municipal food control

3.6.**Elintarvikevalvonnassa tutkittujen viranomaisnäytteiden sekä viranomaisten tekemien toimenpiteiden lukumäärä alueittain vuonna 2004 sekä koko maassa vuosina 1998–2003**

Antal prov tog i livsmedelstillsyn och åtgärder gjort av tillsynsmyndigheter områdesvis år 2004 och i hela landet åren 1998–2003

Number of samples analysed in official food control and number of actions taken by food safety authorities by province, 2004 and in the whole country in 1998–2003

Läni Län Province		Viranomaisnäytteitä Provtagning Samples analysed	Viranomaisnäytteitä/ kohde ¹⁾ Provtagning/objekt ¹⁾ Samples analysed/ object ¹⁾	Viranomaistoimenpiteitä Åtgärder Actions taken	Kohteet, joissa toimenpiteitä Objekt med åtgärder Objects with actions	Viranomais- toimenpiteitä/ kohde Åtgärder/objekt Actions taken/ object
Etelä-Suomi	A	13 957	0,76	6 133	3 681	1,67
	B	39,1 %		36,0 %	36,2 %	
Länsi-Suomi	A	12 967	0,71	6 752	3 820	1,77
	B	36,3 %		39,6 %	37,5 %	
Itä-Suomi	A	3 933	0,64	2 573	1 639	1,57
	B	11,0 %		15,1 %	16,1 %	
Oulu	A	3 699	0,81	1 010	650	1,55
	B	10,4 %		5,9 %	6,4 %	
Lappi	A	861	0,36	344	240	1,43
	B	2,4 %		2,0 %	2,4 %	
Ahvenanmaa	A	260	0,49	238	147	1,62
	B	0,7 %		1,4 %	1,4 %	
Koko maa – Hela landet – Whole country	A	35 677	0,71	17 050	10 177	1,68
	B	100,0 %		100,0 %	100,0 %	
1998		26 271	0,54	11 754	..	..
1999		29 710	0,63	11 993	..	..
2000		32 010	0,66	11 569	7 256	1,59
2001		30 456	0,61	15 732	8 785	1,79
2002		32 355	0,66	18 256	10 135	1,80
2003		32 822	0,66	16 479	9 316	1,77

A= kpl – st – number

B= %

1) Ei sisällä maidontuotantiloja – Inkluderar inte mjölkproduktionsenheter – Dairy farms not included

Lähde: Elintarviketurvallisuusvirasto, Kunnallisen elintarvikevalvonnan riittävyyden arviointi

Källa: Livsmedelssäkerhetsverket, Bedömning av den kommunala livsmedelstillsynens tillräcklighet

Source: Finnish Food Safety Authority, Evaluation of the adequacy of municipal food control

3.7.

Kunnallisen elintarvikevalvonnan laboratoriotutkimukset tuoteryhmittäin vuonna 2004

Laboratoriumundersökningar i den kommunala livsmedelstillsyn enligt produktgrupp år 2004

Laboratory analyses in municipal food control by product category, 2004

Tuoteryhmä Produktgrupp Product category	Tutkimukset – Undersökningar – Analyses						
		Aistinvarainen laatu Sensorisk kvalitet Organoleptical quality		Mikrobiologinen laatu Mikrobiologisk kvalitet Microbiological quality		Lisäaineet Tillsatssämnen Additives	
		kpl – st – no	%	kpl – st – no	%	kpl – st – no	%
Maito ja maitovalmisteet – Mjök och mjölkprodukter – <i>Milk and dairy products</i>	A	1 292		3 581		15	
	B	38	2,9 %	169	4,7 %	-	-
Eräät ravintorasvat ja öljyt – Vissa ätbara fetter and oljor – <i>Certain fats and oils</i>	A	245		92		-	
	B	16	6,5 %	7	7,6 %	-	-
Liha, lihavalmisteet ja riista – Kött, köttprodukter och viit – <i>Meat, meat products and game</i>	A	3 079		6 232		127	
	B	63		620	9,9 %	9	7,1 %
Muna ja munavalmisteet – Ägg och ägg produkter – <i>Egg and egg products</i>	A	40		54		1	
	B	1	2,5 %	4	7,4 %	-	-
Kala ja –valmisteet ja äyriäiset – Fisk, fisk produkter och kräftdjur – <i>Fish, fish products and molluscs</i>	A	1 476		2 849		27	
	B	39	2,6 %	316	11,1 %	1	3,7 %
Vilja- ja leipomovalmisteet – Spannmåls- och bageriprodukter – <i>Grain mill and bakery products</i>	A	551		995		88	
	B	6	1,1 %	95	9,5 %	10	11,4 %
Hedelmät ja vihannekset sekä niistä tehdyt valmisteet – Frukt och grönsaker och av dessa tillverkade produkter – <i>Fruit and vegetables, processed also</i>	A	2 903		4 707		79	
	B	61	2,1 %	378	8,0 %	4	5,1 %
Pähkinät, pähkinätuotteet ja cocktailsnacksit – Nötter, nötprodukter och snacks – <i>Nuts, nut products and snacks</i>	A	6		95		-	
	B	2	33,3 %	20	21,1 %	-	-
Valmisruoat – Färdig mat – <i>Prepared food</i>	A	1 403		2 484		28	
	B	8	0,6 %	214	8,6 %	7	25,0 %
Keitot, liemet ja kastikkeet – Soppor, buljonger och såser – <i>Soups, bouillons and dressings</i>	A	468		747		50	
	B	-	-	28	3,7 %	-	-
Jäätelöt ja jälkiruoat – Glass och efterrätt – <i>Ice cream and desserts</i>	A	712		1 691		68	
	B	2	0,3 %	165	9,8 %	12	17,6 %
Yrtit ja mausteet – örter och kryddor – <i>Herbs and spices</i>	A	110		218		3	
	B	-	-	16	7,3 %	1	33,3 %
Mehut, juomat, kivennäisvesi ja pakattu vesi – Safter, drycker, mineralvatten och förpackat vatten – <i>Juices, beverages, sparkling and still water</i>	A	81		375		6	
	B	3	3,7 %	97	25,9 %	-	-
Makeiset, hunaja ja sokeri – Sötsaker, honung och socker – <i>Confectioneries, honey and sugar</i>	A	16		63		5	
	B	-	-	1	1,6 %	-	-
Kaakao, –valmisteet, kahvi ja tee – Kakao, –produkter, kaffe och te <i>Cocoa, cocoa products, coffee and tea</i>	A	4		6		-	
	B	-	-	-	-	-	-
Lisäaineet – Tillsatssämnen – <i>Additives</i>	A	-		2		-	
	B	-	-	-	-	-	-
Erityisruokavaliovalmisteet – Livsmedel för särskilda näringsändamål – <i>Special food products</i>	A	153		158		1	
	B	1	0,7 %	1	0,6 %	-	-
Elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvat tarvikkeet – Förodenheter som kommer i beröring med livsmedel – <i>Materials intended to come into contact with foodstuffs</i>	A	454		7 602		17	
	B	8	1,8 %	781	10,3 %	3	17,6 %
Muut tuotteet – Övriga produkter – <i>Other products</i>	A	134		886		11	
	B	1	0,7 %	172	19,4 %	-	-
Yhteensä – Totalt – <i>Total</i>	A	13 127		32 837		526	
	B	249	1,9 %	3 084	9,4 %	47	8,9 %

A= Tutkimuksia yhteensä – Undersökningar totalt – *Analyses total*

B= Määräysten vastaisia – Mot bestämmelser – *Infringements*

Lähde – Källa – *Source*: Elintarvikeeturvallisuuksvirasto, Kunnallisen elintarvikevalvonnan riittävyden arviointi – Livsmedelssäkerhetsverket, Bedömning av den kommunala livsmedelstillsynens tillräcklighet

Tutkimukset – Undersökningar – Analyses											
Muu koostumus Sammansättning i övrigt Other composition		Vieraat aineet Främmande ämnen Residues		Pakkausmerkinnät Märkning och presentation Labelling		Muut tutkimukset Övriga undersökningar Other analyses		Yhteensä Totalt Total	Näytteet yhteensä Prov totalt Samples total		Tutkimuksia/näyte Undersökningar/prov Analyses/sample
kpl – st – no	%	kpl – st – no	%	kpl – st – no	%	kpl – st – no	%	kpl – st – no	kpl – st – no	%	kpl – st – no
120		666		34		1 049		6 757	4 332		1,56
-	-	-	-	6	17,6 %	11	1,0 %	224	212	4,9 %	
90		-		1		311		739	396		1,87
27	30,0 %	-	-	1	100,0 %	50	16,1 %	101	74	18,7 %	
846		43		75		547		10 949	6 501		1,68
63	7,4 %	1	2,3 %	16	21,3 %	37	6,8 %	809	748	11,5 %	
12		3		56		4		170	123		1,38
-	-	-	-	17	30,4 %	-	-	22	22	17,9 %	
149		45		34		68		4 648	2 939		1,58
6	4,0 %	3	6,7 %	9	26,5 %	3	4,4 %	377	356	12,1 %	
281		18		62		141		2 136	1 376		1,55
43	15,3 %	3	16,7 %	22	35,5 %	21	14,9 %	200	185	13,4 %	
145		165		90		296		8 385	5 135		1,63
9	6,2 %	10	6,1 %	54	60,0 %	23	7,8 %	539	458	8,9 %	
6		-		6		1		114	98		1,16
-	-	-	-	-	-	-	-	22	22	22,4 %	
157		1		-		205		4 278	2 639		1,62
6	3,8 %	-	-	-	-	8	3,9 %	243	219	8,3 %	
280		2		-		60		1 607	994		1,62
13	4,6 %	-	-	-	-	1	1,7 %	42	42	4,2 %	
7		4		3		10		2 495	1 746		1,43
-	-	-	-	1	33,3 %	-	-	180	165	9,5 %	
5		-		-		1		337	221		1,52
-	-	-	-	-	-	-	-	17	17	7,7 %	
14		-		2		28		506	399		1,27
1	7,1 %	-	-	-	-	-	-	101	99	24,8 %	
-	-	18		6		-	-	108	99		1,09
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1,0 %	
-	-	-	-	-	-	-	-	10	6		1,67
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	2	2		1,00
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
15		3		6		84		420	173		2,43
1	6,7 %	1	33,3 %	-	-	-	-	4	3	1,7 %	
-	-	25		-		81		8 179	7 669		1,07
-	-	2	8,0 %	-	-	5	6,2 %	799	790	10,3 %	
6		16		-		119		1 172	965		1,21
1	16,7 %	1	6,3 %	-	-	26	21,8 %	201	199	20,6 %	
2 133		1 009		375		3 005		53 012	35 813		1,48
170	8,0 %	21	2,1 %	126	33,6 %	185	6,2 %	3 882	3 612	10,1 %	

at – Finnish Food Safety Authority, Evaluation of the adequacy of municipal food control

3.8.

Hedelmien, vihannesten ja viljojen torjunta-ainejäämienvälvonnassa analysoitujen näytteiden lukumäärä ja tulokset vuonna 2004

Antal analyserade prover och resultat av bekämpningsmedelsresterstillsyn i frukt, grönsaker och spannmål år 2004
Number of samples and results of pesticide residue monitoring of fruit, vegetables and cereals, 2004

Tuoteryhmä Produktgrupp Product category	Alkuperä – Ursprung – Origin					Tulokset – Resultat – Results		
	Suomi Finland Finland	Muut EU-maat Övriga EU-land Other EU countries	Kolmannet maat Tredje land Third countries	Yhteensä Totalt Total	Ei todet- tuja jäämiä Inga resterhalter Without detectable residues	Jäämiä lähes yhtä paljon kuin kansal- linen tai EU-raja-arvo Halter vid eller under nationellt eller EU-gränsvärde Residues at or below national or EU-MRL	Jäämiä kansallista tai EU-raja-arvoa enemmän Halter över nationellt eller EU-gränsvärde Residues exceeding national or EU-MRL	
Valvontanäytteet – Stickprover – Surveillance sampling								
Hedelmät ja vihannekset – Frukt och grönsaker – Fruits and vegetables	A	311	705	568	1 584	804	689	91
	B	84,1 %	82,7 %	64,2 %	75,1 %	68,1 %	83,1 %	92,9 %
Viljat – Spannmål – Cereals	A	38	44	55	137	61	72	4
	B	10,3 %	5,2 %	6,2 %	6,5 %	5,2 %	8,7 %	4,1 %
Prosessoidut elintarvikkeet – Processade produkter – Processed products	A	21	93	258	372	302	68	2
	B	5,7 %	10,9 %	29,2 %	17,6 %	25,6 %	8,2 %	2,0 %
Lastenruoat – Barnmat – Baby food	A	-	11	4	15	14	-	1
	B	-	1,3 %	0,5 %	0,7 %	1,2 %	-	1,0 %
Yhteensä – Totalt – Total	A	370	853	885	2 108	1 181	829	98
	B	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Seurantanäytteet – Uppföljningsprover – Follow-up enforcement sampling								
Hedelmät ja vihannekset – Frukt och grönsaker – Fruits and vegetables	A	-	19	44	63	14	39	10
	B	-	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Viljat – Spannmål – Cereals	A	-	-	-	-	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä – Totalt – Total	A	-	19	44	63	14	39	10
	B	-	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

A = Näytteiden lukumäärä – Antal prov – Number of samples
B = %

Lähde: Elintarviketurvallisuusvirasto, Hedelmien, vihannesten ja viljojen torjunta-ainejäämien valvonta 2004
Källa: Livsmedelsverket, Tillsynen över rester av bekämpningsmedel i frukt, grönsaker och spannmål 2004
Source: Finnish Food Safety Authority, Pesticide residue monitoring of fruit, vegetables and cereals 2004

3.9.

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainejäämien valvonnassa analysoitujen näytteiden lukumäärä ja tulokset vuonna 2004

Antal analyserade prover och resultat av främmande ämnen i animaliska livsmedel år 2004

Number of samples and results of residue examination of products of animal origin, 2004

Yhdisteryhmä Substansgrupp Group of substance	Eläimet – Djur – Animal species							Tuote – Produkt – Product				
	Nauta- eläimet Nötkreatur Cattle	Siat Svin Pigs	Siipi- karja Fjäderfä Poultry	Hirvet Älgar Moose	Tarhattu riista Hägnat vilt vil- lebråd Farmed game	Muut eläimet Övriga djur Other animals	Maito Mjök Milk	Kala Fisk Fish	Kanan- muna Ägg Egg	Hunaja Honung Honey	Yhteensä Totalt Total	
Kielletyt aineet – Förbjudna substanser – Forbidden substances	A	842	412	324	-	19	17	100	57	140	10	1 921
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mikrobilääkkeet, mikrobiologiset tutkimukset – Mikrobedel, mikrobiologiska undersökningar – Antifinfectives, microbiologi- cal analyses	A	670	4 810	-	-	-	25	1 996	-	-	-	7 501
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C	1 ¹⁾	6 ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Mikrobilääkkeet, kemialliset tutkimukset – Mikrobedel, kemiska undersökningar – Antifinfectives, chemical analyses	A	30	218	122	-	14	-	415	58	140	108	1 105
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
Muut lääkeaineet – Övriga läkemedel – Other medicinal substances	A	171	346	80	-	57	33	84	2	289	10	1 072
	B	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-	4
	C	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Orgaaniset klooriyhdisteet – Organiska klorföreningar – Organochlorine compounds	A	12	9	14	10	12	2	12	1	11	10	93
	B	12	9	14	10	12	2	12	-	11	-	82
	C	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Orgaaniset fosforiyhdisteet – Organiska fosforföreningar – Organophosphorous compounds	A	5	30	-	-	-	2	20	-	-	10	67
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kemialliset alkuaineet – Kemiska grundämnen – Chemical elements	A	173	176	30	78	72	14	10	10	-	20	583
	B	172	176	30	60	55	14	9	-	-	10	526
	C	-	-	-	18	5	-	-	-	-	-	23
Homemyrkyt – Mykotoksiner – Mycotoxins	A	5	50	4	-	-	2	100	2	-	-	163
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Väriaineet – Färgämnen – Dyes	A	-	-	-	-	-	-	-	117	-	-	117
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	C	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	7
Yhteensä Totalt Total	A	1 908	6 051	574	88	174	95	2 737	247	580	168	12 622
	B	184	186	44	70	67	16	21	-	14	10	612
	C	1 ¹⁾	6 ¹⁾	-	18	5	-	-	7	-	3	40

A = Näytteiden lukumäärä – Antal prov – Number of samples

B = Yli havaitsemisrajan, mutta alle toimenpiderajan – Över detektionsgräns, men under aktionsnivå – Over the limit of detection but less lower than the action level

C = Määräysten vastainen – Mot bestämmelserna – Non-compliant

1) Ei kemiallista varmennusta – Ej kemisk konfirmation – No chemical confirmation

Lähde: Elintarviketurvallisuusvirasto, Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainetutkimukset 2004

Källa: Livsmedelssäkerhetsverket, Resultaten av det nationella tillsynsprogrammet av främmande ämnen i animaliska livsmedel i Finland år 2004

Source: Finnish Food Safety Authority, Results of residue examination of products of animal origin in Finland year 2004

3.10.

Eräiden zoonosien raportoitujen tartuntojen lukumäärä väestössä vuosina 1995–2005

Antal av några zoonoser rapporterade smittor hos människa åren 1995–2005

Number of selected zoonoses cases reported in humans, 1995–2005

Zoonoosi Zoonos Zoonoses	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Elintarvikkeiden ja veden välityksellä tarttuvat – Livsmedel- och vattenburna infektioner – Food and waterborne infections											
Salmonelloosit yhteensä – Salmonellos, totalt – Salmonellosis, total	3 466	2 967	3 078	2 951	3 077	2 771	2 914	2 355	2 290	2 265	2 496
<i>S. Typhimurium</i>	8	3	3	3	8	-	1	3	6	6	8
<i>S. Paratyphimurium</i>	3	10	5	3	36	3	7	1	5	9	5
Salmonella, muut – Salmonellos, övriga – Salmonella, other	3 455	2 954	3 070	2 945	3 033	2 768	2 906	2 351	2 279	2 250	2 483
Kampylobakterioosi – Campylobacterios – Campylobacteriosis	2 197	2 629	2 403	2 851	3 302	3 526	3 796	3 597	3 178	3 583	4 003
Listerioosi – Listerios – Listeriosis	34	29	53	46	46	18	28	20	42	35	37
EHEC-tartunta – VTEC-infektion – Verotoxigenic Escherichia coli	..	..	..	44	36	17	18	17	15	10	21
Nautatuberkuloosi – Bovin tuberkulos – Bovine tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bruselloosi – Brucellos – Brucellosis	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-
Yersinioosi – Yersinos – Yersiniosis	923	852	704	713	634	641	728	695	647	686	638
Toksoplasmoosi – Toxoplasmos – Toxoplasmosis	..	..	45	31	48	40	48	34	45	43	44
Trikinelloosi – Trikinos – Trichinellosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ekinokokkoosi – Echinococcus – Echinococcosis	-	-	-	1	-	-	-	1	2	4	-
vCJD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Muulla tavalla tarttuvat – Övriga infektioner – Other infections											
Myyräkuume – Sorkfeber – Epidemic nephropathy	888	907	758	1 306	2 300	774	1 057	2 603	1 566	1 429	2 526
Borrelioosi – Borrelios – Borreliosis	346	449	538	457	404	895	691	884	753	1 135	1 236
Jänisrutto – Tularemi – Tularemi	467	397	109	117	87	926	29	106	823	151	62
Rabies	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Lähde: Kansanterveyslaitos, Tartuntatautirekisteri

Källa: Folkhälsoinstitutet, Registret för smittsamma sjukdomar

Source: National Public Health Institute, Infectious Diseases Register

Kotieläinten terveys ja hyvinvointi

Husdjurens hälsa och välbefinnande ■ Animal health and welfare

Kotieläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät tekijät ovat Suomessa pääsääntöisesti hyvällä tasolla. Tarttuvia eläintauteja esiintyy vain vähän ja yleensä ne ovat yksittäistapauksia. Kotieläintuotannon voimakas rakennemuutos asettaa haasteen kotieläinten terveyden ja hyvinvoinnin kehittämiseksi.

4

Kotieläinten terveys ja hyvinvointi

Kotieläinten terveys ja hyvinvointi ovat merkittävä osa eläinperäisten elintarvikkeiden turvallisuutta ja niihin liittyvän elintarviketalouden kannattavuutta. Kotieläinten hyvinvointi muodostaa osan eläinperäisten elintarvikkeiden eettisestä laadusta. Suurin osa terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä tiedoista liittyvät kotieläinten terveydenhuollon piirissä tehtyihin toimenpiteisiin.

Kotieläinten terveys ja hyvinvointi ovat merkittävä osa eläinperäisten elintarvikkeiden turvallisuutta ja niihin liittyvän elintarviketalouden kannattavuutta. Tietojen merkitystä koko elintarviketalouden kannalta ovat lisänneet etenkin suuret eurooppalaisten elintarvikekriisit, kuten suu- ja sorkkatauti ja BSE.

Tuotantoeläinten terveydellä on suora vaikutus alkutuotannon kannattavuuteen, jalostavan teollisuuden raaka-aineiden laatuun ja siten myös lopputuotteiden laatuun sekä niistä saatua hintaan. Elintarviketurvallisuuden kannalta tuotantoeläinten terveydellä on suora yhteys eläinperäisten elintarvikkeiden hygieeniseen laatuun. Elintarvikkeiden laadun kannalta keskeisiä osa-alueita ovat muun muassa kotieläintilojen tautitilanne, hygienia ja lääkkeiden käyttö.

Kotieläinten hyvinvointi muodostaa osan eläinperäisten elintarvikkeiden eettisestä laadusta. Kotieläinten hyvinvoinnin osalta tieteellinen tutkimus on osoittanut, että kotieläinten hyvällä hoidolla ja hyvinvoinnilla on merkittävä vaikutus myös kotieläintilan taloudelliseen tulokseen.

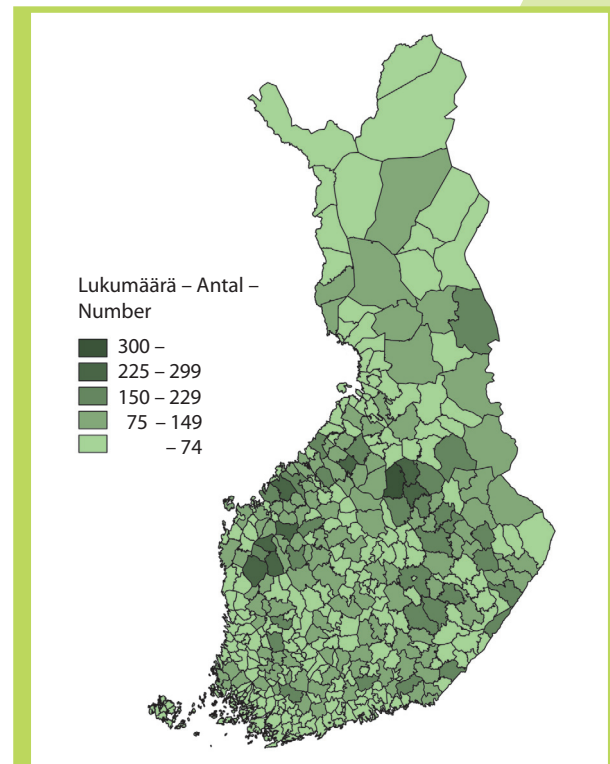
Eläinten terveyteen liittyvät tekijät ovat Suomessa keskimäärin hyvällä tasolla. Tarttuvia eläintauteja esiintyy vain vähän ja yleensä ne ovat yksittäistapauksia. Hyvä eläintautitilanne on mahdollistanut eläinlääkkeiden käytön pysymisen kohtuullisena ja hidastanut mikrobilääkkeille resistenttien bakteerikantojen kehittymistä. Sekä tarttuvien eläintautien että tuotantosairauksien torjunnalle on yhteistä ennaltaehkäisevien toimien tehostaminen. Tuotantoeläinten kansallisen terveydenhuollon tavoitteena on muun muassa edistää ennaltaehkäisevän terveydenhuoltotyön käyttöä tiloilla ja lisätä terveydenhuoltotyön suunnitelmallisuutta.

Suurin osa kotieläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä tiedoista liittyy terveydenhuollon piirissä tehtyihin toimenpiteisiin. Toimenpiteillä tarkoitetaan kaikkia eläinten omistajan, viranomaisen ja muiden tahojen suorittamia terveyden- ja sairaushoidollisia toimia, joilla ylläpidetään ja edistetään tuotantoeläinten terveyttä ja hyvinvointia.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan muutokseen liittyvät täydentävät ehdot otetaan Suomessa käyttöön vaiheittain. Eläinten terveyteen liittyvät ehdot otettiin käyttöön vuoden 2006 alussa. Tähän liittyviä asiaryhmiä ovat muun muassa rehujen turvallisuus, elintarvikkeiden turvallisuus ja eläintaudeista ilmoittaminen. Vuonna 2007 täydentävien ehtojen piiriin tulevat eläinten hyvinvointiin liittyvät lakisääteiset hoitovaatimukset.

Kotieläintuotannon muutokset

Kotieläintuotannon voimakkaan rakennemuutoksen myötä kotieläintilojen osuus on laskenut alle puoleen kaikista tiloista. Vuonna 2005 kotieläintilojen lukumäärä laski ensimmäistä kertaa alle 30 000 tilaan. Vielä vuonna 1990 kotieläimiä oli lähes 81 000 maatilalla. Rakennemuutos ei ole johtanut suuriin muutoksiin eläinperäisten elintarvikkeiden tuotantomäärissä, koska kotieläintuotantoa jatkaneet tilat ovat sekä olemassa olevaa tuotantoa tehostamalla että

4.1. ■ Kotieläintilojen lukumäärä vuonna 2005

- Antal gårdar med husdjur 2005
- Number of farms with livestock, 2005

- Lampaat ja vuohet – Får och getter – *Sheep and goats*
- Munivat kanat – Vårphöns – *Laying hens*
- Siat – Svin – *Pigs*
- Muut nautaeläimet – Övriga nötkreatur – *Other cattle*
- Lypsylehmät – Mjölkkor – *Dairy cows*

uutta tuotantokapasiteettia rakentamalla pyrkineet lisäämään tuotantomääriä. Yksikkökoon kasvun myötä tuotannon alueellinen keskittyminen on voimistunut entisestään.

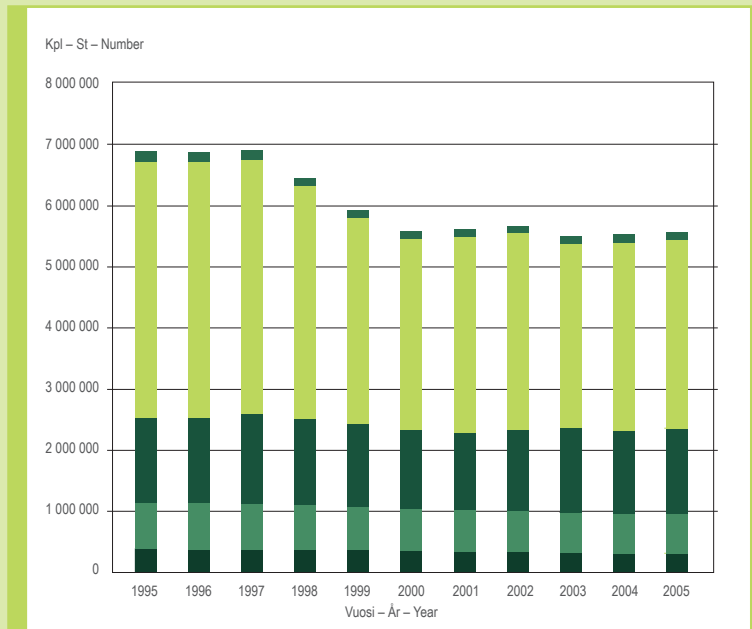
Kotieläinten terveyden ja hyvinvoinnin kehittämisen kannalta tuotannon rakennemuutos on haasteellinen. Tuotannon alueellisella keskittymisellä saattaa olla merkitystä tarttuvien eläintautien leviämisen kannalta. Eläintehillä alueilla epidemiat saattavat levitä helpommin kuin harvan eläintihyden alueella. Toisaalta eläintihentymät lisäävät myös lannanlevitystä tietyillä alueilla, mikä saattaa lisätä esimerkiksi rehuhygieniaan liittyviä riskejä. Tuotannon keskittyminen voi lisäksi vaikeuttaa eläinten ulkoilu- ja laiduntamismahdollisuuksien järjestämistä.

Suurempi yksikkökoko lisää tuotantoon liittyviä riskejä tilatasolla. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta keskeistä on eläinten hoidosta vastaavien henkilöiden voimavarojen riittävyys, erityisesti tuotantoon voimakkaasti laajentaneilla tiloilla. Kiinnittämällä riittävästi huomiota tuotantorakennusten suunnitteluun, voidaan merkittävästi helpottaa eläinten päivittäistä hoitoa sekä terveyden ja hyvinvoinnin seuranta.

Vuonna 2005 nautaeläimiä oli kaikkiaan lähes 960 000, sikoja runsaat 1,4 miljoonaa ja siipikarjaa noin 10,5 miljoonaa eläintä. Nautaeläinten lukumäärä pieneni 1,1 % edellisvuodesta. Sen sijaan sekä sikojen että siipikarjan lukumäärä kasvoi verrattuna vuotta aikaisempaan (2,7 % ja 1,3 %).

Kotieläintilojen keskikoon kasvu jatkui edellisvuosien tapaan. Lypsykarjatiloiilla oli vuonna 2005 keskimäärin 18,8 lehmää, lihasikarjatiloiilla keskimäärin 182,1 lihasikaa ja kanatiloilla keskimäärin 2020 munivaa kanaa. Vuotta aikaisemmin tiloilla oli keskimäärin 17,9 lehmää, 162,4 lihasikaa ja 1860 munivaa kanaa.

Samalla kun kotieläintilojen keskikoko on kasvanut, on tuotannon painopiste siirtynyt yhä suurempiin yksiköihin. Vuonna 2005 lähes puolella lypsykarjatiloiosta oli alle 15 lypsylehmää, mutta koko maan lypsylehmistä näillä tiloilla oli vain viidennes. Lähes kolmannes lypsylehmistä oli yli 30 lehmän lypsykarjatiloiilla. Vuonna 2005

4.1. ■ Kotieläinten lukumäärä vuosina 1995–2005

- Antal husdjur 1995–2005
- Number of livestock, 1995–2005

suuria yli 50 lehmän lypsykarjatiloija oli noin 470. Suurten yksiköiden määrä on moninkertaistunut, sillä vuonna 1990 yli 50 lehmän lypsykarjatiloija oli vain runsaat 30.

Tarttuvat eläntaudit

Vuonna 2004 eläintautitilanne säilyi edelleen hyvänä. Helposti leviävistä vastustettavista eläintaudeista todettiin Newcastle'n tauti yhdeltä kalkkunatilalta ja kirjohen verenvuotoseptikemia (VHS) kahdelta kirjolohikasvattamolta.

Suomessa todetaan erittäin harvoin vakavia eläintautiepidemioita, sillä maassamme on vuosikymmenten ajan tehty määrätietoisesti työtä tautien vastustamiseksi. Tautien vastustamiseen kuuluu ilmoitusvelvollisuus, sairaiden eläinten tutkimus vakavien tautien varalta ja erilliset seurantatutkimukset. Tautivapauteen perustuen Suomelle on myönnetty virallinen vapaus useiden virallisesti vastustettavien tautien suhteen. ■

4.1. Kotieläinten lukumäärä 1.5.2005 ja 1.5.2004

Antal husdjur 1.5.2005 och 1.5.2004
Number of livestock 1.5.2005 and 1.5.2004

Eläinlaji Djurart Species	Maatiloja – Gärdar Farms		Eläimiä – Djur Livestock	
	1.5.2004	1.5.2005	1.5.2004	1.5.2005
Nautaeläimet – Nötreatur – Cattle	22 882	21 493	969 140	958 925
Lypsylehmät – Mjölkkor – Dairy cows	18 107	16 942	324 376	318 755
Emolehmät – Dikor – Suckler cows	1 869	1 981	30 832	34 607
Hiehot 2 vuotta ja yli – Kvigor 2 år och över – Heifers 2 years and over	11 197	11 047	28 881	28 009
–lypsylehmiksi – Till mjölkkor – For dairy cows	10 014	9 394	24 715	23 495
–emolehmiksi – Till dikor – For suckler cows	956	1 057	2 987	3 317
–teuraaksi – Till slaktdjur – For slaughter	600	596	1 179	1 197
Hiehot 1 – 2 vuotta – Kvigor 1 – 2 år – Heifers 1 – 2 years	19 431	20 566	144 207	140 773
–lypsylehmiksi – Till mjölkkor – For dairy cows	17 257	16 077	124 561	119 994
–emolehmiksi – Till dikor – For suckler cows	1 569	1 719	9 908	11 351
–teuraaksi – Till slaktdjur – For slaughter	2 972	2 770	9 738	9 428
Sonnit 2 vuotta ja yli – Tjurar 2 år och över – Bulls 2 years and over	2 467	2 525	7 852	8 285
Sonnit 1 – 2 vuotta – Tjurar 1 – 2 år – Bulls 1 – 2 years	9 608	8 744	102 599	99 528
Vasikat alle 1 vuotta – Kalvar under 1 år – Calves under 1 year	21 681	20 353	330 393	328 968
–lehmävasikat – Kokalvar – Heifer calves	19 580	18 468	161 702	161 133
–sonnivasikat – Tjurkalvar – Bull calves	15 262	14 293	168 691	167 835
Siat – Svin – Pigs¹⁾	3 357	3 086	1 364 607	1 401 071
Karjut 50 kg ja yli – Galtar 50 kg och över – Boars 50 kg and over	1 828	1 695	4 661	4 430
Emakot 50 kg ja yli – Suggor 50 kg och över – Sows 50 kg and over	2 425	2 166	175 047	176 698
Lihasiat 50 kg ja yli – Gödsvin 50 kg och över – Fattening pigs 50 kg and over	2 717	2 525	441 235	459 665
Siat 20 – 50 kg – Svin 20 – 50 kg – Pigs 20 – 50 kg	2 423	2 200	291 300	309 284
Porsaat alle 20 kg – Grisar under 20 kg – Piglets under 20 kg	2 279	2 031	452 364	450 994
Lampaat – Får – Sheep	2 179	1 724	108 887	89 737
Uuhet 12 kk ja yli – Tackor 12 månader och över – Ewes 12 months and over	2 092	1 653	54 294	52 514
Karitsoineet ja tiinet uuhet alle 12 kk – Tackor som har lammats och drätiga tackor under 12 månader – Lamed ewes and ewes put to the ram under 12 months	254	214	1 783	1 837
Muut lampaat – Övriga får – Other sheep and lambs	1 750	1 347	52 810	35 386
Vuohet – Getter – Goats	597	414	7 271	6 944
Siipikarja – Fjäderfän – Poultry¹⁾	2 041	1 925	10 405 204	10 538 157
Munivat kanat vähintään 20 viikkoa – Värphöns minst 20 veckor – Laying hens at least 20 weeks	1 653	1 549	3 069 195	3 127 569
Kananpoikaset alle 20 viikkoa – Kycklingar under 20 veckor – Chicks under 20 weeks	140	122	911 607	953 589
Kukat vähintään 20 viikkoa – Tupper minst 20 veckor – Cockerels at least 20 weeks	233	232	10 424	12 341
Broilerit – Broilrar – Broilers	143	144	5 573 229	5 472 291
Kalkkunat – Kalkoner – Turkeys	139	136	535 289	495 428
Muu siipikarja – Övriga fjäderfän – Other poultry	268	284	18 063	476 939
Hevoset – Hästar – Horses²⁾	4 641	4 951	24 400	26 595

1) Vuosina 2004 ja 2005 sikojen, siipikarjan ja hevosten lukumäärät 1.4. – Antalet svin, fjäderfä och hästar 1.4.2004 och 1.4.2005 – Number of pigs, poultry and horses 1.4.2004 and 1.4.2005

2) Vain maatiloilla olevat hevoset – Endast hästar på gårdar – Horses on farms only

Lähde: Tike, Maatilarekisteri – Källa: Tike, Lantbruksregister – Source: Tike, Farm Register

4.2.
Eräiden tarttuvien eläintautien esiintyminen Suomessa vuonna 2004
 Sjukdomsutbrott av några djursjukdomar i Finland år 2004
 Outbreaks of selected animal diseases in Finland, 2004

Tauti Sjukdom Disease	Toteamisvuosi Förekomst år Year of occurrence	Tiloja Gårdar Farms	Tautitapausten määrä Antal sjukdomsutbrott Number of outbreaks	
			Eläimiä Djur Livestock	Eläinlaji Djurart Species
OIE:n A-listan taudit – Sjukdomar på OIEs A lista – Diseases in OIE's List A				
Suu- ja sorkkatauti – Mul- och klövsjuka – <i>Foot and mouth disease</i>	1959	7	..	Nauta – Nötkreatur – <i>Cattle</i>
<i>Vesicular stomatitis</i>	-	-	-	-
<i>Swine vesicular disease</i>	-	-	-	-
Karjarutto – Boskapspest – <i>Rinderpest</i>	1877	..	..	..
Pienten märehitjään rutto – <i>Peste des petits ruminants</i>	-	-	-	-
Naudan keuhkorutto – Elakartad lungsiuka hos nötkreatur – <i>Contagious bovine pleuropneumonia</i>	1920	..	..	Nauta – Nötkreatur – <i>Cattle</i>
Lumpy skin -tauti – <i>Lumpy skin disease</i>	-	-	-	-
Rift Valley -kuume – <i>Rift Valley fever</i>	-	-	-	-
Bluetongue -tauti – <i>Bluetongue</i>	-	-	-	-
Lammas- ja vuohirokko – Får- och getkoppor – <i>Sheep pox and goat pox</i>	-	-	-	-
Afrikkalainen hevusrutto – Afrikansk hästpest – <i>African horse sickness</i>	-	-	-	-
Afrikkalainen sikarutto – Afrikansk svinpest – <i>African swine fever</i>	-	-	-	-
Sikarutto – Klassisk svinpest – <i>Classical swine fever</i>	1917	..	..	Sika – Svin – <i>Pig</i>
Lintuinfluenssa – Fågelinfluenssa – <i>Highly pathogenic avian influenza</i>	-	-	-	-
Newcastlen tauti – Newcastlesjukan – <i>Newcastle disease</i>	2004	1	12 000	Kalkkuna – Kalkon – <i>Turkey</i>
OIE:n B-listan eri eläinlajeille yhteiset taudit – Sjukdomar hos flera djurslag på OIEs B lista – Multiple species diseases in OIE's List B				
Pernarutto – Mjältbrand – <i>Anthrax</i>	2004	1	3	Nauta – Nötkreatur – <i>Cattle</i>
Aujeszkyntauti – Aujeszkyntauti – <i>Aujeszky's disease</i>	-	-	-	-
Ekinokokkoosi – <i>Echinococcus</i> – <i>Echinococcosis/hydatidosis</i>	2004	-	2	Poro – Ren – Reindeer
<i>Heartwater</i>	-	-	-	-
Leptospiroosi – <i>Leptospira</i> – <i>Leptospirosis</i>	2004	-	-	Sika – Svin – <i>Pig</i>
Q-kuume – <i>Q fever</i>	-	-	-	-
Raivotauti – <i>Rabies</i>	1989	-	-	Villieläin – Vilddjur – <i>Wild animal</i>
Paratuberkuloosi – <i>Paratuberculosis</i>	2003	1	1	Tarhattu eläin – Farmat djur – <i>Farmed animal</i>
<i>New world screwworm – Cochliomyia hominivorax</i>	-	-	-	-
<i>Old world screwworm – Chrysomya bezziana</i>	-	-	-	-
Trikinooosi – <i>Trichinella</i> – <i>Trichinellosis</i>	2004	1	3	Sika – Svin – <i>Pig</i>

Lähde: Maa- ja metsätalousministeriö, Eläintaudit ja eläinten hyvinvointi Suomessa 2004
 Källa: Jord- och skogsbruksministeriet, Djursjukdomar och djurs välbefinnande i Finland 2004
 Source: Ministry of Agriculture and Forestry, Animal diseases and animal welfare in Finland 2004

4.3.

Eläinten lääkintään käytettävien mikrobilääkkeiden myynti lääkkeen antotavan mukaan vuoteen 2004 ¹⁾

Försäljning av antimikrobika för djur enligt enligt administrationssätt tills år 2004 ¹⁾

Sales of veterinary antimicrobials by the route of administration, until 2004 ¹⁾

Antotapa/lääkeryhmä Administrationssätt/läkemedel Route of administration/medicament	2001	2002	2003	2004	2005
Umpeenpanotuubit – Intramammarium, sintidsbehandling – Intramammary tubes, dry cow	224	197	177	179	163
Penisilliini – <i>Penicillium</i>	29	32	34	43	40
Muut beetalaktaamit yhteensä – <i>Other beta lactams total</i>	125	112	100	92	89
Aminopenisilliinit – <i>Amino penicillins</i>	7	5	5	6	7
Kefaleksiini – <i>Cephalexin</i>	45	34	24	20	16
Kloksasilliini – <i>Kloxacillin</i>	73	73	71	65	65
Aminoglykosidit – <i>Aminoglycosides</i>	67	49	40	41	34
Muut – Övriga – <i>Other</i>	3	4	3	4	-
Laktaatiokauden tuubit – Intramammarium, lakterande ko – Intramammary tubes, lactation phase	909	636	536	488	411
Penisilliini – <i>Penicillium</i>	225	223	202	182	167
Muut beetalaktaamit yhteensä – <i>Other beta lactams total</i>	270	232	208	190	162
Aminopenisilliinit – <i>Amino penicillins</i>	25	25	24	26	26
Kefaleksiini – <i>Cephalexin</i>	169	134	110	89	68
Kloksasilliini – <i>Kloxacillin</i>	76	73	74	75	67
Aminoglykosidit – <i>Aminoglycosides</i>	414	193	125	115	81
Makrolidit – <i>Macrolides</i>	-	1	1	1	1
Injektiona annetut – Injektioner – <i>Injectables</i>	6 986	6 673	6 783	7 518	7 771
Tetrasykliini, doksisykliini – <i>Tetracyclines, doxycyclin</i>	196	143	265	291	312
Amphenikoli – <i>Amphenicols</i>	-	1	1	-	-
Penisilliini G – <i>Penicillin G</i>	5 981	5 799	5 840	6 529	6 597
Aminopenisilliinit – <i>Amino penicillins</i>	76	115	133	145	236
Aminoglykosidit – <i>Aminoglycosides</i>	-	1	1	1	11
Sulfa + trimetopriimi – <i>Sulphonamides</i>	599	474	425	442	463
Makrolidit, linkosamidit – <i>Macrolides, lincosamides</i>	63	70	49	44	76
Fluorokinolonit – <i>Fluoroquinolones</i>	70	70	69	66	77
Muut – Övriga – <i>Other</i>	1	-	-	-	-
Oraalisesti annetut – Oral användning – <i>Orally administered</i>	5 636	5 693	5 300	5 090	5 090
Tetrasykliini, doksisykliini – <i>Tetracyclines, doxycyclin</i>	1 672	1 799	1 380	967	1 135
Amphenikoli – <i>Amphenicols</i>	4	-	16	14	-
Aminopenisilliinit – <i>Amino penicillins</i>	424	507	536	620	690
Kefaleksiini, muut beetalaktaamit – <i>Kephalexin, other beta lactams</i>	939	887	998	938	915
Aminoglykosidit – <i>Aminoglycosides</i>	150	142	125	123	111
Sulfa + trimetopriimi – <i>Sulphonamides</i>	1 892	1 868	1 661	1 844	1 801
Makrolidit, linkosamidit – <i>Macrolides, lincosamides</i>	428	358	497	481	316
Fluorokinolonit – <i>Fluoroquinolones</i>	11	26	12	12	13
Pleuromutiliinit – <i>Pleuromutilines</i>	95	89	84	90	110
Oksoliinihappo – <i>Oxolinic acid</i>	20	18	-	-	-
Muut – Övriga – <i>Other</i>	1	1	-	-	-
Yhteensä – Totalt – <i>Total</i>	13 755	13 199	12 796	13 275	13 435

1) Kg aktiivaa ainetta – Kg aktiv läkemedel – *Kg active substance*

Lähde: Lääkelaitos

Källa: Läkemedelsverket

Source: National agency for medicines

4.4.

Eläinsuojelurikoksista ja -rikkomuksista annettujen tuomioiden määrä ensimmäisessä oikeusasteessa vuosina 2003–2005

Antal brottmål för djurskyddsbrott och djurskyddsförseelse i första rättsinstans åren 2003–2005

Number of criminal cases against act on animal welfare decided by district courts, 2003–2005

Rikosnimike Brottsbenämning Crime nomenclature	2003	2004	2005
Eläinsuojelurikkomus – Djurskyddsförseelse – Violation of the animal welfare			
Tuomiot yhteensä – Domar totalt – Decisions total	83	90	90
Vankeuteen tuomitut – Dömas till fängelse – Sentences of imprisonment	-	-	-
Sakkoon tuomitut – Dömas till böter – Sentences of penalty	82	89	89
Tuomitsematta jättäminen – Påföljdseftergifter – Sentences waived	1	1	1
Lievä eläinsuojelurikos – Lindrigt djurskyddsbrott – Petty crime against animal welfare			
Tuomiot yhteensä – Domar totalt – Decisions total	18	23	28
Vankeuteen tuomitut – Dömas till fängelse – Sentences of imprisonment	-	-	-
Sakkoon tuomitut – Dömas till böter – Sentences of penalty	18	21	27
Tuomitsematta jättäminen – Påföljdseftergifter – Sentences waived	-	2	1
Eläinsuojelurikos – Djurskyddsbrott – Crime against animal welfare			
Tuomiot yhteensä – Domar totalt – Decisions total	70	75	85
Vankeuteen tuomitut – Dömas till fängelse – Sentences of imprisonment	11	14	15
Sakkoon tuomitut – Dömas till böter – Sentences of penalty	59	60	68
Tuomitsematta jättäminen – Påföljdseftergifter – Sentences waived	-	1	2

Lähde: Tilastokeskus, Käräjäoikeuksien ratkaisut, rikosasiat
 Källa: Statistiskcentralen, Tingsrätternas avgöranden, brottmål
 Source: Statistics Finland, Decisions by district courts, criminal cases

Laatuseloste

Tilastotietojen relevanssi

Julkaisun ensimmäinen osa sisältää tietoja elintarviketalouden toimijoista, kuten maataloista, elintarviketeollisuudesta ja kaupasta. Tiken maatilarekisterin lisäksi tietolähteenä on käytetty Tilastokeskuksen yritysrekisteriin perustuvaa teollisuuden alue- ja toimialatilastoa sekä Eviran hyväksytyjen laitosten rekisterien sisältämiä tietoja. Osio sisältää tietoja maatilojen lukumääristä, elintarviketeollisuuden toimipaikkojen lukumääristä ja tuotannon bruttoarvosta sekä elintarvikkeiden vähittäiskaupanalan ja ravitsemustoimintaa harjoittavien yritysten toimipaikkojen lukumääristä ja liikevaihdosta. Tiedot on esitetty pääasiassa koko maan tasolla, mutta osa tiedoista on myös TE-keskuksittain ja maakunnittain.

Julkaisun toiseen osaan on koottu tietoja elintarvikeketjun toiminnasta. Osio sisältää tietoja muun muassa lihan, maidon ja kananmunien tuotannosta. Tärkeimpien viljelykasvien osalta on tuotantomäärien lisäksi esitetty niiden hehtaarikohtaiset sadot. Lisäksi mukaan on koottu tietoja kasvi- ja eläinperäisten elintarvikkeiden kulutuksesta, tuonnista ja viennistä. Tietolähteinä on käytetty Tiken maatilatutkimusten tuloksia, kasvinviljelytilastoja, sekä meijeri-, teurastamo- ja pakkaamotilastoja. Tiedot elintarvikkeiden kulutuksesta, tuonnista ja viennistä on koottu julkaisuun Tiken ravintotaseesta. Elintarvikeketjun toimintaa kuvaavat tiedot on esitetty pääasiassa koko maan tasolla.

Elintarvike- ja rehuvalvontaa koskevat tiedot muodostavat kolmannen osion julkaisusta. Mukaan on valikoitu tietoja kunnallisen elintarvikevalvonnan ja tiettyjen valvontaohjelmien toiminnasta. Tietolähteinä on käytetty valvontaviranomaisten laatimia hallinnollisia raportteja, joiden tiedot perustuvat pääasiassa kunnista, lääninhallituksista sekä eri laitoksista ja laitosten näytteitä tutkivista laboratorioista kerättäviin tietoihin:

1. Kuntien elintarvikevalvonnan vuositiedot

Elintarvikevalvonnan toimintaa kuvaavat tiedot kootaan kuntien valvontatietojärjestelmistä niin sanotun ELTU-lomakkeen avulla, STTV:n alkoholivalvontatiedoista ja Tullilaboratorion elintarviketutkimustiedoista. Evira laatii tiedoista raportin ja lähettää sen EU-komissiolle kerran vuodessa.

2. Hedelmien, vihannesten ja viljojen torjunta-ainejäämävalvonta

Tiedot torjunta-ainejäämävalvonnan tutkimustuloksista kootaan Eviran toimeksiannosta Helsingin kaupungilta, Tullista, Kotimaiset kasvikset ry:stä sekä viraston omista tutkimustuloksista. Tiedot raportoidaan EU-komissiolle vuosittain. Tietojen kokoamisesta ja raportoinnista vastaa Evira.

3. Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainejäämien valvonta

Raportti sisältää tietoja erikseen säädettyjen kasvia edistävien aineiden, lääkeaineiden ja ympäristömyrkkujen esiintymisestä sekä elävissä eläimissä maataloilla että eläimistä saatavissa elintarvikkeissa mukaan lukien lihassa, maidossa, kalassa, kananmunissa ja hunajassa. Tietojen kokoamisesta vastaa Evira. Tiedot raportoidaan EU-komissiolle 1–4 kertaa vuodessa.

4. Zoonoosit

Zoonoosiraportti sisältää tietoja eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien esiintymisestä eläimissä, elintarvikkeissa ja rehuissa. Kaikissa jäsenmaissa pakollisesti seurattavia ja raportoitavia zoonooseja on kahdeksan: bruselloosi, kampylobakterioosi, ekinokokkoosi, listerioosi, salmonelloosi, trikinelloosi, nautatuberkuloosi ja EHEC-tartunta. Muita zoonooseja on seurattava, mikäli jäsenmaan epidemiologinen tilanne niin vaatii.

Tiedot raportoidaan EU-komissiolle kerran vuodessa Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen EFSA:n ylläpitämään Internet-palveluun. Jäsenmaista saatujen tietojen pohjalta EFSA julkaisee yhteenvedon.

5. Hyväksytyjen laitosten rekisterien sisältämät tiedot

Evira ylläpitää rekisteriä hyväksytyistä liha-alan EU-laitoksista, pienimuotoisista liha-alan laitoksista, hyväksytyistä suomalaisista kala-alan laitoksista, maitoalanlaitoksista sekä kananmunanpakkaamoista. Tiedot raportoidaan EU-komissiolle kerran vuodessa.

6. Tartuntatautirekisteri

Kansanterveyslaitoksen ylläpitämään tartuntatautirekisteriin on koottu yksityiskohtaisia tietoja väestön tartuntataudeista.

Julkaisun neljäs osio sisältää tietoja kotieläinten terveydestä ja hyvinvoinnista. Osio sisältää tietoja kotieläinten lukumääristä, eräiden tarttuvien eläintautien esiintymisestä ja mikrobilääkeaineiden käytöstä. Mukaan on otettu myös tietoja tuomioistuinten langettamista tuomioista koskien eläinsuojelurikoksia. Tiedot kotieläinten lukumääristä on saatu Tiken maatilarekisteristä. Tarttuvien eläintautien esiintymistä kuvaavat tiedot on koottu valvontaviranomaisten Maailman eläintautijärjestölle (OIE) raportoimista tiedoista. Mikrobilääkeaineiden käyttö on saatu Lääkelaitoksen tilastoista. Tiedot eläinsuojelurikoksista langetetuista tuomioista on koottu Tilastokeskuksen rikosasiain tilastosta.

Keskeiset käsitteet ja määritelmät on esitetty omana kokonaisuutena. Alueelliset luokitukset perustuvat tietojen viiteajankohtana voimassa olleisiin alueisiin.

Tiken tilastotuotanto perustuu lakiin maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta (1200/1992), lakiin maaseutuelinkeinotilastoista (1197/1996) ja lakiin maaseutuelinkeinorekisteristä (1515/1994). Muiden tietolähteiden käyttö perustuu tilastolakiin (280/2004).

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Pelloilta pöytään -tilastojulkaisun tietojen oikeellisuuden ja tarkkuuden taso perustuu julkaisussa käytettyjen tietolähteiden laatuun. Julkaisuun on valikoitu oman aihealueensa luotettavimpia saatavilla olevia tietolähteitä, kuten hallinnollisia rekistereitä ja tietokantoja sekä tilastoja.

Elintarvike- ja rehuvalvonnan tietojen luonteesta johtuen on tietoja tulkittaessa noudatettava tiettyä varovaisuutta. Useimmiten valvontatoimia suunnataan aiemmin ongelmallisiksi havaittuihin tuotteisiin, mikä saattaa vääristää tuotteiden turvallisuudesta syntyvää kuvaa. Lisäksi eri vuosina valvontaohjelmien painopistettä suunnataan eri alueisiin, mikä vaikeuttaa tietojen vertailukelpoisuutta. Tietojen analysoinnissa on myös otettava huomioon muun muassa elintarvikkeiden kulutustiedot ja erot väestöryhmien kulutustottumuksissa sekä tiettyjen erityisryhmien kuten raskaana olevien tai lasten suurempi alttius ravinnon ei-toivotuille ominaisuuksille.

Tartuntatautirekisterissä olevien tapausten lukumäärien suhde mikrobin aiheuttamaan kokonaissairastuvuuteen väestössä vaihtelee tautikohtaisesti. Suhteeseen vaikuttaa muun muassa, kuinka suuri osa tautiin sairastuneista hakeutuu terveydenhuoltoon ja kuinka suurelle osalle näistä tehdään mikrobiologisia tutkimuksia aiheuttajan toteamiseksi. Todellisen sairastavuuden muutosten lisäksi muutoksia tapausmäärissä voivat aiheuttaa esimerkiksi muutokset terveydenhuoltojärjestelmän diagnostisissa käytännöissä.

Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Pelloilta pöytään 2006 -tilastojulkaisu ilmestyy nyt ensimmäistä kertaa. Jatkossa julkaisu ilmestyy vuosittain kunkin vuoden lopulla.

Julkaisussa esitetyt tiedot ovat lopullisia. Maatilojen rakenteen osalta tiedot kuvaavat kesän 2005 tilannetta, mutta kotieläintuotannon rakenteen osalta viiteajankohtana on 1.5.2005. Viljelykasvien satotiedot perustuvat vuosittain tehtävään satolaskelmaan, johon tiedot saadaan loka-marraskuun satotiedusteluista. Maatilatutkimusten viiteajankohtana on puolestaan kesä- ja joulukuu. Elin-

tarvike- ja rehuvalvontaa sekä kotieläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien tietojen osalta viiteajankohtana on kunkin kalenterivuoden loppu.

Tietojen saatavuus sekä läpinäkyvyys ja selkeys

Pelloilta pöytään -tilastojulkaisu sisältää taulukoiden lisäksi graafisia kuvioita ja teemakarttoja. Mukana on myös yhteenveto ja kuvaus kussakin osiossa käsiteltävästä aihepiiristä. Lisäksi julkaisussa on kuvaus tilastoalueen lähiajan kehityksestä.

Käsiillä olevan julkaisun lisäksi tietoja elintarviketalouden toiminnasta julkaistaan monipuolisesti Tiken muissa tilastojulkaisuissa ja verkkopalveluissa (www.matilda.fi). Elintarvike- ja rehuvalvontaan sekä kotieläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tietoja on saatavilla muun muassa Eviran julkaisuista ja verkkopalveluista.

Julkaisuun liittyvän tietopalvelua tuottavan yksikön yhteystiedot ovat:

Tike, Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus

Tilastoryhmä

PL 310, 00023 Valtioneuvosto

Puhelin (vaihe): 020 77 2005

Sähköposti: tietopalvelu@mmmtike.fi

Tilastojen vertailukelpoisuus

Julkaisussa esitetyt maatalouden ja kotieläintuotannon rakennetta kuvaavat tiedot ovat vertailukelpoisia muun muassa maatilarekisterin tietojen kanssa. Kasvinviljely-, teurastamo-, meijeri- ja kananmunatuotannon tiedot ovat vertailukelpoisia muiden Tiken tuotantotilastojen tietoja sisältävien julkaisujen kanssa. Vastavasti elintarviketeollisuutta kuvaavat tiedot ovat vertailukelpoisia Tilastokeskuksen yritys- ja toimialarakennetta kuvaavien tilastojen kanssa. Elintarvike- ja rehuvalvontaa sekä kotieläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevat tiedot ovat pääsääntöisesti vertailukelpoisia kunkin osa-alueen valvontaviranomaisen julkaisemien tietotuotteiden kanssa. ■

Käsitteitä ja määritelmiä

■ Elintarvikehuoneisto

Elintarvikehuoneisto tarkoittaa mitä tahansa rakennusta tai huoneistoa tai niiden osaa taikka muuta ulko- tai sisätilaa, jossa myytäväksi tai muuten luovutettavaksi tarkoitettuja elintarvikkeita valmistetaan, säilytetään, kuljetetaan, pidetään kaupan, tarjoillaan tai muutoin käsitellään. Elintarvikehuoneistolla ei tarkoiteta alkutuotantopaikkaa. ■

■ Maatila

Maatilalla tarkoitetaan niin sanottua aktiivivilaa, jolla on käytössä olevaa maatalousmaata vähintään yksi hehtaari ja joka harjoittaa maataloustuotantoa. Myös tilat, joilla on tätä vähemmän käytössä olevaa maatalousmaata on otettu mukaan mikäli niiden taloudellinen koko on vähintään yksi eurooppalainen kokoyksikkö (ESU) eli 1 200 euroa. Ennen vuotta 2000 aktiivivilaksi määriteltiin tila, jolla on hallinnassaan vähintään yksi hehtaari peltoa ja puutarhaa ja jolla on maataloustuotantoa tai muuta yritystoimintaa. Vuodesta 1995 lähtien aktiiviviloihin on luettu metsätaloutta tai muuta yritystoimintaa harjoittavista tiloista vain ne, joilla on peltoa viljelyksessä. ■

■ Omavalvonta

Omavalvonnalla tarkoitetaan elintarvikealan toimijan suunnitelmallisia toimia, joilla yrittäjä itse tunnistaa ja valvoo yrityksensä toiminnan tai toimintojen hygieenisiä riskikohtia. Omavalvontasuunnitelma sisältää muun muassa tiedot riskikohtien valvontaan sovellettavista toimenpiderajoista sekä ohjeet mahdollisten toi-

menpiderajojen ylitysten aiheuttamista toimintatavoista. Elintarvikealan yrittäjän on pidettävä kirjaa sekä omavalvonnan tuloksista että virheiden korjaamiseksi tehdyistä toimenpiteistä. ■

■ Toimipaikka

Toimipaikka on yhden yrityksen omistama, yhdessä paikassa sijaitseva ja yhdellä toimialalla toimiva eli pääasiassa yhdenlaisia tavaroita tai palveluja tuottava yksikkö. Varsinainen toimipaikka harjoittaa yrityksen normaalia tuotantotoimintaa. Toimipaikkoja ovat esim. tehdas, myymälä, toimisto ja versta. Liikenteessä ja rakennustoiminnassa toimipaikka on pää- tai piirikonttori, josta toimintaa johdetaan. Aputoimipaikka sijaitsee erillään varsinaisesta tuotantotoiminnasta ja se tuottaa palveluja vain yritykselle itselleen. Aputoimipaikkoja ovat esimerkiksi yrityksen pääkonttori, varasto omia tavaroita varten tai korjaamo omien ajoneuvojen korjaamista varten. Tilastoon tulevat toimipaikat, jotka tarkasteluvuonna toimivat yli puoli vuotta ja lisäksi ne työllistivät enemmän kuin puoli henkilöä tai niiden liikevaihto ylitti tietyn rajan. Liikevaihtoraja oli 9 134 euroa vuonna 2003. Rajaa tarkistetaan vuosittain BKT markkinahintaan hintaindeksillä. ■

■ Tuotannon bruttoarvo

Tuotannon bruttoarvo mittaa toimipaikan tosiasiallista tuotantoa. Tuotantotoimintaan lasketaan mukaan kaikki tuotantoon liittyvät tuotot, myös valmistus omaan käyttöön, ja valmistus, joka toimitetaan yrityksen muille toimipaikoille. Bruttoarvoon eivät sisälly käyttöomaisuuden luovutusvoitot, joita ei pidetä tuotannollisena eränä

vaan satunnaisina tuottoina. Lisäksi kauppatavaroiden hankinta vähennetään tuotantotoiminnan tuotoista, jotta tuotantotoimintaan saadaan mukaan vain kauppatavaroiden myynnistä syntyvä marginaali. ■

■ Tuotantosuunta

Tuotantosuunnalla tarkoitetaan maatalon päätuotantosuuntaa eli taloudellisesti merkittävintä maatalouden tuotantosuuntaa, joka määräytyy vuoden aikana normaalioloissa saatujen bruttotulojen perusteella. Tieto saadaan vuosittain tukea hakeneilta tiloilta maatalouden tukihakemuslomakkeilta ja on tällöin viljelijän itsensä ilmoittama. Tukea hakemattomien tilojen tieto määritetään tuotannonalojen ja vakioitujen katteiden avulla. ■

■ Valvontakohte

Valvontakohteella tarkoitetaan ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä säädettyjen viranomaistoimenpiteiden, kuten tarkastusten, näytteenoton, mittauksen, neuvonnan tai päätöksenteon kohteena olevaa toimijaa, toimintoa tai toimipaikkaa. ■

■ Vierasaine

Vierasaineet ovat ravintoon kuulumattomia, sinne joutuneita tai jääneitä kemiallisia aineita. Vierasaineet eivät ole elintarvikkeen valmistuksessa käytettyjä aineita eivätkä lisäaineita. Vierasaineita ovat esimerkiksi torjunta-aineet, raskasmetallit sekä ympäristömyrkyt. ■

■ Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on ihmisen elinympäristöstä johtuvien terveydellisten vaarojen ja haittojen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä väestön terveyden ja viihtyvyyden edistäminen valvomalla ja parantamalla elinympäristön terveydellistä laatua. Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat muun muassa elintarvikke- ja rehuvalvonta, tuoteturvallisuusvalvonta, eläinlääkintähuolto sekä terveydensuojelu. ■

■ Zoonoosi

Zoonoosit ovat tauteja, jotka voivat luonnollisella tavalla tarttua suoraan tai välillisesti eläimen ja ihmisen välillä. Välillinen tartunta voi tapahtua esimerkiksi elintarvikkeiden, vedena tai hyönteisten välityksellä. Zoonoosien aiheuttajiin kuuluu bakteereita, viruksia, loisia ja sieniä. ■

Karttaluettelo

Kartta **1.1. Maatilojen lukumäärä vuonna 2005**

Lähde: Tike, Maatilarekisteri – Tike, Lantbruksregister – *Tike, Farm Register*

1.2. Liha-alan laitokset vuonna 2005

Lähde: Evira, Hyväksytyjen EU-laitosten rekisteri –
Evira, Register för godkända EU-anläggningar –
Evira, Register for approved EU establishments

Kartta **2.1. Maidontuotanto TE-keskuksittain vuonna 2005**

Lähde: Tike, Meijeritilasto ja maatilatutkimukset –
Tike, Mejeristatistiken och gårdsundersökningar – *Tike, Dairy statistics and farm surveys*

2.2. Viljakasvien osuus käytössä olevasta maatalousmaasta TE-keskuksittain vuonna 2005

Lähde: Tike, Maatilarekisteri – Tike, Lantbruksregister – *Tike, Farm Register*

Kartta **3.1. Valvontakohteiden lukumäärä vuonna 2004**

Lähde: Evira, Kunnallisen elintarvikevalvonnan riittävyyden arviointi –
Evira, Bedömning av den kommunala livsmedelstillsynens tillräcklighet –
Evira, Evaluation of the adequacy of municipal food control

3.2. Tarkastettujen kohteiden lukumäärä vuonna 2004

Lähde: Evira, Kunnallisen elintarvikevalvonnan riittävyyden arviointi –
Evira, Bedömning av den kommunala livsmedelstillsynens tillräcklighet –
Evira, Evaluation of the adequacy of municipal food control

3.3. Toimenpiteiden kokonaismäärä vuonna 2004

Lähde: Evira, Kunnallisen elintarvikevalvonnan riittävyyden arviointi –
Evira, Bedömning av den kommunala livsmedelstillsynens tillräcklighet –
Evira, Evaluation of the adequacy of municipal food control

3.4. Tarkastuskäyntien lukumäärä per tarkastettu kohde 2004

Lähde: Evira, Kunnallisen elintarvikevalvonnan riittävyyden arviointi –
Evira, Bedömning av den kommunala livsmedelstillsynens tillräcklighet –
Evira, Evaluation of the adequacy of municipal food control

Kartta **4.1. Kotieläintilojen lukumäärä vuonna 2005**

Lähde: Tike, Maatilarekisteri – Tike, Lantbruksregister – *Tike, Farm Register*